

Sjálfbærniskýrsla

2022

Ritstjórn

Hafdís Hanna Ægisdóttir,
Forstöðumaður, Sjálfbærnistofnun HÍ

Ásdís Björk Gunnarsdóttir,
Verkefnisstjóri, Sjálfbærnistofnun HÍ

Lára Hrönn Hlynsdóttir,
Verkefnisstjóri, Sjálfbærnistofnun HÍ

Sólrún Sigurðardóttir,
Verkefnisstjóri, framkvæmda- og tæknisvið

Allar fyrirspurnir um efni þessarar skýrslu má beina
til Sjálfbærnistofnunar HÍ á netfangið sshi@hi.is

Skýrslan var unnin fyrir hönd sjálfbærnefndar HÍ.

Nóvember 2023

Áherslur um sjálfbærni og fjölbreytileika í HÍ26:

ÞEKING Í ÞÁGU SJÁLFBÆRS SAMFÉLAGS

Háskólinn verði leiðandi á sviði sjálfbærni í krafti kennslu, rannsókna og þekkingarsköpunar.

SJÁLFBÆR STARFSEMI

Skólinn verði í forystu í sjálfbærri starfsemi og setji sér mælanleg markmið á sviði kolefnishlutleysis á stefnutímabilinu sem byggja á markmiðum Íslands í þeim málaflokki.

FJÖLBREYTT HÁSKÓLASAMFÉLAG

Háskólinn verði enn betri vinnustaður sem tryggi jafnrétti og fjölbreyttan bakgrunn nemenda og starfsfólks. Stutt verði sérstaklega við nemendur af erlendum uppruna og áhersla lögð á fjölbreytileika nemendahópsins.

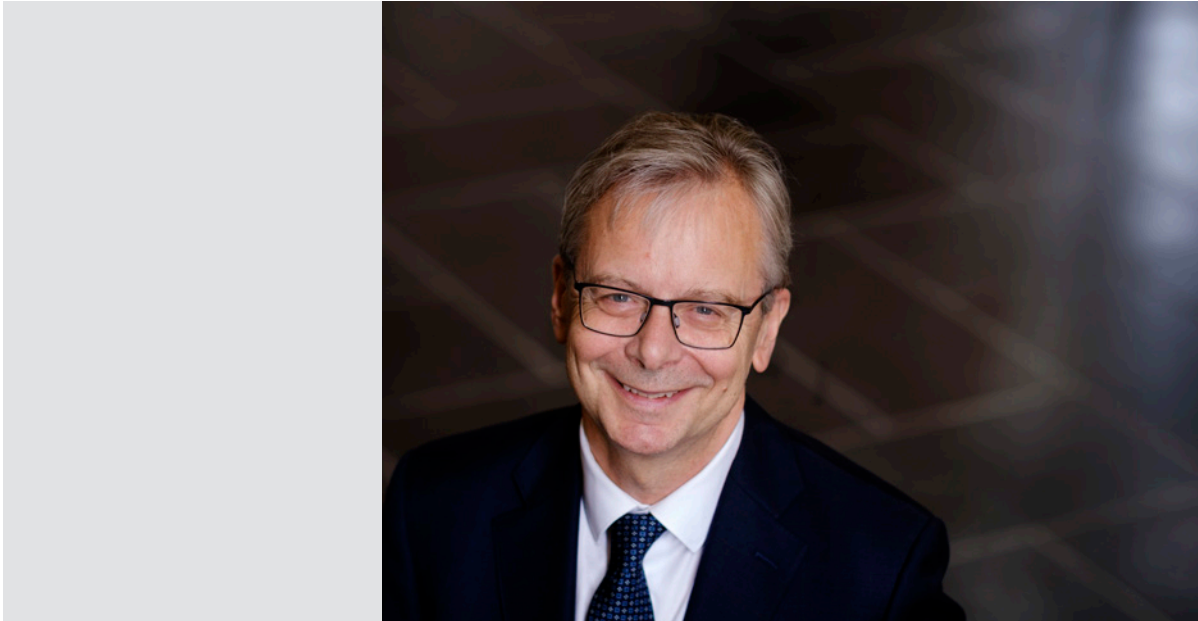
SAMSTARF VIÐ SAMFÉLAGIÐ

Kortlagning á hagsmunaaðilum og áætlun og aukinn stuðningur við miðlun og samstarf, með áherslu á milliliðalaust samtal rannsækenda og samfélags til að bregðast við falsfréttum, auka traust á vísindum og undirbyggja opinbera stefnumótun.

Efnisyfirlit

Ávarp rektors	4
Ávarp forseta stúdentaráðs	5
Útdráttur	6
Tækifæri til úrbóta	7
Nánar um sjálfbærni	8
Aurora og sjálfbærni í kennslu	10
Aðferðafræði	11
Sjálfbærni í rekstri	12
Innsýn í fræðasvið HÍ	14
HM 1: Engin fátækt	16
HM 2: Ekkert hungur	18
HM 3: Heilsa og vellíðan	20
HM 4: Menntun fyrir öll	22
HM 5: Jafnrétti kynjanna	24
HM 6: Hreint vatn og hreinlætisaðstaða	26
HM 7: Sjálfbær orka	28
HM 8: Góð vinna og hagvöxtur	30
HM 9: Nýsköpun og uppbygging	32
HM 10: Aukinn jöfnuður	34
HM 11: Sjálfbærar borgir og samfélög	36
HM 12: Ábyrg neysla og framleiðsla	38
HM 13: Aðgerðir í loftslagsmálum	40
HM 14: Líf í vatni	42
HM 15: Líf á landi	44
HM 16: Friður og réttlæti	46
HM 17: Samvinna um markmiðin	48
Samantektartölfræði	50
Tækifæri til úrbóta	52

Ávarp rektors

Háskóli Íslands kynnir með stolti sína aðra sjálfbærnisráðgjafu en mikil ánægja var með fyrstu sjálfbærnisráðgjafu skólans. Það er sönn ánægja að greina frá áherslum okkar í sjálfbærnimálum og árangri á þessu mikilvæga sviði.

Frá því að fyrsta skýrslan kom út hefur HÍ náð talsverðum árangri í sjálfbærni. Áherslur okkar í sjálfbærni eru í takti við þau markmið sem fram koma í stefnu HÍ fyrir 2021–2026, þar sem sjálfbærni og fjölbreytileiki er ein af grunnstoðunum. Þetta styður við markmið okkar um að vera leiðandi á sviði sjálfbærni; í kennslu, rannsóknum og þekkingarsköpun, með skýra áherslu á sjálfbæran rekstur og kolefnishlutleysi.

Niðurstöður *Times Higher Education (THE) Impact Ranking* sýna mikla framför frá fyrra ári. Ólíkt hefðbundnum matslistum metur THE Impact Ranking bæði vísindaleg áhrif og samfélagsleg áhrif, sem undirstrikar stefnu okkar að hafa jákvæð áhrif út fyrir háskólaumhverfið.

Í þessari skýrslu leggjum við áherslu á framlag allra fræðasviða til sjálfbærni og viðleitni okkar við að innleiða sjálfbærni í námi og kennslu. Auk þess eru fróðleg viðtöl undir hverju og einu heimsmarkmiði.

Háskóli Íslands leiðir Aurora-háskólanetið sem fléttar heimsmarkmiðin í allt sitt starf, en þau takast á við áriðandi hnattrænar áskoranir. Við hjá Háskóla Íslands tökum þess vegna virkan þátt í alþjóðasamstarfi í leit að lausnum við þessum áskorunum.

Þessi skýrsla sýnir skýra skuldbindingu Háskóla Íslands við sjálfbærni, sem endurspeglar vegferð okkar í að verða enn ábyrgari stofnun. Saman getum við skapað bjartari og sjálfbærari framtíð þar sem HÍ er leiðandi í að efla sjálfbærni á öllum sviðum. Ég hvet ykkur til að taka þátt í þessari vegferð og setjum saman jákvætt fordæmi fyrir komandi kynslóðir.

Jón Atlí Benediktsson

Ávarp forseta Stúdentaráðs

Stúdentar eru gjarnan í fararbroddi samfélagslegra breytinga og eru sjálfbærnimál þar ekki undanskilin, bæði innan sem og utan Háskóla Íslands. En stofninn sjálfbærni og fjölbreytileiki í stefnu skólans, *HÍ26*, kom að miklu leyti til vegna þrýstings frá stúdentum. Stúdentaráð Háskóla Íslands hefur í fjögur ár tryggt skólanum Grænfánann. Einnig hefur Stúdentaráð löngum barist fyrir vistvænni samgöngum við Háskóla Íslands, m.a. með því að þrýsta á byggingu yfirbyggðra hjólaskýla og bættu þjónustu Strætó. Nýjasta verkefnið er Matarspor, sem gerir öllum þeim sem kaupa heitan mat í Hámu á Háskólatorgi kleift að taka upplýsta ákvörðun um sína neyslu og afleiðingar hennar. Í febrúar 2019 hóf Stúdentaráð, ásamt Landssamtökum stúdenta og Sambandi íslenskra framhaldsskóla, loftslagsverkföll á hverjum föstudegi. Krafa verkfallanna er sú að stjórnvöld lýsi yfir neyðarástandi vegna loftslagsmála og að þau ásamt fyrirtækjum grípi til aðgerða til að stemma stigu við loftslagsvánni. Verkföllin voru innblásin af verkföllum Gretu Thunberg, *Fridays for future*.

Hlutverk Háskóla Íslands í sjálfbærnimálum er í megindráttum tvíþætt. Annars vegar hefur háskólinn tækifæri til að mennta stúdenta sína og upplýsa um sjálfbærni og mikilvægi hennar. Þetta telja mörg að aðeins sé hægt að gera á þeim sviðum og í þeim námsgreinum sem takast á við umhverfis- og náttúruvísindi með beinum hætti, en sú er sannarlega ekki raunin. Ég efast ekki um að vel sé hægt að koma sjálfbærni að í hverju námskeiði sem kennt er við Háskóla Íslands. Það er þó heldur víðtæk krafa, nærtækara væri að byrja á einu námskeiði á hverri námsbraut, sem tæki sjálfbærni fyrir með einhverjum hætti. Með þessu móti hefur háskólinn tækifæri til að vekja verðandi forstjóra, ráðamenn og kennara framtíðar til umhugsunar um mikilvægi sjálfbærni.

Hins vegar hefur Háskóli Íslands alla burði til að vera fyrirmyndarstofnun í sjálfbærnimálum. Háskólinn nýtur gífurlegs trausts í samfélaginu, þar að auki er hann einn stærsti vinnustaður landsins. Háskólinn þarf því ekki að hika við að taka af skarið, sýna hugrekki og segja það sem öll vita, en enginn virðist þora að segja. Stúdentaráð telur að Háskóli Íslands eigi að vera leiðandi í umræðunni um og baráttunni við loftslagsvána og það sé á ábyrgð háskólans að leggja áherslu á alvarleika málsins, benda á vísindin og gera kröfu um að aðilar taki þeirra ábendingum og loftslagsvánni alvarlega með þörfum aðgerðum. A Stúdentaráðsfundi í október 2022 var lögð fram og samþykkt tillaga þess efnis að Stúdentaráð myndi skora á Háskóla Íslands að lýsa yfir neyðarástandi í loftslagsmálum og fylgja yfirlýsingunni eftir með því að útbúa aðgerðaáætlun fyrir háskólann. Er þetta í annað skipti sem Stúdentaráð leggur fram slíka áskorun, en vorið 2019 lýsti Stúdentaráð yfir neyðarástandi í loftslagsmálum og samþykkti tillögu þess efnis að Háskólinn og stjórnvöld geri slíkt hið sama. Með því að lýsa yfir neyðarástandi er Háskóli Íslands að taka skýra afstöðu og setur þannig bæði pressu á sína eigin starfsemi, sem og annarra stofnana og fyrirtækja, að bregðast við. Það er ekkert sem stendur í vegi fyrir metnaðarfullum aðgerðum HÍ í loftslagsmálum nema ákvarðanir stjórnenda hans. Afstaða stúdenta er skýr. Okkur stendur ekkert annað til boða.

*Rakel Anna Boulter,
Forseti Stúdentaráðs HÍ*

Útdráttur

Önnur sjálfbærnisráðgjafi HÍ lítur nú dagsins ljós og undirstríkar útgáfa hennar áherslur Háskóla Íslands í að innleiða sjálfbærni og heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna í allt starf skólans. Í þessari skýrslu er veitt innsýn í þau fjölmörgu verkefni sem unnin eru í HÍ og tengjast markmiðunum. Tilgangur hennar er að stuðla að áframhaldandi vinnu við sjálfbærni innan HÍ, gera góðan háskóla enn betri þegar kemur að því að takast á við hnattrænar áskoranir og skapa sjálfbærari framtíð. Skýrslan var unnin að beiðni sjálfbærnefndar HÍ og unnin af Sjálfbærnistofnun HÍ.

Sjálfbærni og sjálfbær þróun eru meginhugtök okkar tíma. Í tíma-*mótaskýrslu* Sameinuðu þjóðanna frá árinu 1987, *Our Common Future* sem er betur þekkt sem Brundtland-skýrslan, er sjálfbær þróun skilgreind sem „þróun sem mætir þörfum samtímans án þess að draga úr möguleikum komandi kynslóða til þess að mæta þörfum sínum“. Þessi skilgreining leggur áherslu á fleira en umhverfisþætti og segir þrjár meginstoðir sjálfbærrar þróunar vera; samfélag, efnahag og náttúru. Þessar stoðir tengjast allar innbyrðis og ef ein stoðin veikist eiga þær allar á hættu að falla.

Til að takast á við þær risavöxnu áskoranir sem við stöndum frammi fyrir, líkt og þær sem heimsmarkmiðin fjalla um, þurfum við að sýna sjálfbærni í verki. Þetta kallar á langtímasýn, þrautseigju og hugrekki. En hvað getum við gert? Hvernig getum við lagt okkar af mörkum til sjálfbærni og þar með skapað betri framtíð fyrir okkur öll, á Íslandi og í heiminum öllum? Lausnin liggur í að tileinka okkur hugarfar sjálfbærni, að hætta að hugsa um sjálfbærni sem tískuorð og taka upp sjálfbæran lífsstíl.

Háskólastofnanir leika lykilllutverk í að leiða mjög svo þarfar samfélagsbreytingar. Sem miðstöð fyrir leiðtoga framtíðarinnar bera háskólar mikla ábyrgð, meðal annars í að þjálfa leiðtogahæfni og hlúa að borgaravitund. Þessar miklu hnattrænu áskoranir kalla á ný sjónarmið og eru háskólar í fararbroddi við að hvetja til þarfra umbreytinga. Háskóli Íslands stefnir á að vera leiðandi á sviði sjálfbærni og hefur þess vegna innleitt heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna í stefnu HÍ fyrir 2021–2026 (HÍ26), þar sem sjálfbærni og fjölbreytileiki er ein af grunnstoðum stefnunnar.

Aðferðafræði

Starfsemi HÍ var kortlögð og flokkuð eftir heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna með fimm þemu að leiðarljósi: rannsóknir, nám og kennsla, samfélagsleg áhrif og samvinna, rekstur og stjórnun og framtak stúdenta.

Ýmsar leiðir voru nýttar við öflun efnis fyrir skýrsluna, svo sem að óska eftir ábendingum starfsfólks og doktorsnema innan HÍ. Fólk var beðið um að senda upplýsingar um ólík verkefni, rannsóknir og námskeið tengd sjálfbærni og heimsmarkmiðunum sem voru í gangi árið 2022.

Tekin voru viðtöl við einstaklinga innan HÍ, undir hverjum heimsmarkmiðakafli, sem hafa unnið rannsóknir eða verkefni í tengslum við tiltekið markmið. Viðmælendur voru handvaldir út frá starfi þeirra og rannsóknum. Auk þessa voru upplýsingar um fjölda ritrýndra greina sem tengjast hverju og einu heimsmarkmiði fengnar úr Scopus, sem er stærsti ágríps- og tilvitnunargagna-grunnur ritrýndra greina í heiminum.

Allar upplýsingar um sjálfbærni í rekstri HÍ, svo sem meðhöndlun úrgangs, rafmagnsnotkun, vatnsnotkun og losun gróðurhúsalofttegunda, eru teknar saman af Framkvæmda- og tæknisviði. Þessi gögn eru árlega send til Umhverfisstofnunar í gegnum Grænt bókhald. Upplýsingar sem koma fram í kaflanum Sjálfbærni í rekstri eru frá árunum 2018–2022.

Í þessari skýrslu kynnum við víðtæka kortlagningu á starfsemi HÍ út frá 17 heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna. Í hverjum heimsmarkmiðakafli er greint frá fjölbreyttum verkefnum sem unnið er að innan HÍ og þau flokkuð. Þessi kortlagning varpar ljósi á hið umfangsmikla starf sem unnið er í HÍ og sýnir hvernig heimsmarkmiðin endurspeglast í rannsóknunum, námi og kennslu, samfélagslegum áhrifum og samvinnu, rekstri og stjórnun auk framtaks stúdenta.

Tölfræði um fjölda ritrýndra greina, sem birtar voru í tengslum við hvert heimsmarkmið, er birt auk upplýsinga um fjölda tilvísana og áhrifastuðul sem er vigtaður eftir rannsóknarsviði (e. field-weighted citation impact). Eins eru niðurstöður *Times Higher Education (THE) Impact Ranking* tilgreindar í skýrslunni undir hverju heimsmarkmiði, en þar eru háskólar metnir eftir skuldbindingu þeirra til heimsmarkmiðanna.

Tækifæri til úrbóta

Tillögur að tækifærum til úrbóta eru settar fram út frá markmiðum úr stefnu HÍ fyrir 2021–2026 (HÍ26) og verkefnisstofni um sjálfbærniáherslur í kennslu, rannsóknum og rekstri skólans. Tillögur þessar voru settar fram í fyrstu sjálfbærnisráðgjafu HÍ, fyrir árið 2021 og eru flokkaðar sem aðkallandi, mjög mikilvægar og mikilvægar. Greint er frá núverandi stöðu hvernar tillögu á blaðsíðum 52–53 auk þess sem sett er fram stutt samantekt um hvað hefur gerst á þessu sviði. Staðan á aðkallandi tillögum er eftirfarandi:

- Aðstoðarrektor og/eða stjórnandi í sameiginlegri stjórnarsýslu verði gerður ábyrgur fyrir málefnum sem tengjast sjálfbærni (og heimsmarkmiðunum) innan HÍ. Þetta hlutverk yrði stutt af sjálfbærni-nefnd HÍ og Sjálfbærnistofnun HÍ.
- Kynning um sjálfbærni og heimsmarkmið verði haldin árið 2023 fyrir starfsfólk HÍ.
- Opnir fundir og málstofur um niðurstöður sjálfbærnisráðgjafu HÍ verði haldnir snemma árs 2023.
- Sjálfbærnisráðgjafa HÍ verði gerð árlega og að ritstjórn verði gefinn meiri tími og meiri stuðningur við vinnslu skýrslunnar.
- Þverfræðilegt námskeið um sjálfbærni og heimsmarkmiðin verði þróað og gert aðgengilegt fyrir nemendur frá öllum sviðum skólaárið 2023.
- HÍ kortleggi á ítarlegri hátt losun úr rekstri m.v. núverandi kortlagningu, til dæmis með því að kortleggja samgöngumáta starfsfólks og nemenda, innkaup og nýbyggingar o.s.frv.
- HÍ setji sér loftslags/umhverfisstefnu í rekstri með mælanlegum markmiðum og aðgerðaáætlun til að draga úr losun. Meta þarf þá kosti sem eru í boði við að kolefnisjafna eftirstandandi losun af rekstri HÍ.

-
- Markmiði náð
 - Í vinnslu
 - Komið vel á veg
 - Litlar framfarir

Nánar um sjálfbærni

Á síðustu árum hafa sjálfbærni og sjálfbær þróun verið mikið í umræðinni. Þrátt fyrir það vefst enn fyrir mörgum hvað sjálfbærni gengur raunverulega út á. Er sjálfbærni ef til vill bara enn eitt tískuorðið?

Við heyrum sífellt oftar umræðu um mikilvægi menntunar til sjálfbærni á öllum skólastigum og að heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun séu vegvísir þjóða heims til ársins 2030. Auk þess gefa fyrirtæki og stofnanir í auknum mæli út sjálfbærnisráskýrslur. **En hvað er sjálfbærni? Hver er sagan að baki þessu hugtaki og af hverju er sjálfbærni mikilvæg?**

Í tímamótaskýrslu Sameinuðu þjóðanna frá árinu 1987, *Our Common Future* sem er betur þekkt sem Brundtland-skýrslan, er sjálfbær þróun skilgreind sem „þróun sem mætir þörfum samtímans án þess að draga úr möguleikum komandi kynslóða til þess að mæta þörfum sínum“. Þessi skilgreining leggur áherslu á fleira en umhverfispætti og segir þrjár meginstoðir sjálfbærrar þróunar vera; samfélag, efnahag og náttúru. Þessar stoðir tengjast allar innbyrðis og ef ein stoðin veikist eiga þær allar á hættu að falla.

Áður en hugtakið um sjálfbæra þróun kom til sögunnar var gjarnan litið svo á – bæði hjá stjórnmálum og fyrirtækjum – að hinn efnahagslegi grunnur væri það sem mestu máli skipti og ef hagsmunir náttúru og samfélags rækjust á við hagræn sjónarmið yrðu hagsmunir náttúru og samfélags að vikja.

Í upphafi umræðunnar um sjálfbæra þróun var lögð áhersla á að stoðirnar þrjár væru allar jafn mikilvægar. Með aukinni þekkingu í fyllingu tímans er nú ljóst að efnahagslegur vöxtur getur ekki farið út fyrir þau endanlegu mörk sem vistkerfi Jarðar setja okkur. Auðlindir Jarðar eru takmarkaðar og með því að ofnýta þær röskum við viðkvæmu jafnvægi vistkerfa og loftslags á jörðinni eins og dæmin hafa sannað og við fáum nú daglega fréttir af víða úr heiminum.

Hinar þrjár stoðir sjálfbærni eru samfélag, náttúra og efnahagur. Náttúra og umhverfi eru vissulega undirstaða þess að sjálfbærni verði náð enda setur náttúran umsvifum okkar mannfólksins mjög ákveðnar skorður, bæði í efnahagslegu og félagslegu tilliti. Sjálfbærni er þrátt fyrir það mun víðfeðmara hugtak en að það snúist einungis um náttúru og umhverfi. Hugtakið snertir heilsu og vellíðan, félagslegt réttlæti, menningarmál og efnahagslíf. Sjálfbær þróun leggur áherslu á mikilvægi heildarsýnar og langtíma-hugsunar – ekki skammtímalausnir og gróða.

Dæmi um ofnýtingu eru meðal annars skógareyðing, útrýming tegunda og loftslagshamfarir. Að vera sjálfbær felur í sér að skapa efnahagslegt og samfélagslegt kerfi sem skaðar ekki náttúruna. Þetta er áskorun á skala sem ekki hefur sést áður.

Sjálfbærni í kennslu Háskóla Íslands

Hólmfríður Árnadóttir, deildarstýra Kennslumiðstöðvar, segir HÍ hafa innleitt sjálfbærni í kennslu með ýmsum hætti: „Til dæmis með því að flétta sjálfbærni inn í stefnu skólans hvað varðar skipulag, rekstur og stuðþjónustu.“ Hún bætir við: „Einnig stuðlar HÍ að sjálfbærni með störfum kennara og nemenda er varðar vísindalega þekkingu og tengsl fræða við samfélag, hvernig við höldum jafnvægi og stuðlum að sjálfbærni með rannsóknir að leiðarljósi. Akademísku frelsi í rannsóknum fylgir nefnilega siðferðileg ábyrgð hvað varðar viðfangsefni rannsókna og þar þurfa sjónarmið umhverfis, náttúru og samfélagsins alls að vera höfð til hliðsjónar í öllum verkefnum, umræðu og stefnumótun.“

Tækni ýtir undir sjálfbærni í kennslu

Samkvæmt Hólmfríði eru helstu tækifæri í innleiðingu sjálfbærni í kennslu með aukinni tækni. „Sjálfbær stuðþjónusta gerir kennurum t.d. kleift að nálgast stuðefni og fræðslu á aðgengilegan hátt, hún stytir boðleiðir og færir þjónustuna sem næst kennurum með aðstoð tækninnar.“

Við heyrum oft talað um að eitthvað sé sjálfbært, til dæmis sjálfbær nýting náttúruauðlinda, sjálfbær framleiðsla og sjálfbær neysla. Þegar sjálfbærni er notað á þennan máta er átt við að starfsemin styðji við sjálfbæra þróun, að framleiðslan, neyslan og nýtingin taki ekki meira frá náttúrunni en jörðin nær að endurnýja, með öðrum orðum að ekki sé gengið á höfuðstólinn.

Til að takast á við þær risavöxnu áskoranir sem við stöndum frammi fyrir, hvort sem um er að ræða loftslagshamfarir, fátækt, stríð eða misskiptingu auðs, þurfum við að sýna sjálfbærni í verki. Þetta kallar á langtímasýn, þrautseigju og hugrekki. Hvert og eitt okkar, háskólar, þjóðir heims, stór og smá fyrirtæki, stofnanir, sveitarfélög og einstaklingar, þarf að takast á við þessa áskorun í sameiningu.

En hvað getum við gert? Hvernig getum við lagt okkar af mörkum til sjálfbærni og þar með skapað betri framtíð fyrir okkur öll, á Íslandi og í heiminum öllum? Lausnin liggur í að tileinka sér hugarfar sjálfbærni, að hætta að hugsa um sjálfbærni sem tísku-orð og taka upp sjálfbæran lífsstíl.

Um leið gerir tæknin okkur kleift að efla stafrænt umhverfi í kennslu og námi og einnig aðgengi að fjar- og netnámi.“ Hún segir fjarnám gera þeim sem geta ekki mætt á staðinn kleift að stunda nám óháð staðsetningu og stuðli þar meðal annars að félagslegu réttlæti fyrir hinar dreifðari byggðir. „Fjar- og netnám dregur úr ferðalögum og eykur umhverfisvernd í þeim skilningi að nemendur geti menntað sig í heimabyggð með minni kostnaði, raski og mengun sem getur hlotist af slíku.“

Hvernig getur HÍ stuðlað að sjálfbærni?

Háskóli Íslands setur sér að vera leiðandi hvað varðar sjálfbærni og umhverfismál, segir Hólmfríður. „Í stefnu skólans er kveðið á um eflingu stafræns námsumhverfis og fjarnáms sem sannarlega lýtur að sjálfbærni og er mikilvægt jöfnunartæki.“ Hún nefnir að í þessu samhengi sé alþjóðasamstarf einstaklega mikilvægt. „Með alþjóðasamstarfi þar sem þekkingarmiðlun og rannsóknarsamstarf er lykilatriði til dæmis í Aurora-samstarfsnetinu má líka segja lið í sjálfbærni til framtíðar, að við lærum hvert af öðru enda getur samvinna aukið gæði, sparað tíma og stuðlað að því að meiri þekking og skilningur verður til staðar.“ Hólmfríður leggur áherslu á möguleikana sem tæknin hefur að bjóða. „Sjálfbærni þar sem tæknin léttir undir, eykur möguleika og styður við kennsluþróun og störf kennara á jákvæðan hátt er afar mikilvægt enda getur tæknin auðveldað uppsetningu á námskeiðum, verkefnavinnu og skil, endurgjöf, námsmat og stuðlað að virkri umræðu.“ Að lokum segir Hólmfríður: „Sem Háskóli Íslands og allra landsmanna er mikilvægt að horfa stöðugt til þess hvernig við öll sem hér stöfum getum stuðlað að aukinni sjálfbærni í okkar störfum.“

Háskólastofnanir leika lykilhlutverk í að leiða mjög svo þarfar samfélagsbreytingar. Sem miðstöð fyrir leiðtoga framtíðarinnar bera háskólar mikla ábyrgð, meðal annars í að þjálfa leiðtoga-hæfni og hlúa að borgaravítund. Þessar miklu hnattrænu áskoranir kalla á ný sjónarmið og eru háskólar í fararbroddi við að hvetja til þarfra umbreytinga. Háskóli Íslands stefnir á að vera leiðandi á sviði sjálfbærni og hefur þess vegna innleitt heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna í stefnu HÍ fyrir 2021–2026 (HÍ26), þar sem sjálfbærni og fjölbreytileiki er ein af grunnstöðum stefnunnar.

Þetta er önnur Sjálfbærnisráðsla HÍ. Í þessari skýrslu var starfsemi HÍ kortlögð og flokkuð eftir heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna með fimm þemu að leiðarljósi: rannsóknir, nám og kennsla, samfélagsleg áhrif og samvinna, rekstur og stjórnun og framtak stúdenta. Okkar markmið er að stuðla að áframhaldandi vinnu við sjálfbærni innan HÍ, gera góðan háskóla enn betri þegar kemur á því að takast á við hnattrænar áskoranir og skapa sjálfbærari framtíð.

Aurora

og sjálfbærni í kennslu

Aurora-samstarfið byggir á bandalagi níu evrópskra háskóla sem leggja áherslu á nýsköpun í kennslu til að mæta flóknum samfélagslegum áskorunum. Markmið Aurora-samstarfsins er að útskrifa nemendur skólanna með þá hæfni og hugarfar sem nauðsynlegt er til að þrífast í og leggja sitt af mörkum í síbreytilegum samfélögum.

Sjálfbærni er þungamiðja menntasýnar Aurora sem endurspeglar meðal annars í því að sameiginlegt námsefni á vegum samstarfsháskólanna á að hafa tengingu við heimsmarkmiðin auk þess sem mælst er til að ólíkar fræðigreinar vinni saman að úrlausn samfélagslegra vandamála. Lögð er áhersla á inngildandi kennsluaðferðir og að námsmat nái ekki eingöngu til fræðilegrar þekkingar heldur beinist einnig að eflingu persónulegrar hæfni nemenda. Eins og vera ber í alþjóðasamstarfi leggja Aurora-skólarnir mikla áherslu á alþjóðavæðingu náms og kennslu en það birtist meðal annars í auknu framboði á skiptinámi. Skiptinám er þó ekki eingöngu tækifæri sem nýtt eru með ferðum á milli landa heldur felur einnig í sér fjarkennslu með alþjóðlegum kennurum og „alþjóðavæðingu heima fyrir“ sem vísar til erlendra gestakennara og -nemenda.

Kennsla til samfélagslegra áhrifa

Háskóli Íslands leiðir vinnuhóp Aurora um kennslu til samfélagslegra áhrifa sem hefur það hlutverk að stuðla að kennsluþróun í anda menntasýnar Aurora, styðja við kennara í þeirri vegferð og færa þeim verkfæri til að flétta sjálfbærni inn í nám og kennslu. Allt kennsluþróunarefni verður aðgengilegt á aðalsíðu Aurora <https://aurora-universities.eu/> og á sérstakri undirsíðu fyrir kennara <https://aurora-universities.eu/support-for-teachers/>. Á síðunni verður einnig að finna upplýsingar um samfélag kennara og kennslusérfræðinga, sem eru verðandi notendum til halds og trausts við kennsluþróunina.

Fyrstu skref HÍ í Aurora-kennslu

Árið 2022 markaði ákveðin tímamót í kennslumálum HÍ innan Aurora. Þar má nefna að frumkvöðlanámskeiðið Kveikja var útvíkkað og þróað áfram í samstarfi við tvo Aurora-háskóla,

Haustið 2022 hittist hópur kennslusérfræðinga Aurora-háskólanna á Íslandi. Hópurinn hannaði fræðsluefni fyrir kennara um menntasýn og hugmyndafræði Aurora um kennsluþróun og kennsluaðferðir. Samvinna sérfræðinganna nýttist vel við að gera upplýsingar og verkfæri sýnileg kennurum skólanna, meðal annars á [kennarasíðu Aurora](#).

Viðskiptaháskólann í Kaupmannahöfn (CBS) og UNINA-háskólann í Napólí, í því augnamiði að opna það öllum nemendum Aurora-skólanna árið 2023.

HÍ tók einnig þátt í þróun og kennslu með Duisburg-Essen-háskóla á þverfaglega örnáminu „Að skilja Evrópu“ þar sem sjálfbærni er leiðarljósið í kennslu um samfélög, stjórnmal og menningu Evrópuríkja.

Vorið 2022 skrifaði rektor HÍ undir viljayfirlýsingu um að skólinn tæki þátt í að þróa og kenna sameiginlega Aurora-námsleið til meistaraþrófs sem kallast *Stafrænt samfélag og alþjóðleg borgaravitund*. Fimm Aurora skólar taka virkan þátt og undirbúa það að bjóða upp á námsleiðina frá og með árinu 2025. Námsleiðin verður þverfagleg og liður í að fjölga sérfræðingum sem geta tekist á við örar breytingar samfélaga vegna stafrænnar byltingar og möguleg neikvæð áhrif hennar innan þróunarríkja.

Aðferðafræði

Háskóli Íslands gefur nú út aðra sjálfbærnisráðgjafu skólans en Sjálfbærnisráðgjafun HÍ vann skýrsluna að beiðni sjálfbærnisráðgjafar HÍ. Vinna að gerð skýrslunnar fór fram á tímabilinu ágúst til nóvember 2023 en viðmiðunarár skýrslunnar er 2022, með fáeinum undantekningum. Rannsóknarverkefni sem nefnd eru í skýrslunni voru annaðhvort í gangi árið 2022 eða kláruðust sama ár. Doktorsverkefni sem fjallað er um lauk með vörn árið 2022.

Í skýrslunni er starf HÍ flokkað eftir heimsmarkmiðum (HM) Sameinuðu þjóðanna með fimm þemu að leiðarljósi: rannsóknir, nám og kennsla, samfélagsleg áhrif og samvinna, rekstur og stjórnun og framtak stúdenta. Hvert heimsmarkmið fær sinn kafla og tilgreint er hvort markmiðið eigi helst við náttúru, samfélag eða efnahag, eins og sett er fram á mynd 1, þar sem náttúran er grunnstoð heimsmarkmiðanna og undirstaða efnahags og samfélags.

Ósk eftir ábendingum

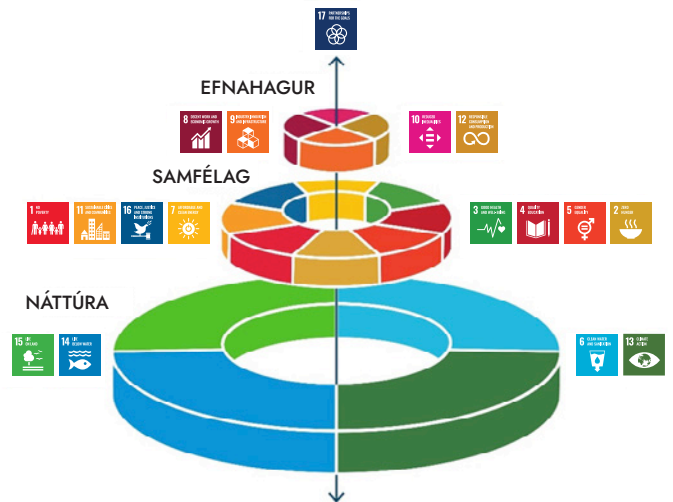
Innan HÍ fer fram fjölbreytt starf og er mikil áskorun fólgin í að safna upplýsingum um verkefni unnin á sviði sjálfbærni innan HÍ. Því nýttu höfundar skýrslunnar ýmsar leiðir við öflun efnis svo sem að óska eftir ábendingum starfsfólks og doktorsnema innan HÍ. Fólk var beiðið um að senda upplýsingar um ólík verkefni, rannsóknir og námskeið tengd sjálfbærni og heimsmarkmiðunum sem voru í gangi árið 2022. Tvisvar sinnum var óskað eftir efni, en auk þess sendi rektor HÍ út áminningu. Einnig var sérstaklega haft samband við forseta fræðasviða og sviðsstjóra sameiginlegrar stjórnarsýslu með ósk um efni fyrir skýrsluna.

Fundað var með forsetum allra fimm fræðasviða auk deildarforseta og/eða annarra fulltrúa sviðanna frá maí til ágúst 2023. Fundirnir voru mikilvægur liður í áframhaldandi samtali um innleiðingu sjálfbærnimála innan HÍ og til að ræða tækifæri og áskoranir innan hvers fræðasviðs. Jafnframt var fundað með Stúdentaráði HÍ í ágúst 2023 þar sem fulltrúar SHÍ voru hvattir til að koma sínum ábendingum og tillögum á framfæri. Stúdentar hafa mikilvæga rödd, bæði innan og utan HÍ, þegar kemur að sjálfbærni og framvindu heimsmarkmiðanna.

Ákveðið var að taka viðtöl við einstaklinga innan HÍ undir hverjum heimsmarkmiðakafli sem hafa unnið rannsóknir eða verkefni í tengslum við tiltekið markmið. Viðmælendur voru valdir eftir tengingu við heimsmarkmið og höfðu ýmist komið upp við vinnslu skýrslunnar eða þegar óskað var eftir ábendingum.

Gagnaöflun

Upplýsingar um fjölda ritrýndra greina sem tengjast hverju og einu heimsmarkmiði voru fengnar úr Scopus, sem er stærsti ágríps- og tilvitnunargagnagrunnur ritrýndra greina í heiminum. Scopus-gagnagrunnurinn nær ekki til greina sem birtar eru á íslensku og er því áætlað að gagnagrunnurinn nái til um 75% allra ritrýndra greina innan HÍ. Gera má ráð fyrir að fjöldi ritrýndra greina í tengslum við hvert og eitt heimsmarkmið innan HÍ sé hærra en kemur fram í skýrslunni. Upplýsingum fyrir árin 2018–2022 var aflað úr Scopus í byrjun október 2023. Scopus tekur ekki fram tengingu við heimsmarkmið 17, í þeim kafla er því tekin saman tölfraði um heildarfjölda ritrýndra greina fyrir heimsmarkmið 1–16 á árunum 2018–2022. Í skýrslunni er tekinn fram áhrifa-

Mynd 1: Heimsmarkmiðin eru flokkuð í þrjár víddir eftir hvort þau tengjast helst náttúru (e. biosphere), samfélagi (e. societal) eða efnahag (e. economy), þar sem náttúran er undirstaða efnahags og samfélags. Heimild: Azote Images fyrir Stockholm Resilience Centre í Háskólanum í Stokkhólmi.

stuðull sem er vigtaður eftir rannsóknarsviði (e. Field-weighted citation impact, FWCI) fyrir heimsmarkmið 1–16 fyrir árin 2018–2022. FWCI er áhrifastuðull tilvitnana staðlaður eftir hverju rannsóknarsviði og metur fjölda tilvitnana fyrir hverja ritrýnda grein miðað við áætlaðan fjölda tilvitnana fyrir svipaða grein innan þess rannsóknarsviðs. FWCI hærra en 1 gefur til kynna hærra tilvitnunarhlutfall miðað við heimsmeðaltal.

Niðurstöður *Times Higher Education (THE) Impact Ranking* eru tilgreindar í skýrslunni undir hverju heimsmarkmiði, en þar eru háskólar metnir eftir skuldbindingu þeirra til heimsmarkmiðanna. Röðunin tekur mið af fjórum sviðum; kennsla, rannsóknum, samstarfi við nærsamfélag sitt, og stjórnun þess mannauðs (e. stewardship) sem skólinn býr yfir. HÍ skilar inn gögnum um öll sautján heimsmarkmiðin og eru háskólar metnir eftir þeim þremur heimsmarkmiðum sem þeir fá hæsta einkunn fyrir, ásamt heimsmarkmiði 17. Undir hverju heimsmarkmiði eru gefnar upp niðurstöður nýjustu röðunar HÍ sem birtar voru í júní 2023, þær byggja á gögnum frá árinu 2021.

Allar upplýsingar um sjálfbærni í rekstri HÍ, svo sem meðhöndlun úrgangs, rafmagnsnotkun, vatnsnotkun og losun gróðurhúsalofttegunda, eru teknar saman af Framkvæmda- og tæknisviði. Þessi gögn eru árlega send til Umhverfisstofnunar í gegnum Grænt bókhald. Upplýsingar sem koma fram í kaflanum *Sjálfbærni í rekstri* eru frá árunum 2018–2022.

Kortlagning

Upplýsingar um rannsóknir, nám og kennsla, samfélagsleg áhrif og samvinnu, rekstur og stjórnun sem og framtak stúdenta voru kortlagðar í samræmi við hvert heimsmarkmið. Sum viðfangsefni höfðu skýra tengingu við tiltekið markmið, á meðan önnur höfðu tengingar við fleiri en eitt og er það þá tekið sérstaklega fram.

Farið var yfir allar fréttar- og viðburðatilkynningar fyrir 2022 á vefsíðu HÍ og á innri vef skólans, Uglu, til gagnaöflunar. Einnig var farið yfir allar doktorsvarnir innan HÍ árið 2022.

Höfundar skýrslu vilja koma sérstökum þökkum á framfæri til þeirra sem gáfu sér tíma til að senda inn ábendingar og efni sem og til viðtalsviðmælenda. Án ykkar aðstoðar hefði skýrslan verið þeim mun fátækari.

Sjálfbærni í rekstri

Umhverfisstefna í rekstri er samin í samræmi við lög um loftslagsmál (70/2012, 5. gr.) þar sem ríkisstofnunum er skylt að setja sér loftslagsstefnu ásamt skilgreindum markmiðum og aðgerðum. Umhverfisstefna í rekstri var samþykkt af Háskólaráði í desember 2022.

Umhverfisstefnan tekur mið af stefnu HÍ á hverjum tíma, setur frekari áherslur í málaflokknum er varðar rekstur skólans og skilgreiningu tengdra markmiða. Það er stefna HÍ að lágmarka umhverfisáhrif frá starfseminni, vernda umhverfið, koma í veg fyrir mengun og draga úr losun gróðurhúsalofttegunda.

Fylgst er markvisst með árangri starfseminnar í umhverfismálum í rekstri og mælanleg umhverfismarkmið eru sett fram ásamt aðgerðaáætlun, sem nær til starfsfólks og nemenda. Viðmiðunarár fyrir eftirlit með árangri er 2018.

Vatnsnotkun

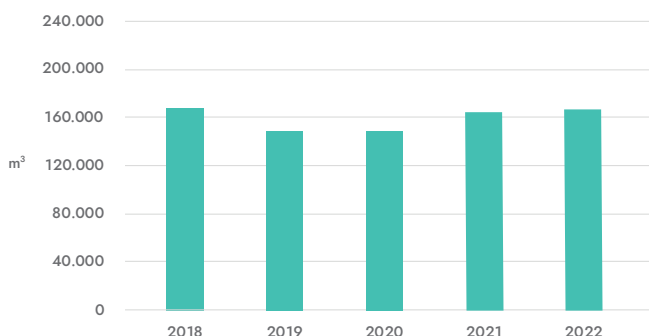

1%

minni vatnsnotkun miðað við 2018

166.365

m³ notkun af köldu vatni árið 2022

Meðhöndlun úrgangs

54%

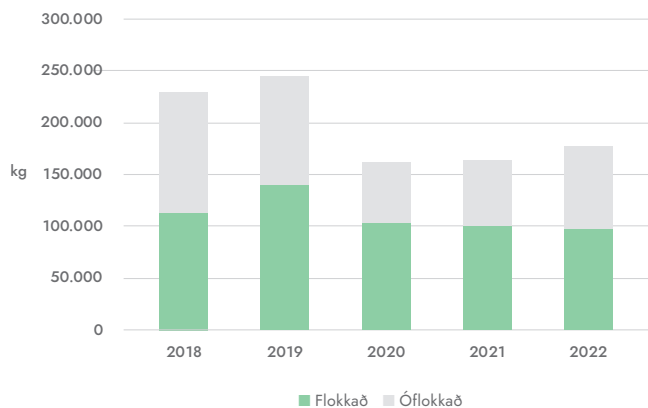
af úrgangi flokkaður árið 2022

178 tonn

af úrgangi árið 2022

23%

minna magn úrgangs m.v. 2018

Orkunotkun

5%

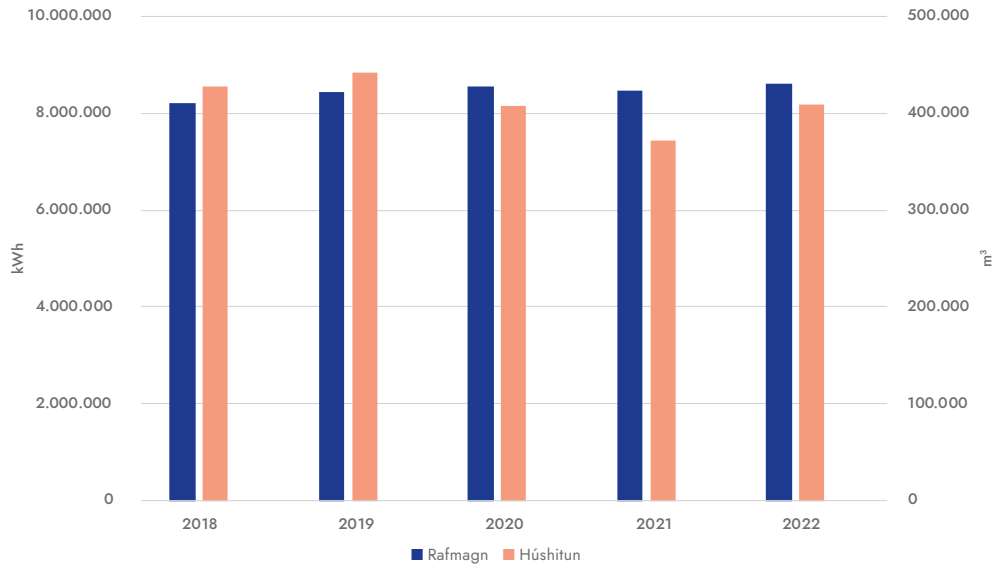
aukning í rafmagnsnotkun m.v. 2018

4%

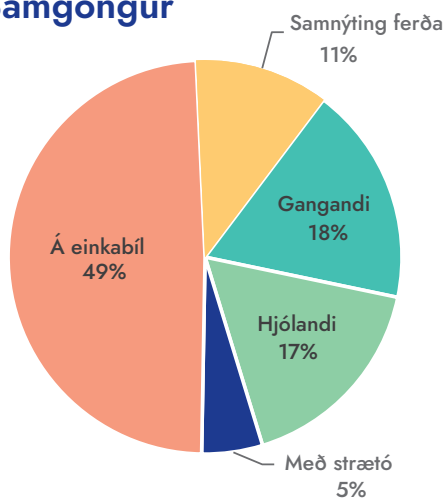
minni húshitun m.v. 2018

100%

af raforku HÍ er frá endurnýjanlegum orkugjöfum

Samgöngur

40%

af starfsfólki HÍ ferðaðist með vistvænum hætti árið 2022

17%

af starfsfólki HÍ hjóluðu árið 2022

48%

af bílafloða HÍ eru rafmagnsbílar

Pappírnotkun

30%

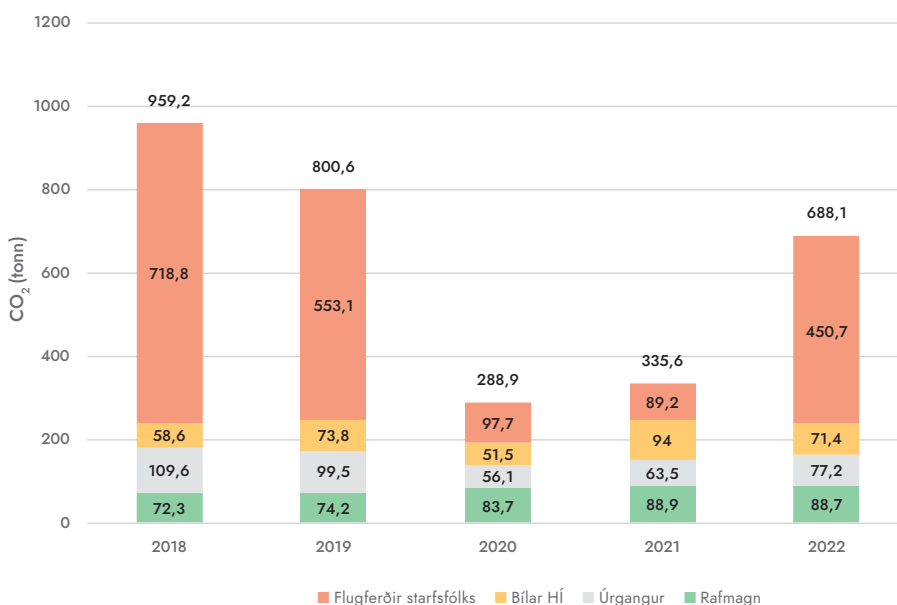
minni pappírnotkun m.v. 2018

99%

af pappír og öðru bréfsefni voru með umhverfsvottun árið 2022

Losun gróðurhúsalofttegunda

28%

minni heildarlosun gróðurhúsalofttegunda m.v. 2018*

37%

minni losun vegna flugferða starfsfólks m.v. 2018

22%

aukun losun vegna bíla HÍ og annarra ferða m.v. 2018

23%

aukun losun vegna raforkunotkunar m.v. 2018

30%

minni losun vegna úrgangs m.v. 2018

*af þeim þáttum sem eru vaktadír í losunarbókhaldi HÍ

Vegurinn að sjálfbærni: Innsýn í fræðasvið HÍ

Ávarp frá forseta

Félagsvísindasviðs

Um áratugaskeið hefur fræðafólk í félagsvísindum sinnt kennslu og rannsóknum sem snerta velferð fólks í fjölbreyttum samfélögum um alla jörð. Þrátt fyrir að orðið sjálfbærni finnist ekki í leit á tímarit.is fyrr en árið 1997 hafa mörg okkar fjallað lengi um sjálfbærni með öðrum formerkjum. Rannsóknir á samspili manns og náttúru, á nýtingu náttúruauðlinda, dreifingu valds, auðs og annarra bjargráða, samskipti frumbyggja og annarra þjóða um notkun auðlinda og aðgengi mismunandi þjóðfélagshópa að lífsins gæðum og stofnunum eru örfá dæmi um gömlu stóru viðfangsefni félagsvísinda sem einmitt fjalla um sjálfbærni. Það var fagnaðarefni þegar Sameinuðu þjóðirnar settu fram heimsmarkmiðin, stefnumótun um sjálfbæra þróun árið 2015, þar sem heimsmarkmiðin bæði lyfta upp og ramma inn mörg þeirra viðfangsefna sem við höfum sinnt svo vel og lengi í kennslu og í rannsóknum. Orðin sjálfbærni og heimsmarkmið eru misofarlega í tungutaki okkar. Við notum þau mismikið í kennslu, rannsóknum okkar, og samtali okkar við samfélagið. Sumt fræðafólk heldur áfram að sinna mikilvægum viðfangsefnum án þess endilega að nota til þess hugtök sem alþjóðastofnanir hafa lagt áherslu á. Uppsöfnun þekkingar heldur áfram en mögulega missir fræðafólkið af tækifærum sem felast í áherslum á sjálfbærni. Tækifærum til að afla rannsóknarstyrkja, tækifærum til að koma niðurstöðum á framfæri og tækifærum til vekja áhuga nemenda á námi sem skiptir máli til að takast á við áskoranir samfélagsins. Tækifæri fyrir Félagsvísindasvið eru sannarlega mörg þegar kemur að sjálfbærni, t.d. þegar fræðigreinum er raðað á alþjóðlega matskvarða og ég hvet okkur öll til að nýta þessi tækifæri.

Ávarp frá forseta

Heilbrigðisvísindasviðs

Á Heilbrigðisvísindasviði Háskóla Íslands tengist sjálfbærni bæði rannsóknum og kennslu á ýmsan hátt. Heimsmarkmið 3, góð heilsa og vellíðan, er kjarni allrar starfsemi Heilbrigðisvísindasviðs en starfsemi sviðsins tengist þó mörgum öðrum heimsmarkmiðum beint eða óbeint. Sviðið hefur tekið ýmis skref í átt að sjálfbærni. Sem dæmi má nefna að það er heilt yfir stefna sviðsins að minnka pappírnotkun og notast frekar við rafræn gögn. Einnig má nefna að Rannsóknarstofa í lyfja- og eiturefnafræði var fyrst innan Háskóla Íslands til að klára öll Grænu skrefin fimm og hefur auk þess fengið vottun umhverfisstjórnunarkerfis (ISO 14001) og stjórnunarkerfis um heilbrigði og öryggi á vinnustað (ISO 45001) sem hafa það að markmiði að draga úr neikvæðum umhverfisáhrifum, koma í veg fyrir vinnuslys og auka heilbrigði og öryggi á vinnustað. Á Heilbrigðisvísindasviði hefur sjálfbærni verið fléttað saman inn í kennslu, rannsóknir og nýsköpun til að svara kalli nemenda um slíka áherslu og um leið kröfu samtímans um sterka tengingu fagsviða deildar við sjálfbærni. Í Matvæla- og næringarfræðideild hefur þetta til að mynda leitt til aukinnar ánægju nemenda og fleiri tækifæra fyrir deildina til sóknar í innlenda og erlenda rannsóknarstyrki og í Hjúkrunar- og ljósmóðurfræði hefur verið unnið að verkefnum tengdum heimsmarkmiðunum, sér í lagi um menningarnæmi, hnattræna nálgun og umhverfismál. Námsbraut í sjúkráþjálfun tekur þátt í alþjóðlega verkefninu *Environmental Physiotherapy Agenda 2023* sem stuðlar að því að koma á kennslu um vistkerfi jarðar, umhverfi og sjálfbærni í grunnnámi í sjúkráþjálfun. Að lokum má nefna að starfsfólk lyfjafræðideildar leiðir samstarfsverkefni sem hefur þann tilgang að byggja upp lyfjaframléiðslu og MS-nám í lyfjafræði í Malaví. Mikilvægt er að huga að sjálfbærni út frá hinum ýmsu sjónarhornum og á Heilbrigðisvísindasviði eru fjölmörg tækifæri til að hefja frekari sókn á sviði sjálfbærni enda mikilvæg tækifæri fyrir kennslu og í styrkjum til rannsókna.

Ávarp frá forseta

Hugvísindasviðs

Bein stefnumótun og vinna með sjálfbærni að leiðarljósi er enn sem komið er skammt á veg komin á Hugvísindasviði. Við vitum þó að í mörgum greinum á sviðinu, í öllum deildum þess, er fjallað um sjálfbærni í tengslum við námið. Þessar áherslur hafa þó ekki enn verið nægjanlega vel dregnar fram eða gerðar sýnilegar þannig að hægt væri á skipulegan hátt að halda áfram vinnu með þær og efla. Innan sumra greina eru kennd námskeið með skýra vísun í sjálfbærni, þetta á meðal annars við í greinum í guðfræði, í jafnréttisfræðum, í hagnýtri menningarmiðlun og í siðfræði. Við stefnum á að skerpa á þessum áherslum innan sviðsins í heild með því taka þessi álitamál upp á skipulegan hátt innan einstakra deilda. Í drögum að stefnumótun er meðal annars gert ráð fyrir því að endurskoða lýsingar og hæfniviðmið námsleiða og námskeiða þannig að áherslur um sjálfbærni verði skýrar. Í samhengi þeirrar endurskoðunar væri æskilegt að kennarar og stjórnendur leiti færa til að þróa námsáherslur þannig að þær geti aukið meðvitund og verkan sjálfbærnihugsunar innan samfélags kennara og nemenda. Kennslunefnd sviðsins hefur skapað umræðuvettvang um málið þar sem fjallað verður um málið á opnum rabbfundi á vegum nefndarinnar. Hvað rannsóknir innan sviðsins áhrærir er ljóst að víða snerta þær á mikilvægum álitamálum sem snúa að sjálfbærni og þar með heimsmarkmiðum Sp. Þetta á við um rannsóknir sem snúa að menningu, félagslegum samskiptum og innlimun einstakra hópa, tungumálum og menningarsamengi þeirra, listum og menningu, heimspeki, siðfræði og hugmyndafræði — í samtímanum og í því sögulega ljósi sem margar af greinum sviðsins eru með til rannsóknar. Við stefnum á að hefja vinnu við að skilgreina þessar ólíku rannsóknir betur þannig að okkur verði betur ljóst hvornig þær eru nú þegar að vinna með sjálfbærni og hvornig þær mætti móta til að gera slíkt enn betur.

Ávarp frá forseta

Menntavísindasviðs

Menntavísindasvið menntar fagfólk sem býr yfir hugrekki, þekkingu og hyggjuviti til að þróa nútíma kennslu- og námsumhverfi og valdefla einstaklinga til að takast á við flókna áskoranir í nútíð og framtíð. Fræðafólk og nemendur sviðsins standa fyrir mikilvægum og fjölbreyttum rannsóknum, leiða nýsköpun og hafa áhrif á þróun skóla- og frístundastarfs. Sjálfbærni varð einn af sex grunnþáttum menntunar í heildstæðri aðalnámskrá fyrir leik-, grunn- og framhaldsskólastigið árið 2011. Í kjölfarið var innleidd umtalsverð áhersla á sjálfbærni innan námskeiða á Menntavísindasviði, ekki síst kennaramenntun og í uppeldis- og menntunarfræði. Allir kennaranemar taka skyldunámskeið í sjálfbærni menntun og árið 2022 var sjálfbærni menntun innleidd sem ný sérhæfing í fimm ára kennaranámi. Með tilkomu heimsmarkmiða Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun varð til enn sterkari hvati og um leið verkfæri fyrir fræðafólk Menntavísindasviðs til að nýta þau sem leiðarljós í námi og rannsóknum. Á síðustu árum hefur skilningur á mikilvægi samfélagslegrar nýsköpunar og nýsköpun á sviði menntunar jafnframt aukist. Til að takast á við mikilvægar áskoranir í menntamálum stofnaði Menntavísindasvið, í samvinnu við skóla- og frístundasvið Reykjavíkurborgar, Nýsköpunarstofu menntunar.

Stofunni er ætlað að leiða saman fræða- og fagsamfélag, nemendur og atvinnulíf til að þróa og innleiða saman nýjar leiðir í skóla- og frístundastarfi. Þá var á árinu 2022 sett á laggirnar ný starfseining innan sviðsins sem ber heitið NýMennt sem er ætlað að styðja við samfélagsleg áhrif menntarannsókna og miðlun þeirra með því að skipuleggja starfsþróun fyrir fagstéttir á sviði menntunar, styðja við nýsköpun og kennsluþróun innan sviðsins og í íslensku menntasamfélagi. Nú þegar eru ýmis verkefni komin af stað, meðal annars samstarfsvettvangur um menntatækni og innleiðingu hennar; verkefni um eflingu STEAM-menntunar í samstarfi við verk- og náttúruvísindasvið HÍ; efling foreldrafærni í samvinnu við skóla og stjórnvöld. Markviss sókn í menntarannsóknum og í samfélagslegum verkefnum sem lúta að fagþróun og nýsköpun á sviði menntunar er mikilvægasta leið Menntavísindasviðs til að taka þátt í að skapa sjálfbærara og betra samfélag.

Ávarp frá forseta

Verkfræði- og náttúruvísindasviðs

Verkfræði- og náttúruvísindasvið vinnur að því að fylgja eftir stefnu Háskóla Íslands sem miðar að því að vera leiðandi í sjálfbærni með kennslu, rannsóknum og þekkingarsköpun. Verkfræði- og náttúruvísindasvið lagði könnun fyrir starfsfólk til að kortleggja samþættingu kennslu og rannsókna við heimsmarkmiðin. Þegar kemur að rannsóknum setti starfsfólk heimsmarkmið 9 (Nýsköpun og uppbygging); heimsmarkmið 13 (Aðgerðir í loftslagsmálum); og heimsmarkmið 7 (Sjálfbær orka) í forgang. Þetta sýnir vel breidd rannsókna og samstarfs deilda á sviðinu. Sem dæmi um samstarf sem spannar öll þrjú heimsmarkmiðin má nefna samstarf vélaverkfræðideildar og jarðvísindadeildar við að þróa lausnir til að nýta jarðhitaorku úr dýpri og heitari jarðlögum. Þetta hefur leitt til þátttöku í þó nokkrum evrópskum samstarfsverkefnum. Þegar kemur að kennslu voru heimsmarkmið 9 og 13 líka sett í forgang, sem og heimsmarkmið 4 (Menntun fyrir öll). Þetta endurspeglar mikilvægi háskólans í að veita góða menntun á okkar fagsviðum. Þessar áherslur í kennslu endurspeglast í þverfaglegu námslínunni okkar, umhverfis- og auðlindafræði, sem leggur áherslu á bæði aðgerðir til að stemma stigu við loftslagsbreytingum og hreina orku út frá ólíkum sjónarhornum og tegundum endurnýjanlegra orkugjafa. Verkfræði- og náttúruvísindasvið hefur jafnframt unnið að því að efla sjálfbæra starfsemi sviðsins, tekur þátt í Grænum skrefum og hefur þegar uppfyllt tvö skref sem lúta að rekstri.

1 ENGIN FÁTÆKT

SAMFÉLAG

Útrýma fátækt

í allri sinni mynd alls staðar

RANNSÓKNIR

50 Fjöldi ritrýndra greina frá 2018–2022 með tengingu við heimsmarkmið 1

355 Fjöldi tilvitnana frá 2018–2022

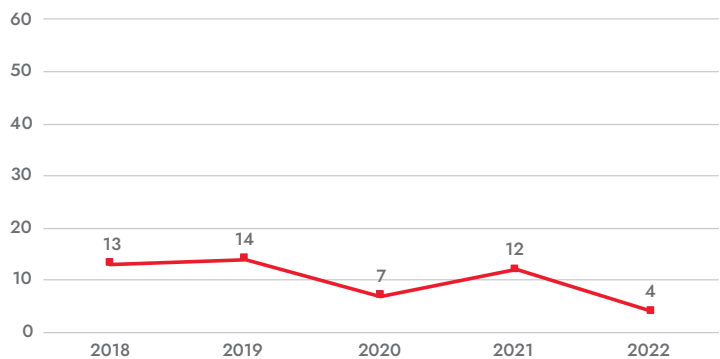
1,47 Áhrifastuðull vigtaður eftir rannsóknarsviði (FWCI) fyrir 2018–2022

NIÐURSTÖÐUR THE Impact Ranking

600–800 af **876** í heiminum

69,5 af **100** stigum fyrir rannsóknir

Fjöldi ritrýndra greina með tengingu við heimsmarkmið 1

Þjóðarspegillinn

Frá 2003 hefur HÍ hýst Þjóðarspegilinn, árlega ráðstefnu í félagsvísindum sem er opin öllum endurgjaldslaust. Ráðstefnan er ekki aðeins vettvangur fyrir fræðafólk, heldur hvetur hún til virks samtals félagsvísindanna við samfélagið allt. Frekar en að taka fyrir eitt tiltekið umræðuefni er lögð áhersla á málstofur með breiða tengingu við félagsvísindin öll. Þetta býr til rými fyrir mikið úrval viðeigandi umræðuefnis og samtals sem tengist heimsmarkmiðunum. Margar málstofur á Þjóðarspeglinum 2022 lögðu áherslu á ójöfnuð, stéttaskiptingu, fátækt og velferðarkerfið.

Ójöfnuður og heilsa

Námskeiðið Ójöfnuður og heilsa er kennt á framhaldsstigi í Félagsfræði-, mannfræði- og þjóðfræðideild. Í þessu námskeiði er sjónum beint að sambandi félagslegrar stöðu og heilsufars en almennt eru þeir sem eru í viðkvæmari stöðu í samfélaginu við verri heilsu en þeir sem betra hafa það. Eitt mikilvægasta framlag félagsfræðinnar er skilningur á því hvernig stærri samfélagslegir

þættir (t.d. heilbrigðis- og velferðarkerfið) móta líf einstaklinga og í námskeiðinu er skoðað hvernig samband félagslegrar stöðu og heilsu mótast af svona þáttum.

Ritver Háskóla Íslands

Ritver Háskóla Íslands býður upp á ókeypis aðstoð við fræðileg skrif fyrir nemendur og starfsfólk frá öllum deildum og sviðum háskólans á bæði íslensku og ensku.

Háskóli Íslands og edX

UcelandX er samstarfsverkefni Háskóla Íslands og edX um gerð og rekstur opinna netnámskeiða. Námskeið UcelandX eru alþjóðleg námskeið þróuð og kennd af fræðafólki Háskóla Íslands. Námskeiðin eru ókeypis og opin öllum.

Við þurfum fleiri rannsóknir um langtímaáhrif fátæktar í æsku

Hervör Alma Árnadóttir, dósent við Félagsráðgjafardeild, segir eitt af meginviðfangsefnum félagsráðgjafa að vinna að félagslegum jöfnuði með því að vinna gegn fátækt einstaklinga, fjölskyldna og samfélaga. Hún segir heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna fléttast inn í flest námskeið deildarinnar. „Heimsmarkmiðin eru okkur í Félagsráðgjafardeild ofarlega í huga og við tengjum þau inn í flest okkar námskeið. Það hefur verið gagnrýnt að rannsóknir almennt, og þá líka þær sem snúa að fátækt, byggji fyrst og fremst á upplýsingum frá fullorðnu fólki, það vanti reynslu og upplifun barna af því að búa við fátækt. Reynsla barna er ekki

síst mikilvæg þegar rannsóknarefnið varðar samfélagslega stöðu þeirra sem alast upp við viðkvæmar og erfiðar aðstæður, eins og fátækt.“

Er ójöfnuður vandamál á Íslandi?

Hervör Alma segir að það hafi gengið illa að vinna gegn fátækt á Íslandi þrátt fyrir ýmsar aðgerðir sem ættu að koma í veg fyrir ójöfnuð. „Afleiðingarnar sem börn upplifa sem búa við slíkar aðstæður birtast meðal annars í óviðunandi húsnæðisaðstæðum, takmörkuðu aðgengi að tómstundum og félagslegri einangrun. Almennt þykir ákveðinn stöðugleiki í uppeldi barna æskilegur sem tekur meðal annars til öryggis varðandi búsetu og til þess að eiga sér öruggt heimili.“

Rannsóknir á börnum sem búa við félagslega flóknar aðstæður

Á síðustu árum hefur Hervör Alma unnið að rannsóknum með börnum sem búa við félagslega flóknar aðstæður. „Almennt hefur þátttaka barna aukist í rannsóknum en sá hópur barna sem býr við flóknar félagslegar aðstæður, er til að mynda jaðarsettur, fær síður tækifæri til þess að tjá sig um sína mikilvægu reynslu.“ Að lokum segir Hervör Alma að börn þurfi að vera þátttakendur í uppbyggingu þjónustu sem þeim sé ætluð til þess að auka farsæld þeirra og leita lausna við félagslegu óréttlæti. „Það er hlutverk félagsráðgjafa að veita börnum tækifæri og virða rétt þeirra til að tjá sig um reynslu sína, og nýta hana til að bæta aðstæður allra barna.“

Ókeypis félagsráðgjöf fyrir stúdenta

Félagsráðgjöf háskólanema veitir stúdentum og fjölskyldum þeirra ráðgjöf sem m.a. snertir fjölskyldumálefni, uppeldi og samskipti. Markmiðið með þjónustunni er hvort tveggja að þjálfar nemendur í starfsréttindanámi í félagsráðgjöf í að veita faglega ráðgjöf og bjóða háskólanemum stuðning í erfiðum málum sem þeir kunna að glíma við. Þjónustan er gjaldfrjál.

Tannlæknaþjónusta fyrir almenning hjá Tannlæknadeild Háskóla Íslands

Tannlæknadeild Háskóla Íslands býður upp á tannlæknaþjónustu fyrir almenning og er þjónustan í boði á meðan kennsla við deildina fer fram. Tannlæknarnar læra að veita sjúklingum meðferð af margvíslegum toga, til dæmis tannhreinsun, rótfillingu, tannfyllingu og tanngervi. Tannlæknarnar veita meðferð undir eftirliti kennara sinna á verklegum kennslustofum. Þjónustugjaldi er haldið í lágmarki og er börnum á aldinum 0 - 17 ára boðin ókeypis skoðun og greining á munnheilsu.

Sálfræðiþjónusta innan HÍ

» Sálfræðiráðgjöf háskólanema er þjálfunarstöð meistaranema í klínískri sálfræði. Þar er háskólanemum og börnum þeirra boðið upp á sálfræðiþjónustu gegn vægu gjaldi. Sálfræðinernarnir veita þjónustuna undir handleiðslu sérfræðinga í klínískri sálfræði.

- » **Sálrækt – hópmeðferð** er í boði fyrir stúdenta ókeypis en HÍ hefur boðið upp á þessa þjónustu frá árinu 2018. Nemendur læra þar að nota viðurkennda sálræna hugmyndafræði til að fást við streituálag sem tengist m.a. skóla, samskiptum og erfiðum tilfinningum.
- » **Sálfræðiþjónustan** heyrir undir Nemendaráðgjöf Háskóla Íslands (NHÍ) og veita sálfræðingar ráðgjöf og stuðning í einu til þremur einstaklingsviðtölum á önn sem eru gjaldfrjáls fyrir nemendur skólans. Viðtölin geta farið fram á íslensku, ensku, dönsku eða þýsku. Auk þess er boðið upp á hópnaðmskeið gegn vægu gjaldi.

Lögfræðiaðstoð Orators

Orator, félag laganema, hefur um árabil veitt almenningi endurgjaldslausa lögfræðiaðstoð einu sinni í viku. Nemendur í meistaranámi við lagadeild Háskóla Íslands undir umsjón starfandi lögmanna sjá um að veita aðstoð og svara fyrirspurnum. Einu sinni á ári er í samstarfi við endurskoðunar- og ráðgjafarfyrirtækið Deloitte, einstaklingum (utan reksturs) boðið að mæta og fá endurgjaldslausa aðstoð við framtalsskil. Auk þess er einu sinni í viku, í samstarfi við Ölmú leigufélag, boðið upp á sérstaka ráðgjöf fyrir leigjendur um þau vafamál sem kunna að koma upp í tengslum við leigusamning þeirra eða önnur réttindi sem snúa að leigumarkaðinum.

2 EKKERT HUNGUR

SAMFÉLAG

Útrýma hungri, tryggja fæðuöryggi og bætta næringu og stuðla að sjálfbærum landbúnaði

RANNSÓKNIR

66 Fjöldi ritrýndra greina frá 2018–2022 með tengingu við heimsmarkmið 2

2281 Fjöldi tilvitnana frá 2018–2022

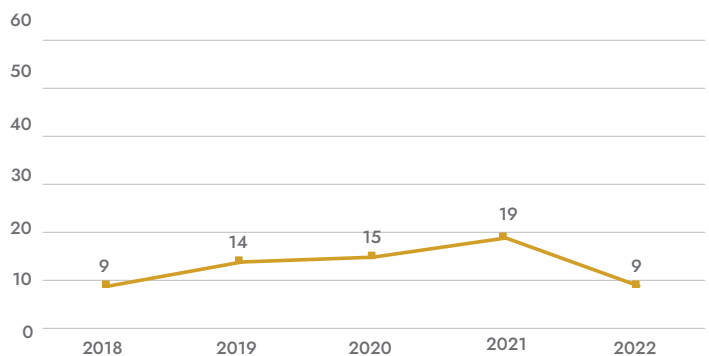
1,67 Áhrifastuðull vigtaður eftir rannsóknarsviði (FWCI) fyrir 2018–2022

NIÐURSTÖÐUR THE Impact Ranking

201–300 af **647** í heiminum

78,3 af **100** fyrir rannsóknir

Fjöldi ritrýndra greina með tengingu við heimsmarkmið 2

Rannsókn á börnum með matvæðni

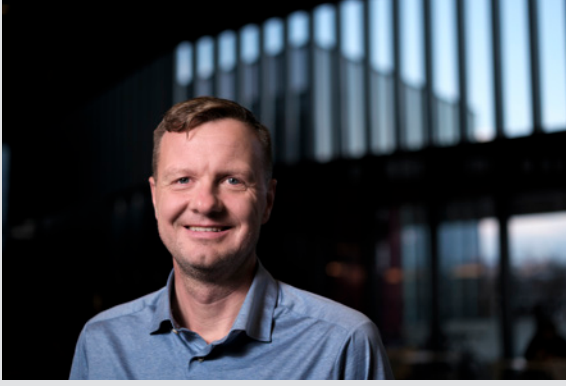
Matvæðni og aðrar raskaðar fæðuvejur eru algengar hjá ungum börnum, sér í lagi þeim sem einnig hafa taugaþroskaraskanir (TPR). Hjá flestum börnum dregur úr matvæðni með hækkandi aldri, en síður hjá börnum með TPR. Rannsóknir hafa einnig sýnt fram á tengsl á milli matvæðni og offitu hjá börnum, þar sem fæðuvejur eru mótaðar af umhverfi barnsins, erfðum og fjölskyldu, ekki síst foreldrum. Hollar fæðutegundir eru síður samþykktar en óhollar hjá börnum með offitu og aðrar raskanir eins og TPR. Rannsóknir sýna einnig að erfitt er að fá matvönd börn til að samþykkja hollari fæðutegundir. Um þetta fjallaði doktorsritgerð Sigrúnar Þorsteinsdóttur, sem kafaði dýpra í matvæðni barna og komst meðal annars að því að bragðlaukablálfun, sem er fæðumiðuð íhlutun hjá börnum og foreldrum þeirra, geti minnkað matvæðni og aukið fæðufjölbreytni hjá börnum.

BlueGreenFeed

BlueGreenFeed-verkefnið er alþjóðlegt og þverfræðilegt rannsóknarverkefni með áherslu á vinnslu og þróun nýrra próteingjafa í fiskeldisfóður. Fiskeldi er ört vaxandi iðnaður sem framleiðir dýraprótein en mikil tækifæri felast í að minnka kolefnisspor fiskeldisframleiðslu með þróun nýrra próteingjafa í fóðri. Hins vegar fylgja nýjum próteingjöfum ákveðnar áskoranir í tengslum við næringargildi og hversu sjálfbærir þessir nýju próteingjafar eru. BlueGreenFeed leggur áherslu á að þróa nýtt fiskeldisfóður og auka hagræðingu og nýtingu lífrænna auðlinda og tryggja sjálfbæran hagvöxt í bláa hagkerfinu.

Sjálfbært mataræði fyrir heilbrigðan lífsstíl

Þórhallur Ingi Halldórsson, prófessor við Matvæla- og næringarfræðideild, segir að rannsóknarverkefnið Sjálfbært heilsusamlegt mataræði sé þriðja. „Að meta kolefnisfótspor mataræðis Íslendinga eins og það birtist í landskönnun um mataræði 2019–2021, það er eitt markmiðið. Annað markmiðið með verkefninu er svo að gera vistheimtargreiningar á íslenskum fæðukerfum og framleiðslukerfum, þ.e. greina kolefnisfótspor íslenskrar matvælaframleiðsla, þá kjöt og fisk að stærstum hluta, til að skoða hvað við getum gert betur. Þriðja markmiðið er svo að skoða neytendavinkilinn, sem sagt hvaða hugmyndir neytendur hafa um sjálfbærni og hvata til þess að skipta yfir í sjálfbærara og heilsusamlegra mataræði annars vegar, og hins vegar efnahagslega þætti sem snúa að þeim hvötum. Þetta þrennt er svo tengt saman.“

Lítill breyting í mataræði getur haft mikil jákvæð áhrif á kolefnisfótspor

Þegar kemur að þeim niðurstöðum verkefnisins sem nú þegar liggja fyrir segir Þórhallur: „Þegar við greindum kolefnisfótspor mataræðis Íslendinga þá kom í ljós að við erum á svipuðu röli og aðrar þjóðir í Norður-Evrópu. Við erum með frekar hátt kolefnisfótspor því við borðum mikið af rauðu kjöti sem vegur mjög

þungt, en rautt kjöt vegur um 50% af kolefnisfótspori mataræðis okkar þótt það innihaldi minnihlutann af þeim hitaeyningum sem við neytum daglega. Við sjáum líka að þeir sem fylgja mataræði sem inniheldur töluvert af kjöti en er nær þeim ráðleggingum sem eru settar varðandi að fólk borði meira úr plönturíkinu, þeir einstaklingar eru með töluvert lægra kolefnisfótspor. Þannig að með smá hníkun á mataræði í átt að lægri neyslu kjötvara má hafa töluvert jákvæð áhrif á kolefnisfótspor okkar. Meðal-Íslendingur borðar um 700 gr. af kjöti á viku og ef þú lækkar það í nær 350–400 gr. eins og mælt er með þá hefur það strax töluvert áhrif.“

Matvælaframleiðsla ber ábyrgð á um 30% af allri losun í heiminum

„Fólk er að átta sig á að matvælaframleiðsla hefur gríðarleg umhverfisáhrif,“ segir Þórhallur og segir þess vegna þetta rannsóknarverkefni skipta almenning máli til að taka upplýstar ákvarðanir. „Það fer gríðarleg landnotkun undir matvælaframleiðslu og hún krefst mikillar orkunotkunar, en matvælaframleiðsla útskýrir um 30% af allri losun í heiminum í dag. Við munum alltaf koma til með að borða, og flest munu halda áfram að borða kjöt, en við erum að átta okkur betur á því að mataræðinu okkar fylgir verðmiði sem er kolefnisfótsporið. Við erum farin að reyna að skoða hvað við getum gert betur.“

Þverfræðileg nálgun er mikilvæg þegar kemur að sjálfbærni

Rannsóknarverkefnið er þverfræðilegt og koma rannsakendur í verkefninu frá hinum ýmsu fræðigreinum. Ástæðu þess segir Þórhallur vera „að sjálfbærni og mataræði almennt krefst þess að fólk komi að því úr fleiri en einni átt. Það er engin ein fræðigrein sem nær utan um sjálfbærni og ef við ætlum að ná árangri í sjálfbærni þá er ekki nóg að magngreina hluti, við þurfum að skilja hvernig fólk hagar sér, hvernig við framleiðum vörur og hvernig við getum á jákvæðan hátt hjálpað til við breytingar án þess að umturna atvinnu ákveðinna einstaklinga eða þvinga fólk til að breyta einhverju sem það vill ekki breyta sjálft. Þess vegna þurfum við að hafa til dæmis hagfræðinga, þjóðfræðinga og aðra sem eru í þessu verkefni.“

Nýsköpun í virðisaukningu hliðarafurða matvælaframleiðslu

Í þessu tveggja vikna námskeiði sem er í boði fyrir meistaranema í Matvæla- og næringarfræðideild er lögð áhersla á að nemendur læri hvernig megi takast á við og leysa hvernig minnka á matarsóun og búa til verðmæti úr aukaafurðum matvælavinnslu. Fræðilega grunni námskeiðsins er fylgt eftir með þriggja daga hackathon þar sem nemendur vinna í hópum með þátttakendum utan námskeiðsins til að finna nýjar áskoranir og tækifæri í þróun og framleiðslu nýrrar vöru og minnka í leiðinni matarsóun í vatnsræktun með því að nota frumkvöðlasetur eins og Fab Lab og aðstöðu til nýsköpunar á Nýsköpunarmiðstöð Íslands og Matís. Í lok námskeiðsins vinna nemendur viðskiptaáætlun og kynna hugmyndina fyrir dómnefnd.

Nærumst og njótum

Nærumst og njótum er heitið á sjónvarpsþáttum sem Anna Sigríður Ólafsdóttir, prófessor í næringarfræði við Menntavísindasvið Háskóla Íslands, vann að og voru sýndir á RÚV árið

2022. Í þáttunum var fjölbreyttum hópi fólks fylgt eftir þar sem því voru kynntar einfaldar leiðir og verkfæri í kringum matarlífið sem stuðla að vellíðan og betra fæðuvali.

Spornað gegn matarsóun í HÍ

Félagsstofnun stúdenta, sem rekur Hámu, sem er matsölustaður háskólasamfélagsins, hefur í gegnum tíðina unnið markvisst að því að draga úr matarsóun. Í Hámu er passað upp á alla framleiðsluna og aðeins framleitt eftir því sem selst. Vörur sem ekki seljast á tilætluðum tíma eru seldar daginn eftir með afslætti. Háma rekur einnig kaffistofur í ólíkum byggingum Háskólans og er einnig passað upp á vöruúrval í þeim útibúum, til að sporna gegn óþarfa sóun. Á laugardagseftirmiðdögum gefst viðskiptavinum tækifæri á að velja sér þrjár Hámuvörur á niðurgreiddu verði til að klára sem flest úr kælundum. Að lokum má nefna að Háma gefur afgangsvörur og mat á kaffistofu *Samhjálpur*, sem er ætluð einstaklingum í neyð sem ekki hafa tök á að sjá sér fyrir mat sjálfir.

SAMFÉLAG

Stuðla að heilbrigðu líferni og vellíðan fyrir alla frá vöggju til grafar

RANNSÓKNIR

1083 Fjöldi ritrýndra greina frá 2018–2022 með tengingu við heimsmarkmið 3

25381 Fjöldi tilvitnana frá 2018–2022

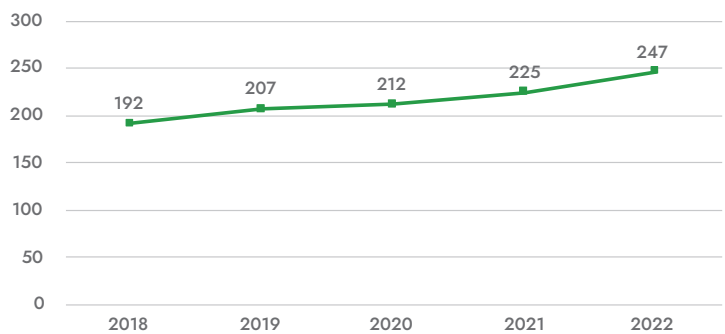
2,32 Áhrifastuðull vigtaður eftir rannsóknarsviði (FWCI) fyrir 2018–2022

NIÐURSTÖÐUR THE Impact Ranking

201–300 af **1218** í heiminum

87,9 af **100** stigum fyrir rannsóknir

Fjöldi ritrýndra greina með tengingu við heimsmarkmið 3

Mína og Draumalandið

Íslenskur kennslutölvuleikur, Mína og Draumalandið (e. Mina and the Land of Dreams), var hannaður og gefinn út af nýsköpunarfyrirtækinu Núnatrix ehf. Tilgangur leiksins er að undirbúa ung börn fyrir svæfingu í tengslum við læknismeðferð eða rannsóknir með því að fræða þau um það sem í vændum er og kenna þeim bjargráð við kvíða og hræðslu. Brynja Ingadóttir, dósent í hjúkunarfræði, hefur ásamt samstarfsfólki þróað tölvuleikinn til þess að hjálpa börnum við að takast á við þennan ótta. Hluti af verkefninu hefur verið að kanna hvort leikurinn henti í ólíku menningarumhverfi og hvort innleiðing hans á sjúkrahúsum í Nepal sé fýsileg. Verkefnið hefur hlotið fjölmarga styrki og er samstarfsverkefni Háskóla Íslands og Landspítala og fræðafólks frá Háskólanum í Turku í Finnlandi.

Áfallasaga kvenna

Áfallasaga kvenna er ein stærsta vísindarannsókn sinnar tegundar á heimsvísu, en markmið rannsóknarinnar er fyrst og fremst að auka þekkingu á tíðni áfalla og áhrifum þeirra á heilsufar kvenna. Niðurstöður rannsóknarinnar sýna meðal annars að tæplega helmingur kvenna hafi orðið fyrir fleiri en einu áfalli í æsku og um 10% hafi upplifað fimm eða fleiri áföll. Þau áföll í æsku sem höfðu hvað sterkust tengsl við sálræn einkenni og skerta seiglu á full-orðinsárum voru tilfinningaleg vanræksla, kynferðislegt ofbeldi einelti og geðrænn vandi á heimili.

Áhrif umhverfis og heilsu á öndunarferi þjóðarinnar

Rannsóknarhópur við HÍ og Landspítala undir forystu Þórarins Gíslasonar, prófessors emeritus við HÍ, og Bryndísar Benediktsdóttur, prófessors emeritus, hafa ýtt úr vör nýjum áfanga fjölþjóðlegrar rannsóknar á áhrifum umhverfis, lífsstíls, svefnis og heilsu á öndunarferi þjóðarinnar sem staðið hefur yfir í rúmlega 30 ár. Verkefnið ber heitið Evrópurannsóknin Lungu og heilsu og að því kemur stór hópur vísindamanna víðs vegar um Evrópu og Asíu. Markmið rannsóknarinnar er að meta algengi og eðli astma og ofnæmis ásamt breytingum á lungnastarfsemi og tengsl þess við fjölmarga áhættuþætti í lífsstíl, umhverfi og heilsufari.

Heilsuefning 1

Í námskeiðinu Heilsuefning I, sem er kennt í námsbraut í sjúkrahjúfningu, er fjallað um tengsl umhverfis og heilsu og áhrif loftslagsbreytinga á heilsu og færni. Farið er yfir Heimsmarkmið 3 og hvernig þau geta tengst sjúkrahjúfningu. Í námskeiðinu er m.a. lögð áhersla á að í eðli sínu er starf sjúkrahjúfninga með lítið kolefnisspor því unnið er fyrst og fremst með hreyfingu, snertingu og samskipti. Nemendur í námskeiðum eru látnir ígrunda hlutverk sjúkrahjúfninga í loftslagsbaráttunni og hvernig hægt sé að nýta náttúru til meðferðar og ýtt undir virkar samgöngur notenda sjúkrahjúfningar. Námsbraut í sjúkrahjúfningu tekur einnig þátt í alþjóðlega verkefninu *Environmental Physiotherapy Agenda* sem stuðlar að því að koma á kennslu um vistkerfi jarðar, umhverfi og sjálfbærni í grunnnámi í sjúkrahjúfningu.

Hugrún, stúdentadrifið geðfræðslufélag

Axel Pétur Ólafsson, formaður Hugrúnar geðfræðslufélags, segir Hugrúnu hafa verið stofnaða árið 2016 af nemum á Heilbrigðisvísindasviði HÍ. „Félagið er rekið í sjálfbodastarfi og hefur að markmiði að veita ungmennum um land allt fræðslu. Fræðslan snýr að geðheilbrigðismálum, svo sem hinum ýmsu geðröskunum, úrræðum sem í boði eru auk almennrar umfjöllunar um geðheilbrigði. Með því er vonast til að halda umræðunni um geðheilsu og geðraskanir á lofti og þannig auka samfélagslega vitund og minnka fordóma.“

Geðfræðsla fyrir ungmenni

Fræðarar Hugrúnar eru í sjálfbodavinnu og ferðast um land allt í framhaldsskóla til að fræða ungmenni og sumir framhaldsskólanna óska eftir árlegri fræðslu frá Hugrúnu. Félagið heldur úti virkri vefsíðu (á íslensku, ensku og pólsku) þar sem markmiðið er að gera fræðsluefni um geðheilbrigði og geðraskanir aðgengilegt, á mannamáli. Axel segir að Hugrún hafi einnig farið í ýmsar herferðir til að vekja athygli á málaflokknum.

Hugrún vill stuðla að virkri umræðu um geðheilsu

Að lokum segir Axel: „Við í Hugrúnu viljum halda áfram að vera sýnileg og halda umræðunni um geðheilsu á lofti og bæta þannig þekkingu ungs fólks á geðheilbrigði og geðröskunum. Þannig vill Hugrún stuðla að heilsu og vellíðan í samfélaginu.“

Farsæld barna

Farsæld barna er diplómanám sem fyrst var boðið upp á árið 2022 við Félagsráðgjafardeild Háskóla Íslands. Námsleiðinni er ætlað að styðja við innleiðingu laga um samþættingu þjónustu í þágu farsældar barna sem tóku gildi 1. janúar 2022. Það er gert með því að veita þekkingu á barnamiðaðri nálgun, samþættingu þjónustu, hlutverki tengiliða og mælingum á árangri. Þá er lögð áhersla á færni í teymisvinnu og þverfaglegri samvinnu auk áherslu á mikilvægi fyrsta stigs þjónustu við börn. Námið er allt boðið í fjarnámi. Námsleiðin er grundvölluð á samstarfssamningi HÍ og mennta- og barnamálaráðuneytisins um stuðning HÍ við innleiðingu á nýrri löggjöf um farsæld barna og sitja fulltrúar Barna- og fjölskyldustofu í námsnefnd.

Aðgerðir HÍ vegna Covid-19

Árið 2022 fór HÍ í ýmsar aðgerðir til að stuðla að enn betri sóttvörnum gegn Covid-19, auknu öryggi starfsfólks og stúdenta á háskólasvæðinu og leggja sitt af mörkum til baráttu samfélagsins við faraldurinn. Þeirra á meðal var hraðprófsstöð á Háskólatorgi þar sem fólk bauðst að taka hraðpróf endurgjaldslaust. HÍ tók jafnframt þátt í rannsóknum í tengslum við Covid-19. Miðstöð í lýðheilsuvísindum við HÍ var þátttakandi í **COVIDMENT**, rannsóknarsamstarfi leiðandi vísindahópa í sex löndum í Norður-Evrópu sem snýr að langtímaáhrifum heimsfaraldurs COVID-19 á lýðheilsu, með áherslu á geðheilbrigði. Sem hluti af þessu leiddi Miðstöð í lýðheilsuvísindum rannsókn sem nær til 250.000 einstaklinga í samstarfsöndunum sex. Niðurstöður rannsóknarinnar benda til að áhrif Covid-19 á geðheilbrigði séu töluverð, en alvarleiki veikinda af völdum Covid-19 er ákvarðandi þáttur um hættuna á langvarandi sálrænum einkennum meðal þeirra sem sýkjast.

Samfélagsverkefni stúdenta

Stúdentar við HÍ nýta þekkingu sína og krafta með ýmsum hætti í þágu samfélags og samnemenda.

» Ástráður – forvarnastarf læknanema

Læknanemar hafa á síðustu árum farið í framhaldsskóla landsins og grunnskóla á höfuðborgarsvæðinu til að kveðja sér hljóðs á sviði forvarna gegn kynsjúkdómum og ótímabærum þungunum. Forvarnastarfið byggist á skólaheimsóknum þar sem áhersla er lögð á fræðslu um kynsjúkdóma, getnaðarvarnir og fóstur-eyðingar. Miðað er við að fara til nýnema í framhaldsskólum því þannig er hægt að ná til sem flestra.

» Bangaspítalinn

Lýðheilsufélag læknanema hefur á undanförunum árum boðið leikskólabörnum að koma í heimsókn á spítalann með veika eða slasaða bangsa. Tilgangur verkefnisins er tvíþættur: Annars vegar til að fyrirbyggja hræðslu hjá börnum við lækna, heilbrigðisstarfsfólk og spítalaumhverfið og hins vegar að gefa læknanemum á yngri árum tækifæri til að æfa samskipti við börn.

Heilsuár HÍ 2022–23

HÍ leggur ríka áherslu á hvetjandi, umhverfisvænt og skemmtilegt starfsumhverfi sem stuðlar að heilbrigði og vellíðan starfsfólks. Til að skapa styrkari umgjörð um heilsuefningu starfsfólks var skólaárinu 2022–23 skipt upp í fimm tímabil þar sem lögð var áhersla á mismunandi heilsutengda þætti og var fyrir hvert tímabil boðið upp á fyrirlestra og aðra viðburði sem tengjast þeirri heilsu sem við á og litið til forvarna- og fræðsluáðgerða einna helst. Þemun voru líkamleg heilsa, fagleg heilsa, geðheilsa, persónuleg heilsa og félagsleg heilsa. Einnig býðst starfsfólki HÍ upp á bólusetningu gegn árlegri influensu sem er starfsfólki að kostnaðarlausu.

SAMFÉLAG

Tryggja jafnan aðgang allra að góðri menntun og stuðla að tækifærum allra til náms alla ævi

RANNSÓKNIR

135 Fjöldi ritrýndra greina frá 2018–2022 með tengingu við heimsmarkmið 4

810 Fjöldi tilvitnana frá 2018–2022

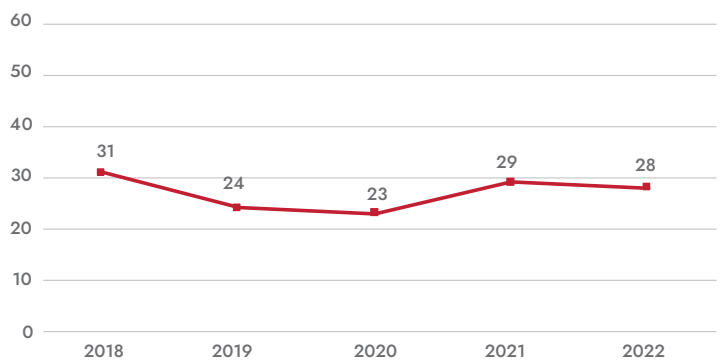
1,14 Áhrifastuðull vigtaður eftir rannsóknarsviði (FWCI) fyrir 2018–2022

NIÐURSTÖÐUR THE Impact Ranking

601–800 af **1304** í heiminum

77,2 af **100** stigum fyrir rannsóknir

Fjöldi ritrýndra greina með tengingu við heimsmarkmið 4

Að flétta saman skapgerðarmenntun og mikilvægi gilda innan umhverfis- og sjálfbærni menntunar

Þótt lögð sé rækt við gildi innan umhverfis- og sjálfbærni menntunar, og breytt gildismat talið forsenda sjálfbærrar þróunar, hafa kennarar oft óljósar eða mótsagnakenndar hugmyndir um hvort og hvernig ætti að vinna með gildi í menntun. Niðurstöður doktorsverkefnis Karen Elizabeth Jordan benda til að leggja megi sameiginlegan grunn að umhverfis- og sjálfbærni menntun og skapgerðarmenntun með því að vinna með skólamenningu og fyrirmyndir, byggja á menntun í tengslum við sjálfbærniástarf, nota reynslunám, líta á manneskjuna sem eina heild, beina athygli að tengslum manns og náttúru og með því að taka markmið menntunar til skoðunar, ekki síst í gegnum andóf gegn áhrifum tæknihyggju og nýfrjálshyggju.

Fiktað fyrir sjálfbærni í skólum

Fiktað fyrir sjálfbærni í skólum er alþjóðlegt rannsóknarverkefni sem leitt er af Menntavísindasviði Háskóla Íslands. Verkefnið notar fiktaðferðir (e. tinkering) til að opna fyrir sköpunargáfu nemenda og styðja kennara og skóla við kennslu um sjálfbærni og loftslagsmál. Tinkering-aðferðin felur í sér að bregðast við vandamálum sem eru gjarnan illa skilgreind, eins og sjálfbærni vandamál eru, og felur í sér að prófa sig áfram með vandamálið. Fiktið er nálgun sem einkennist af leikandi og endurteknum tilraunum, þar sem þátttakendur eru stöðugt að endurmeta markmið sín, kanna nýjar leiðir og ímynda sér nýja möguleika. Hluti af verkefninu felur í sér að þróa verkfærakistu og kennsluverkefni fyrir miðstig grunnskóla sem kennarar geta gengið í þegar þeir vinna með sjálfbærni í menntun með þessum hætti.

Menntavísindasviðið

Menntavísindasviðið stendur árlega fyrir hinni geysivinsælu ráðstefnu Menntavíkju, einni af stærstu ráðstefnum innan HÍ. Þar eru kynntar nýjustu rannsóknir sem tengjast uppeldis- og menntavísindum og skóla- og frístundastarfi í landinu. Árið 2022 var boðið upp á 61 málstofu, bæði í húsakynnum Menntavísindasviðs og í streymi. Kynntar voru yfir 200 rannsóknir að þessu sinni, margar hverjar með sterka vísun í Heimsmarkmið SP, á m.a. umbóta- og nýsköpunarverkefnum á öllum skólasviðum, gæði kennslu, inngildandi skólastarf, jaðarhópa í skólasamfélaginu og menntun kennara og loftslagsfræðslu. Ráðstefnan er öllum opin og er aðgangur ókeypis.

Menntafléttan

Menntafléttan eru opin og aðgengileg vefnámskeið fyrir kennara og fagfólk úr skóla- og frístundastarfi sem hóf göngu sína 2020. Markmiðið er meðal annars að víkka út tengslanet og nýta menntarannsóknir og jafningjastuðning til að efla eigið starf. Námskeiðin eru öllum opin, óháð búsetu og það eru engin þátttökugjöld. Menntafléttan er samstarfsverkefni Menntavísindasviðs HÍ, Háskólans á Akureyri og Kennarasambands Íslands og er styrkt af mennta- og barnamálaráðuneytinu.

Samstarf milli Íslands og Úganda í hjúkrun og ljósmóðurfræðum

Brynja Ingadóttir, dósent í Hjúkrunar- og ljósmóðurfræðideild segir verkefnið Menningarnæmi og umhyggju hafa komið til þegar hún kynntist konu frá Úganda í Svíþjóð þar sem þær voru báðar í doktorsnámi. Þær höfðu báðar áhuga á samstarfi og með tilstuðlan Erasmus+ styrks varð samstarfið að veruleika.

Áhersla á heilbrigðiskerfi, menningu og menntun

Brynja segir heimsfaraldurinn hafa sett strik í reikninginn en þau gerðu það besta úr aðstæðum og unnu saman í

gegnum netið. Frá hausti 2022 fékk verkefnið tvær heimsóknir frá Úganda og ein heimsókn hefur verið farin til Úganda. „Í heimsóknum hefur áhersla verið lögð á að kynna heilbrigðiskerfin okkar og menningu, störf og menntun í hjúkrunar- og ljósmóðurfræðum og að skapa tengsl á milli fólks.“ Þegar kemur að þeim rannsóknum sem nú þegar hafa verið gerðar segir Brynja: „Helga Gottfreðsdóttir prófessor tók að sér að vera meðleiðbeinandi doktorsnema í ljósmóðurfræðum og hefur ein ritrýnd grein verið birt úr því samstarfi. Í undirbúningi er rannsókn í Úganda um sjálfs-umönnun sjúklinga með sykursýki og þaðan hefur verið beðið um aðstoð við að þróa framhaldsnám í hjúkrun.

Spennandi tækifæri fyrir bæði starfsfólk og framhaldsnemendur

Verkefnið er enn í þróun en það hefur vakið áhuga starfsfólks og nemenda á margbreytileika og menningarnæmi í nútímasamfélagi. Brynja bætir við: „Við sjáum fram á mörg spennandi tækifæri fyrir bæði starfsfólk og framhaldsnemendur að kynnast því hvernig unnið er að sömu markmiðum í hjúkrunar- og ljósmóðurfræðum á Íslandi og í Úganda, að mennta hæfa starfsmenn heilbrigðisþjónustunnar og veita meðferð byggða á gagnreyndri þekkingu sem stuðlar að heilbrigði almennings og sjúklinga, þrátt fyrir mikinn mun á aðstöðu og innviðum.“

Sjálfbærni- og forysta

Sjálfbærni- og forysta er námskeið kennt á meistarastigi hjá Menntavísindasviði. Megintilgangur námskeiðsins er að veita þátttakendum tækifæri til að skilja sjálfbærni og sjálfbærni-mentun út frá sjónarhorni stofnana eða heilla kerfa. Meðal viðfangsefna sem tekist er á við eru forysta í vinnu með sjálfbærni, greining illviðráðanlegra vandamála (e. wicked problems), tengsl náttúrufræði og sjálfbærni, þróun dreifbýlis og sjálfbærni, sem og mótun sameiginlegra gilda, t.d. í samfélagslegri ábyrgð fyrirtækja.

Sprettur

Sprettur er verkefni á kennslusviði Háskóla Íslands fyrir menntaskólanema sem eru 18 ára og eldri og stefna á háskólanám. Sprettur styður og undirbýr nemendur með innflytjendabakgrunn til háskólanáms. Markmið Sprettis er að stuðla að jöfnum tækifærum til menntunar. Allir þátttakendur í Spretti fá mentor sem er nemi við HÍ. Mentorar sinna því mikilvæga starfi að styðja og hvetja ungmenni í námi og félagslífi. Hlutverk mentora er að skapa uppbyggjandi samband við þátttakendur, vera jákvæð fyrirmynd og taka þátt í sameiginlegum viðburðum skipulögðum í Spretti. Mentorhlutverkið snýst um tengslamyndun og samveru sem felur í sér skuldbindingu gagnvart ungmennunum sem mentor styður. Mentorar í Spretti taka þátt í valnámskeiði sem boðið er þvert á allar námsleiðir og fá 5 einingar fyrir ár sitt sem mentor.

Samfélagsverkefni innan HÍ fyrir börn á grunnskólaaldri

HÍ hefur það að markmiði að efla tengsl sín við íslenskt samfélag, efla og auka áhuga á og skilning á vísindum. Hér að neðan eru dæmi um nokkur samfélagsverkefni innan HÍ fyrir börn á grunnskólaaldri:

» Háskóli unga fólksins (HuF)

HuF er fyrir krakka á aldrinum 12 til 14 ára. Markmið verkefnis er að styrkja tengsl við íslenskt samfélag og auka áhuga og skilning á vísindum með því að bjóða upp á námskeið sem tengist öllum fræðasviðum HÍ og eru kennarar úr hópi nemenda, kennara og samstarfsaðila HÍ. Sérstök áhersla er lögð á að tryggja jafnrétti og fjölbreyttan bakgrunn nemendahópsins, með því að bjóða nemendum af erlendum uppruna þátttöku sér að kostnaðarlausu. Síðustu ár hefur sérstakt námskeið verið í boði sem er helgað heimsmarkmiðum SP. Árið 2022 hlaut HuF viðurkenningu frá Ránis fyrir Vísindamiðlun.

» Vísindasmiðjan

Markmið Vísindasmiðjunnar er að efla áhuga ungmenna á vísindum og fræðum með gagnvirkum og lifandi hætti og styðja þannig við kennslu á sviði náttúru- og raunvísinda. Vísindasmiðjan er opin skólahópum, þeim að kostnaðarlausu, og býður einnig upp á námskeið fyrir grunnskólakennara. Starfsmenn og leiðbeinendur í Vísindasmiðjunni eru kennarar og nemendur HÍ. Vísindasmiðjan hefur heimsmarkmið SP að leiðarljósi í allri sinni vinnu.

» Háskólalestin

Á hverju ári hefur Háskólalestin ferðast um landið við miklar vinsældir og er ávallt undirbúin í nánú samstarfi við sveitarfélög og grunnskóla í heimabyggð. Í lestinni er lögð áhersla á lifandi vísindamiðlun til ungs fólks. Í háskólalestinni er í boði valin námskeið úr Háskóla unga fólksins og vísindamiðlun úr Vísindasmiðjunni. Heimsmarkmið SP eru höfð að leiðarljósi í allri starfsemi Háskólalestarinnar.

SAMFÉLAG

Jafnrétti kynjanna verði tryggt og völd allra kvenna og stúlkna eflð

RANNSÓKNIR

128 Fjöldi ritrýndra greina frá 2018–2022 með tengingu við heimsmarkmið 5

825 Fjöldi tilvitnana frá 2018–2022

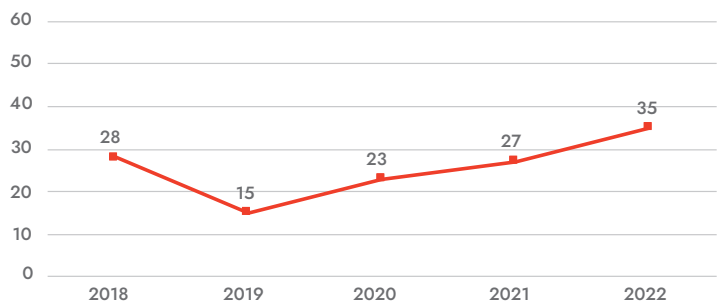
1,61 Áhrifastuðull vigtaður eftir rannsóknarsviði (FWCI) fyrir 2018–2022

NIÐURSTÖÐUR THE Impact Ranking

201–300 af **1081** í heiminum

79,6 af **100** stigum fyrir rannsóknir

Fjöldi ritrýndra greina með tengingu við heimsmarkmið 5

Kynjað og kerfisbundið ofbeldi: Orðræðan um ofbeldi í nánum samböndum á Íslandi

Í doktorsritgerð Katrínar Oddsdóttur var markmiðið að öðlast skilning á því hvernig ofbeldi í nánum samböndum þrífst og er viðhaldið í íslensku samfélagi, með áherslu á hið gagnkynhneigða regluverk og karlkyns gerendur ofbeldis. Niðurstöður rannsóknaverkefnisins eru meðal annars að skilningur ungs fólks á samþykki í kynlífi í nánum samböndum litast af kynjuðum viðmiðum og normatífri gagnkynhneigðri orðræðu. Einnig sýnir rannsóknin skýran mun á upplifun og skilningi gerenda og þolenda á ofbeldi í nánum samböndum.

Foreldraorlofsstefnur og félagsleg sjálfbærni

Félagsvísindastofnun HÍ tekur þátt og leiðir tvo vinnuhópa í fjögurra ára rannsóknarverkefni um foreldraorlofsstefnur og félagslega sjálfbærni. Verkefnið, sem telur 32 þátttakendur frá 22 löndum, miðar að því að efla og miðla rannsóknum og þekkingu um þýðingu launaðs foreldraorlofs fyrir félagslega sjálfbærni samfélaga. Markmiðið er meðal annars leggja grunn fyrir framtíðar-rannsóknir á foreldraorlofsstefnu frá nýju sjónarhorni félagslegrar sjálfbærni. Verkefnið er styrkt af COST-áætluninni.

Samstarfssamningur HÍ og Reykjavíkurborgar um jafnréttisrannsóknir endurnýjaður

HÍ og Reykjavíkurborg endurnýjuðu samstarfssamning um jafnréttisrannsóknir. **RIKK – Rannsóknastofnun í jafnréttisfræðum** mun hafa umsjón með framkvæmd samningsins fyrir hönd HÍ, en samstarfið hefur átt sér stað frá árinu 2000. Markmið samstarfsins er að stuðla að auknum jafnréttisrannsóknum og miðlun fræðilegrar þekkingar á sviðinu milli aðilanna tveggja með áframhaldandi rannsóknum og fræðslu á sviði jafnréttisfræða. Samningurinn hefur haft mikil áhrif á starfsemi sem fer fram á vegum RIKK og í beinum tengslum við stofnunina og hefur stutt við nýsköpun bæði við uppbyggingu náms og rannsókna við HÍ.

Hagnýt jafnréttisfræði

Diplómanám í hagnýtri jafnréttisfræði veitir nemendum á framhaldsstigi hagnýta þekkingu og undirbúning fyrir störf að jafnréttismálum. Í náminu er farið í almennan grunn kynjafræða, staða kynjanna í íslensku samfélagi skoðuð ásamt því að rýna í opinbera jafnréttisstefnu og framkvæmd hennar. Markmið hagnýtrar jafnréttisfræði er að nemendur öðlist almennan grunn í kynjafræði, skilji þverfræðilegt inntak hennar og helstu veikleika og styrkleika.

Áhrif kyns, foreldramenningar og fjölskyldustefnu á barneignir

„Áhrif stefnumótunar og foreldramenningar á barneignir á Íslandi er þriggja ára rannsóknarverkefni sem hlaut árið 2022 öndvegisstyrk frá Rannsóknasjóði Íslands“ segir Ásdís A. Arnalds, forstöðumaður Félagsvísindastofnunar HÍ. Ásamt Ásdísi leiða Ari Klængur Jónsson og Sunna K. Símonardóttir verkefnið.

Breytingar á fæðingartíðni á Íslandi

Ásdís segir að undanfarinn áratug hafi fæðingartíðni á Íslandi lækkað hratt en fæðingartíðni hækkaði lítillega í Covid-faraldrinum. „Í verkefninu er lögð áhersla á að rannsaka þær

breytingar sem hafa orðið á fæðingartíðni á síðastliðnum áratugum. Leitað er svara við spurningum eins og hvort munur sé á barneignum eftir félagslegum bakgrunni og hvernig foreldramenning mótar ákvarðanir um barneignir.“

Áhersla á fjölskyldustefnu

Í verkefninu er lögð sérstök áhersla á fjölskyldustefnu á Íslandi og áhrif hennar á fæðingartíðni, og hvort fjölskyldustefnan styðji nægilega við barnafjölskyldur og fangi síukinn fjölbreytileika fjölskyldna. Ásdís bætir við: „Í verkefninu er beitt bæði meginlegum og eigindlegum aðferðum til að greina samfélagsbreytingar í barneignum, til að leita svara við því hvernig kyn, foreldramenning og fjölskyldustefna mótar ákvarðanir um barneignir og einnig til kanna hvernig viðhorf hinsegin foreldra og innflytjenda er til barneigna.“

Móðurhlutverkið ungunum konum kvíðavaldandi

Ásdís segir að verkefnið hafi nú þegar leitt í ljós afar athyglisverðar niðurstöður „meðal annars í rýnihópaviðtölum við ungar íslenskar konur þar sem kom fram að þær upplifa foreldrahlutverkið sem kvíðavaldandi og líklegt til þess að hafa neikvæð áhrif á stöðu þeirra í samfélaginu. Einnig hefur komið fram að sú hækkun á fæðingartíðni sem átti sér stað í Covid-faraldrinum skýrðist að mestu leyti af barneignum menntaðra kvenna sem þegar áttu börn.“

Hlutfall kvenna sem útskrifuðust árið 2022: **69%**

Hlutfall kvenkyns prófessora árið 2022: **38%**

Stelpur diffra – Stærðfræðibúðir fyrir stelpur og stálp

Stelpur diffra eru stærðfræðinámsbúðir sem stofnaðar voru árið 2021 fyrir áhugasamar stelpur og stálp á aldrinum 16–18 ára. Nanna Kristjánsdóttir, BS-nemi í stærðfræði við HÍ, leiðir verkefnið en markmiðið hennar er að kveikja áhuga hjá fleiri stelpum á unglingsaldri á stærðfræði og vinna bug á ýmsum staðalmyndum um greinina. Verkefnið Stelpur diffra var tilnefnt til Nýsköpunarverðlauna forseta Íslands fyrr á þessu ári en aðeins sex verkefnum háskólanema, sem unnin eru með stuðningi Nýsköpunarsjóðs námsmanna ár hvert, hlotnast sá heiður. Verkefnið er nú haldið í samstarfi við Vísindasmiðju Háskóla Íslands og fleiri aðila.

Samstarf á sviði kynjajafnréttis

Samstarf milli Háskóla Íslands og Coimbra-háskóla í Portúgal sem er hluti af Gender@UC-verkefninu á sviði kynjajafnréttis og fjármagnað af uppbyggingarsjóði EES en markmið hans er að draga úr félagslegum og efnahagslegum ójöfnuði innan Evrópska efnahagssvæðisins. Verkefnið er leitt af Þorgerði J. Einarsdóttur, prófessor í kynjafraði, fyrir hönd HÍ.

HÍ fær viðurkenningu Jafnvægisvogarinnar

HÍ, ásamt ríflega 70 aðilum, hlutu viðurkenningu Jafnvægisvogarinnar, hreyfiaflsverkefnis Félags kvenna í atvinnulífinu (FKA) sem miðar að því að jafna hlut kynjanna í stjórnun fyrirtækja og stofnana. HÍ hefur átt aðild að Jafnvægisvogarverkefninu frá árinu 2020 en í því felst að Háskólinn skuldbindur sig til að vinna stöðugt að því að jafna hlutfall karla og kvenna í stjórnendastöðum innan skólans.

Jafnréttisstarf stúdenta

» **Ada – Hagsmunafélag kvenna í upplýsingatækni við HÍ**
Tilgangur Ada er að skapa vettvang til þess að styrkja stöðu kvenna sem stunda nám í upplýsingatækni við HÍ. Ásamt því að vera öruggt umhverfi fyrir konur til þess að mynda tengsl, deila reynslu og styðja við bakið á hver annarri. Ada fræðir og styður tilvonandi og núverandi nemendur og stuðlar að sýnileika kvenfyrirmynda innan upplýsingatæknigeirans.

» **Femínistafélag HÍ**

Femínistafélagið er félag stúdenta og starfsfólks við HÍ. Félagið er þverpólitískt og berst fyrir kynjajafnrétti.

NÁTTÚRA

Tryggja aðgengi að og sjálfbæra nýtingu allra á hreinu vatni og salernisaðstöðu

RANNSÓKNIR

70 Fjöldi ritrýndra greina frá 2018–2022 með tengingu við heimsmarkmið 6

1561 Fjöldi tilvitnana frá 2018–2022

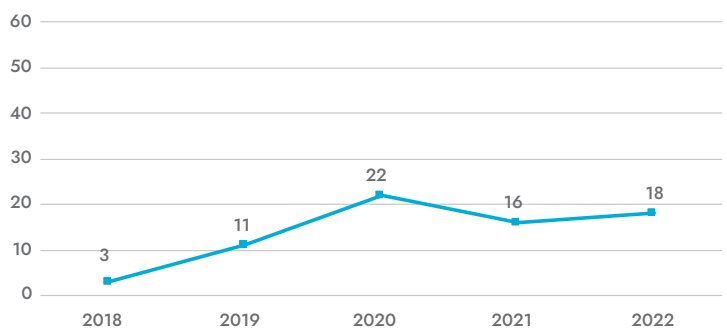
2,58 Áhrifastuðull vigtaður eftir rannsóknarviði (FWCI) fyrir 2018–2022

NIÐURSTÖÐUR THE Impact Ranking

401–600 af **702** í heiminum

66,4 af **100** stigum fyrir rannsóknir

Fjöldi ritrýndra greina með tengingu við heimsmarkmið 6

Örmengunarefni í neysluvatni og frárennsli í Reykjavík

Örmengunarefni (e. micropollutants) í yfirborðs- og drykkjarvatni eru vaxandi áhyggjuefni vegna eiturhrifa þeirra, langs líftíma og mögulegrar uppsöfnunar í fæðukeðjunni. Þrátt fyrir að þessi mengunarefni séu ekki hluti af reglubundnu eftirliti á Íslandi, hafa sum þeirra þó mælst í vatnsveitum hér á landi. Frárennsli vatn gefur vísbendingar um þá mengunarvalda sem losaðir eru í yfirborðsvatn af mannavöldum og geta mælingar á því verið notaðar til að meta hugsanlegar ógnir við vistkerfi og heilsu manna. Enn sem komið er er takmörkuð þekking fyrir hendi um logavarnarefni (e. flame retardants), fenól og PFAS-efni í íslenskum vötnum. Þessi efni eiga uppruna sinn í ýmsum neysluvörum og byggingarefnum og hafa fundist í bæði drykkjarvatni og frárennsli erlendis. Markmið rannsóknarinnar er að mæla þessar þrjá efnabætti í neyslu- og frárennsli vatni á höfuðborgarsvæðinu og mun hún gefa innsýn í hugsanlegar ógnir við íbúa landsins.

Að bæta gæði neysluvatns í litlum vatnsveitum í Norðurlöndunum

Markmið verkefnisins er að þróa ráðleggingar um hvernig megi tryggja öruggt vatn í litlum vatnsveitum með nálgun byggða á áhættumati. Sýnt hefur verið fram á að neysluvatnsgæði í litlum vatnsveitum um allan heim eru af verri gæðum en í þeim sem stærri eru, en algengast er að smitsjúkdómar sem berast með menguðu vatni séu að finna í litlum vatnsveitum, auk þess að algengara er að ekki sé farið eftir reglum. Verkefnið fellur vel að heimsmarkmiði 6, að eigi síðar en árið 2030 standi öllum til boða heilnæmt drykkjarvatn á viðráðanlegu verði hvar sem er í heiminum. Til að ná þessu þarf ný neysluvatnstilskipun ESB (EU DWD 2184/2020) að nýta nálgun sem byggð er á áhættumati til að tryggja neysluvatnsgæði í veitukerfum. Auk þess þarf að auka gagnsæi og upplýsingagjöf til almennings með vísan til mannréttindayfirlýsingar Sp og að vatn sé almannagæði en ekki söluvara.

Vatnafræðileg skilvirkni blágrænna ofanvatnslausna í köldu úthafsloftslagi

„Blágrænar ofanvatnslausnir eru í auknum mæli innleiddar sem hagkvæmar, umhverfisvænar og sjálfbærar lausnir til að takast á við áskoranir sem skapast af loftslagsbreytingum og þéttbýlismyndun. Þetta er gert með sjálfbærri regnvatnsstjórnun til að auka viðnámsþol gegn loftslagsbreytingum,“ segir Tarek Zaqout, nýdoktor við Vatnaverkefnið. „Tilgangur blágrænna ofanvatnslausna er að veita staðbundnar lausnir við regnvatnsstjórnun, draga úr affallsvatni

við upptök þess og auka vatnsgæði. Kostir blágrænna ofanvatnslausna eru ekki aðeins á sviði regnvatnsstjórnunar heldur eru þeir líka hagrænir og umhverfisvænar.“

Með ástríðu fyrir umhverfismálum, sjálfbærri þróun og stjórnun vatnsauðlinda

„Ástæðu þess að ég ákvað að takast á við þetta verkefni í doktorsnámi mínu má rekja til ástríðu minnar og áhuga á umhverfismálum, sjálfbærri þróun og stjórnun vatnsauðlinda. Þetta svið er afar mikilvægt fyrir umhverfið, samfélagið og velsæld okkar allra.“ Tarek vinnur nú að rannsókn um ofanflóð í þéttbýli: „Um þessar mundir er ég rannsaka ofanflóð í þéttbýli með gögnum frá svæðisbundnum loftslagslíkönum. Með þessu get ég metið framtíðaráhrif loftslagsbreytinga á affallsvatn í þéttbýli í köldu loftslagi út frá mismunandi sviðsmyndum loftslagsbreytinga og kannað mögulegar mótvægisáðgerðir.“

Rannsóknartækifæri framtíðarinnar

Tarek segir að hann sjái ýmis rannsóknartækifæri á þessu sviði á komandi árum: „Þar á meðal nýtingu blágrænna ofanvatnslausna í kolefnisföngun, eflingu líffræðilegrar fjölbreytni, að draga úr áhrifum borgahitahólma (e. urban heat island) og í að skapa sjálfbæra búsetu.“

Vatnaverkefnið HÍ

Vatnaverkefnið HÍ er hýst á Verk- og náttúrufræðisviði. Vatnaverkefnið stundar rannsóknir á sviði umhverfisverkfræði, vatnafræði, straumfræði, brunaverkfræði, jarðfræði og virkjanahönnunar. Á stofunni vinna starfsmenn Umhverfis- og byggingarverkfræðideildar að margvíslegum fræðilegum og hagnýtum verkefnum í samstarfi við fyrirtæki í íslensku atvinnulífi og með sérfræðingum úr háskólum í Evrópu og Norður-Ameríku.

Accel Water

Matvælaíðnaðurinn er stærsti framleiðsluíðnaðurinn í Evrópu. Á sama tíma er hann einn vatns- og orkukræfasti iðnaður í heimi, en matvælaíðnaðurinn notar 56% af öllum vatni sem aðgengilegt er til framleiðslu og í þéttbýlisnotkun. Að auki notar matvælaframleiðsla 28% af allri heildarorku sem notuð er til framleiðslu. Í þessu fjögurra ára verkefni vinna 18 stofnanir frá fimm löndum, þar á meðal Matvæla- og næringafræðideild HÍ, að því að hámarka nýtingu á ferskvatni í matvælaíðnaði. Þetta er gert með notkun á vatns-úrgangsráðgjafi samvægi með því að koma á framfæri nýstárlegri endurheimt og endurnotkun vatns og gervigreind sem gerir kleift að fylgjast með og stjórna tækni sem mun leyfa notkun á endurunnu frárennslisvatni í framleiðslu á mat og drykkjum. Að sama skapi mun það auka úrgangs- og orkuendurheimt, hagræðingu og stjórnun, og þar af leiðandi mun það leiða til aukinnar umhverfislegar sjálfbærni, sparnaðar og þróunar á virðisaukandi afurðum og virðisæðjum gegnum betri hráefnisnýtingu.

Fráveitur og afrennsli í borg

Námskeiðið Fráveitur og afrennsli í borg er kennt á grunn- og framhaldsstigi í Umhverfis- og byggingaverkfræðideild. Markmið námskeiðsins er að veita innsýn í söfnun og flutning fráveituvatns og afrennslis í borg. Við lok námskeiðs eiga nemendur námskeiðsins meðal annars að sýna hæfni í að útskýra hlutverk umhverfis- og byggingarverkfræðinga í að bæta hreinlætisaðstöðu og auka viðnámsþol borga við loftslagsbreytingum, að lýsa mengun tengdri skólpi og vísun til að meta styrkleika skólps, hanna skólps- og regnvatnslagnakerfi, sem og að geta lýst aðlögun að loftslagsbreytingum með sjálfbærri regnvatnsstjórnun.

Íslenskt drykkjarvatn í HÍ

Eitt af undirmarkmiðum heimsmarkmiðs 6 snýr að því að árið 2030 standi öllum til boða heilnæmt drykkjarvatn á víðráðanlegu verði. Íslendingar hafa lengi vel búið að þeim lífsgæðum að fá hreint drykkjarvatn beint úr krönum og þykir ekki stórtækt mál að hægt sé að bjóða öllum frítt og hreint vatn hvar og hvenær sem er. Hins vegar er það alls ekki munaður sem allir búa við og er jafnframt spurt sérstaklega að því á matslista THE Impact Ranking á heimsmarkmiðum Sp sem HÍ hefur verið þátttakandi í síðan 2018.

SAMFÉLAG

Tryggja öllum aðgang að öruggri og sjálfbærri orku á viðráðanlegu verði

RANNSÓKNIR

198 Fjöldi ritrýndra greina frá 2018–2022 með tengingu við heimsmarkmið 7

2553 Fjöldi tilvitnana frá 2018–2022

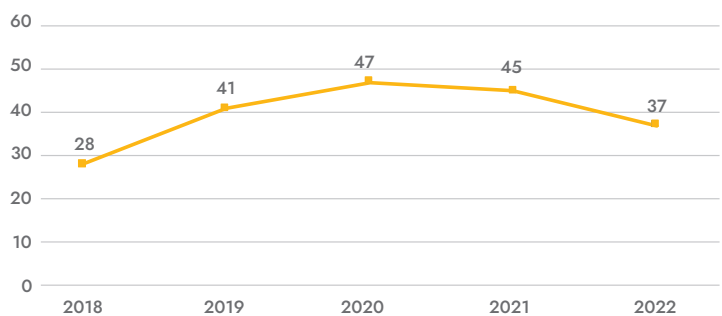
1,21 Áhrifastuðull vigtaður eftir rannsóknarsviði (FWCI) fyrir 2018–2022

NIÐURSTÖÐUR THE Impact Ranking

301–400 af **812** í heiminum

62,4 af **100** stigum fyrir rannsóknir

Fjöldi ritrýndra greina með tengingu við heimsmarkmið 7

Tæringarhegðun efna í háhita jarðhitaumhverfi

Jarðhitaorkunýtni vökva með háa entalpíu (vermi) er ein af mörgum aðferðum sem hægt er að nota til að stuðla að umhverfisvænni og sjálfbærri orkunotkun í framtíðinni. Til að gera þessa tegund orkunýtingar arðbæra þarf hins vegar að yfirvinna nokkrar tæknilegar hindranir, þ.m.t. rétt val á hráefnum sem hafa gott tæringarþol í jarðhitafóðringar og búnaði fyrir jarðhitaorkuver. Í doktorsverkefni Andra Ísaks Þórhallssonar var rannsökuð tæringarhegðun svarts stáls og annarra tæringarþolinna melma í hermdum jarðhitavökva við há hitastig. Niðurstöðurnar sýna að tæringarþolin melmi verða ekki fyrir tæringu í yfirhituðu hermdum jarðhitavökum og ætti því að velja frekar en svart stál eða háentrópiumelmi sem innihalda kopar í jarðhitaumhverfi með yfirhituðum vökva.

Rafafoxun koldíoxíðs til að mynda gagnleg efni svo sem eldsneyti

Rétt eins og grænar plöntur nota CO₂ sem hráefni til að mynda ýmis lífræn efnasambönd, er hægt að nota þessa gróðurhúsalofttegund sem hráefni í manngerðum tækjum. Í þessu verkefni er rafafoxun CO₂ rannsökuð með tölvureikningum til að öðlast skilning á gangi og hraða hinna ýmsu hvarfskrefa í ferlinu með því markmiði að hjálpa til við að hanna betri kerfi. Rannsóknir á framleiðslu vetnis með rafgreiningu á vetni er einnig hluti af þessu verkefni. Verkfræði- og náttúruvísindasvið HÍ hlaut öndvegisslyrk

frá Rannís fyrir verkefninu og er það einnig hluti af Marie Curie-þjálfunarverkefninu sem samanstendur af 10 öðrum rannsóknahópum í Evrópu.

Náttúruferðamennska í landslagi endurnýjanlegrar orku: Viðhorf hagsmunaaðila ferðabjónustunnar

Samfara aukinni uppbyggingu mannvirkja til framleiðslu endurnýjanlegrar orku og vaxandi náttúruferðamennsku aukast líkur á árekstrum milli þessara greina. Í doktorsverkefni Edita Tverijonaité var meginmarkmiðið að afla aukinnar þekkingar á flóknu samhengi milli greinanna svo hægt sé að stuðla að þróun beggja greina. Í verkefni Edita voru meðal annars skoðuð tengsl náttúruferðamennsku og orkumannvirkja á miðhálandi Íslands, en svæðið er bæði mikilvægt fyrir náttúruferðamennsku og fyrir framleiðslu á endurnýjanlegri orku. Niðurstöðurnar sýna að sú náttúruferðamennska sem stunduð er á svæðinu nú á tímum fer ekki vel saman við virkjunarmannvirki, sér í lagi á svæðum sem hagsmunaaðilar í ferðabjónustu líta á sem víðerni. Ferðabjónustuaðilar líta á miðhálandið sem víðerni sem er dýrmæt auðlind fyrir ferðabjónustuna og ætti að vernda fyrir frekari uppbyggingu orkumannvirkja. Hins vegar gætu atriði eins og bætt aðgengi inn á svæði leitt til árekstra milli náttúruferðamennsku og náttúruverndar og staðið í vegi fyrir verndun víðernis. Niðurstöður

Lausn á orku- og loftslagsvanda heimsins

Sveinn Ólafsson, vísindamaður hjá Eðlisvísindastofnun, segir að markmið verkefnisins Vetrnaraforka sé að finna lausn á orku- og loftslagsvanda heimsins. „Nýsköpun þessa verkefnis er að reyna að framleiða raforku beint með hjálp nýrrar kjarnorkutækni. Þessi tækni byggir á sögulegu óútskýrðu 30–120+ ára þekktu fyrirbæri í náttúrunni sem hefur verið nefnt kaldur samruni, LENR, eða *low energy nuclear reactions*.“

Ráðsettir vísindamenn taka áhættu á að stunda rannsóknir á sviðinu

Sveinn talar um hvað kom til þess að hann hóf rannsóknir á sviðinu: „Árið 1989 kom kaldur samruni fyrst í heimsfréttirnar sem orkubjargvættur heimsins eftir tilraun Fleischmann og Ponz. Þá reyndu rannsóknahópar um allan heim að endurtaka niður-

stöðurnar, fæstum tókst að endurtaka þær nema nokkrum dreifðum hópum um allan heim sem mynduðu vísindasamfélag á sviðinu sem hefur haldið 25 ráðstefnur um efnið.“ Sveinn segist hafa fengið áhuga á sviðinu eftir 2011 og árið 2014 fór hann að einbeita sér enn frekar að því. „Árið 2014 fór ég að einbeita mér nær einvörðungu að rannsóknarsviðinu eftir að hafa kynnst venjulegum en öldruðum vísindamönnum sem voru að glíma við mjög erfitt vandamál. Því miður er meirihluti þessara vísindamanna nú fallinn frá því það voru eingöngu 50+ ára gamlir ráðsettir vísindamenn með fasta stöðu sem gátu tekið áhættuna á að stunda rannsóknir á þessu sviði. Pseudoscience var/er orðið sem var notað yfir kaldan samruna og er næstum þar enn.“ Sveinn bætir við að hann hafi orðið fimmtugur árið 2011.

Tækni sem getur rutt allri annarri orkutækni úr vegi?

Þegar kemur að tækifærum á sviðinu og hvaða áhrif þau geta haft hika Sveinn ekki: „Tækifærin sem blasa við þessu rannsóknarsviði og tæknisviði eru ógnarleg og munu valda ógnarbreytingum á lífi okkar því hún er viðbót við tölvu-, net- og gervigreindarbyltinguna sem er núna í algleymi. Tæknin getur rutt allri annarri orkutækni úr vegi mjög hratt þegar eðlisfræði hennar verður fullþekkt og efnistæknin fullkomnuð. Ísland mun missa sérstöðu sína sem orkulandið og sama má segja um öll önnur orkulönd.“

Sprotafyrirtækið Orkusproti

Háskóli Íslands og Sveinn stofnuðu sprotafyrirtækið Orkusproti árið 2022 í þeim tilgangi að vinna að þróun þessarar tækni þegar grunnrannsóknir hafa sýnt fram á virkni hennar. Sveinn bætir við að HÍ sé eini háskólinn sem hefur tilraunaaðstöðu til að framkvæma rannsóknir á sviðinu eftir 10 ára uppbyggingu á því.

Þessar doktorsritgerðar draga fram mikilvægi þess að skoða heildstætt áhrif hverrar virkjunar fyrir sig ásamt því að greina hvaða áhrif hagsmunaaðilar í ferðaþjónustu telja orkumannvirki geta mögulega haft á náttúruferðamennsku.

Evrópskt samstarf um þróun umhverfsvænni framleiðslu ammóníaks

HÍ og fyrirtækið Atmonia, sem var stofnað á grundvelli rannsókna innan skólans, hafa ýtt úr vör nýsköpunarverkefni í samstarfi við fimm aðrar evrópskar stofnanir og fyrirtæki sem miðar að því að hanna og þróa rafgreiningarþúnað fyrir nitur til að framleiða ammóníak á vökvaformi sem má nýta bæði sem orkubera/eldsneyti og áburð. Tæknin sem er þróuð innan VERGE-verkefnisins verður sú fyrsta sinnar tegundar í heiminum. Með því að framleiða ammóníak með sjálfbærum hætti með endurvinnanlegum orkugjöfum má hafa mikil áhrif á heimsvísu því núverandi framleiðslu-hættir efnisins leiða til losunar 1% gróðurhúsalofttegunda í heiminum, auk þess sem ammóníak er eitt mest lofandi kolefnislosun rafeldsneytið sem þekkt er fyrir skipaflutninga og aðrar siglingar. Með því að nýta ammóníak framleitt á umhverfsvænan máta sem orkugjafa í stað jarðefnaeldsneytis má draga úr losun gróðurhúsalofttegunda af mannavöldum í heiminum um allt að 3%.

Umhverfisverkfræði, endurnýjanleg orka – orkuverkfræði

Á Verkfræði- og náttúruvísindasviði er boðið upp á meistaranám í umhverfisverkfræði. Námið miðar að því að gera nemendum kleift að greina og finna verkfræðilegar lausnir á umhverfisverkefnum sem verða sífellt mikilvægari og umfangsmeiri. Nemendur velja eitt af fjórum kjörsviðum, þar sem eitt er endurnýjanleg orka – orkuverkfræði. Á því kjörsviði er lögð áhersla á að nýta orku á sjálfbæran hátt og þróa endurnýjanlega orkukosti með sérstaka áherslu á vatns- og vindafll. Nemendur sérhæfa sig í möguleikum endurnýjanlegrar orku frá þverfræðilegum sjónarhornum með sérstakri áherslu á hönnun og skipulag vatnsaflsvirkjana.

FIRST® LEGO® League keppnin

FIRST LEGO League er alþjóðleg keppni þar sem grunnskólakennemur er boðið að taka þátt í spennandi verkefnum sem skapa færni í raungreinum, verkfræði, tækni og stærðfræði (STEM). Þemu og áskoranir keppinnar eru endurnýjuð á hverju ári og eru byggð á Heimsmarkmiðum SP, þemað fyrir árið 2022 var byggt á heimsmarkmiði 7 og 13. Þessi verkefni miða einnig að því að örva nýsköpun og byggja upp sjálfstraust, samvinnu og samskiptahæfni. Þátttakendur keppa í fjórum flokkum: vélmennakappleik, forritun og hönnun, nýsköpun og liðsheild. Um 200 nemendur alls staðar af landinu taka þátt á hverju ári. Frá upphafi hafa um 4.000 nemendur tekið þátt á Íslandi.

Rannsóknir

Nám og kennsla

Samfélagsleg áhrif og samvinna

Rekstur og stjórnun

Framtak stúdenta

EFNAHAGUR

**Stuðla að viðvarandi
sjálfbærum hagvexti
og arðbærum og mannsæmandi
atvinnutækifærum fyrir alla**

RANNSÓKNIR

159 Fjöldi ritrýndra greina frá 2018–2022 með tengingu við heimsmarkmið 8

2101 Fjöldi tilvitnana frá 2018–2022

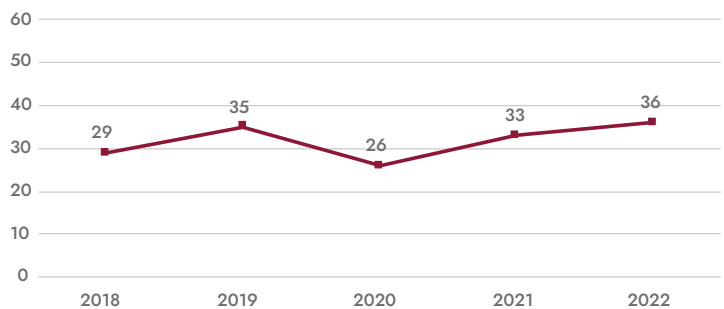
2,0 Áhrifastuðull vigtaður eftir rannsóknarsviði (FWCI) fyrir 2018–2022

NIÐURSTÖÐUR THE Impact Ranking

301–400 af **960** í heiminum

83,1 af **100** stigum fyrir rannsóknir

Fjöldi ritrýndra greina með tengingu við heimsmarkmið 8

Menntun leiðsögumanna á norðurlöðum

Með vaxandi ferðamennsku á norðurlöðum hefur öryggi ferðafólks komist í kastljósið. Ýmsir þættir gera það að verkum að ferðalög á norðurlöðum geta reynst varasöm. Verkefnið miðar að því að kortleggja og efla menntun leiðsögumanna á norðurlöðum og vinna þannig að bættu öryggi ferðafólks á svæðinu. Land- og ferðamálafræðistofa Háskóla Íslands leiðir verkefnið en aðrir þátttakendur eru Háskólinn í Stavanger og þrjár menntastofnanir sem bjóða upp á nám fyrir leiðsögumenn: Háskólasetrið á Svalbarða sem er hluti af Háskólanum í Tromsø, Campus Kujalleq á Grænlandi og Framhaldsskóli Austur-Skaftafellssýslu. Verkefnið er fjármagnað af Nordplus Horizon-áætluninni.

Tengslatorg og Vísindagarðar leiða saman nemendur og atvinnulíf

Tengslatorg HÍ og Vísindagarðar skólans hafa skrifað undir samstarfssamning með það að markmiði að stórefla samstarf og samtal milli háskólasamfélagsins og atvinnulífsins með sérstakri áherslu á starfsþróun nemenda í námi og nýsköpunar- og frumkvöðlastarfi. Eitt af hlutverkum Vísindagarða er að vera tengslatorg nýsköpunar og leiða saman annars vegar atvinnulíf og hins vegar starfsfólk og nemendur HÍ svo til verði ný tækifæri til rannsókna, verkefna og starfsþróunar.

Sjálfbærni og framtíð fyrirtækja

Námskeiðið er kennt á framhaldsstigi í Viðskiptafræðideild. Meginmarkmið námskeiðsins er að kynna fyrir nemendum þróunina sem mun hafa áhrif á fyrirtæki í framtíðinni og hlutverk sjálfbærni hvað varðar framtíð þeirra. Námskeiðið er einstakt hvað varðar áherslu á framtíð fyrirtækja, innan samhengis sjálfbærni, þar sem rædd verður heildstæð sýn á skipulagsheildir og samhengi þeirra.

Mikilvægt að stuðla að sjálfbærri ferðaþjónustu

Þegar kemur að því af hverju er mikilvægt að stuðla að sjálfbærri ferðaþjónustu segir Gunnar Þór Jóhannesson, prófessor í ferðamálafræði við Líf- og umhverfisvísindadeild, fjölmargar ástæður fyrir því. „Sjálfbær ferðaþjónusta gengur í grundvallaratriðum út á að ganga vel um auðlindir okkar. Með því að efla meðvitund um sjálfbærni og tvíanna áherslur sjálfbærni við starfsemi fyrirtækja í ferðaþjónustu erum við að tryggja betur grundvöll atvinnugreinarinnar til lengri tíma og auka líkur á að ferðaþjónustan efli samfélög og gangi ekki um of á náttúruauðlindir.“ Einnig nefnir Gunnar Þór að hann

finni fyrir auknum áhuga á sjálfbærri ferðaþjónustu meðal fyrirtækja og eins hjá opinberum hagaðilum. „Sum fyrirtæki eru að vinna í stefnumörkun á þessu sviði og sjálfbærni verður leiðarstef í nýrri ferðamálaáætlun stjórnvalda.“

Ýmis tækifæri til staðar á sviðinu

Tækifærin á sviði sjálfbærrar ferðaþjónustu eru mörg segir Gunnar Þór og tekur fram að sjálfbærnihugtakið sé stundum mjög loftkennt: „Því er skellt fram sem merkimiða í grænþvotti fyrirtækja og stofnana og það þarf að tengja það raunverulegum aðgerðum ef það á að hafa eitthvert gildi. Það er mjög erfitt að ímynda sér stöðugan vöxt sem sjálfbæran. Ýmis fyrirtæki hafa stigið skref í rétta átt en það skortir til að mynda ráðgjöf og handleiðslu um hvernig sé hægt að gera rekstur sjálfbærari og hvað sjálfbærni getur þýtt í þjónustugrein eins og ferðaþjónustan er.“

Sjálfbærni rauður þráður í land- og ferðamálafræði

Að lokum segir Gunnar Þór fjölmargt í gangi á þessu sviði innan HÍ. „Sem dæmi þá er sjálfbærni rauður þráður í námskrá land- og ferðamálafræði og við tengjum við þessa umræðu í flestum námskeiðum. Við leggjum mikið upp úr því að æfa nemendur í að nálgast þessa umræðu á gagnrýnn hátt og finna raunhæfar lausnir. Þannig reynum við að undirbúa þá til að taka virkan þátt í að móta starfsemi fyrirtækja með ábyrgum hætti.“

Atvinnudagar HÍ

Atvinnudagar voru haldnir í sjötta sinn í HÍ, en þar er lögð sérstök áhersla á atvinnumál og undirbúning nemenda HÍ fyrir þátttöku í vinnumarkaði. Náms- og starfsráðgjöf, Tengslatorg HÍ, Fjármála- og atvinnulífsnefnd Stúdentaráðs og Vísindagarðar HÍ standa að dagskránni og var yfirskrift daganna að þessu sinni *Starfshæfni framtíðar*. Meðal þess sem boðið var uppá á var stefnumót við reynslubolta úr atvinnulífinu, góð ráð um undirbúning fyrir atvinnuviðtal, yfirhaling á ferilskrá, leiðbeiningar um hvernig koma á hugmyndum í framkvæmd og kynning á tækifærum í þekkingarhagkerfinu fyrir doktorsmenntaða. Aðgangur var ókeypis og öllum opin.

Starfs- og launakjör í HÍ

» Launastefna HÍ

Markmið Háskóla Íslands er að búa starfsfólki sínu góð launakjör, starfsskilyrði og starfsaðstöðu svo að háskólinn geti ráðið til sín og haldið hæfu starfsfólki í samkeppni við innlandan og erlendan vinnumarkað. Laun eru ákvörðuð á grundvelli hlutlægra og gagnsærra mælikvarða. Launakerfi á að tryggja samræmi í ákvörðun launa og réttláta launaröðun starfsfólks. Launastefna HÍ er í samræmi við **starfsmannastefnu Háskóla Íslands**. Háskóla-ráð og rektor bera, sem æðstu stjórnendur, ábyrgð á launastefnunni.

» Jafnlaunastefna HÍ

HÍ hefur það að markmiði að tryggja öllu starfsfólki sínu jöfn laun og sömu kjör fyrir sömu eða jafnverðmæt störf. Skal þess sérstaklega gætt að starfsfólki sé ekki mismunað í launum vegna kynferðis eða annarra ómálefnalegra ástæðna. Jafnlaunastefna þessi er órjúfanlegur hluti af launastefnu Háskóla Íslands.

» Stéttarfélag starfsfólks HÍ

Félag háskólakennara (Fh) er stéttarfélag fyrir starfsfólk HÍ og tengdar stofnanir. Fh gerir kjarasamninga fyrir aðila sína sem samanstanda m.a. af launatöflum, rétti til veikindafrís, orlofs, veikindarétti fyrir börn starfsfólks, rannsóknarleyfi og áframhaldandi menntunar. Fh er aðili í Bandalagi háskólamanna (BHM). Annað stéttarfélag innan HÍ er **Félag prófessora við ríkisháskóla**. Meginhlutverk félagsins er að vinna að kjara- og réttindamálum prófessora og standa vörð um réttarstöðu þeirra.

Fjármála- og atvinnulífsnefnd SHÍ

Fjármála- og atvinnulífsnefnd SHÍ hefur nokkur af stærstu hagsmunamálum stúdenta HÍ innan sinna vébanda. Nefndin tekur til meðferðar atvinnumál stúdenta auk tengla þeirra við atvinnulífið. Nefndin lætur sig varða öll mál er lúta að fjármálum- og atvinnumálum stúdenta. Markmið nefndarinnar er að skapa mikilvæga tengingu stúdenta við atvinnulífið.

EFNAHAGUR

Byggja upp

viðnámsþolna innviði fyrir alla,
stuðla að sjálfbærri iðnvæðingu
og hlúa að nýsköpun

RANNSÓKNIR

116 Fjöldi ritrýndra greina frá 2018–2022 með tengingu við heimsmarkmið 9

1779 Fjöldi tilvitnana frá 2018–2022

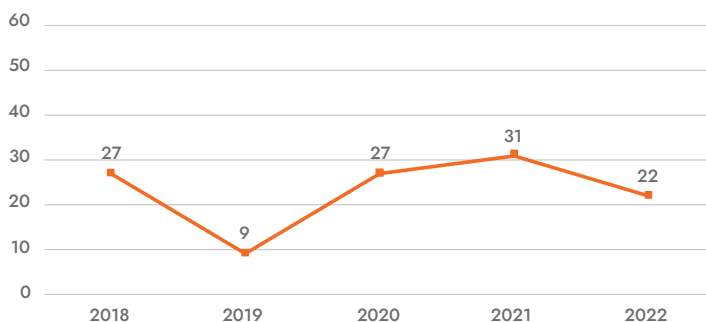
2,2 Áhrifastuðull vigtaður eftir rannsóknarsviði (FWCI) fyrir 2018–2022

NIÐURSTÖÐUR THE Impact Ranking

100 af **873** í heiminum

58,7 af **100** stigum fyrir rannsóknir

Fjöldi ritrýndra greina með tengingu við heimsmarkmið 9

BIOZOOSTAIN

Biozoostain-verkefnið nýtir lífmassa sjávar á sjálfbæran hátt í átt að þróun hágæða afurða til manneldis og þróa spálíkön sem sjá fyrir hvar besti fiskurinn til vöruþróunar er. Meginmarkmið verkefnisins er að fullvinna verðmæt innihaldsefni sem berast inn í uppsjávarfisksvinnsluna sem hliðarafurð og þróa hágæða afurðir sem henta inn á fæðubótar-, snyrtivöru- og heilsumatvælamarkaðinn með sjálfbær og siðfræðileg gildi að leiðarljósi. BIOZOOSTAIN er fjármagnað af ERA-NET BlueBio Cofund Call og Tækniþróunarsjóði fyrir hönd Íslands.

Stafræn miðlun og nýsköpun

Á Hugvísindasviði er boðið upp á diplómanám í stafrænni miðlun og nýsköpun. Í náminu er lögð áhersla á að nemendur öðlist góðan grunn og undirbúningur fyrir störf og verkefni á sviði stafrænnar miðlunar. Áhersla er lögð á nýsköpunarstarf og frumkvöðlahugsun sem og hagnýtar aðgerðir við að raungera hugmyndir. Tækniþróun síðustu ára hefur umbylt heiminum og komandi tækniþróun mun knýja á um enn frekari breytingar. Því er sívaxandi þörf fyrir einstaklinga með færni og hæfni til þess að leiða nýsköpun á sviði stafrænnar þróunar í atvinnulífi, fyrirtækjum, stofnunum og félagasamtökum.

Nýsköpunarstofa menntunar

HÍ og Reykjavíkurborg undirrituðu samstarfssamning um stofnun og rekstur Nýsköpunarstofu menntunar. Menntavísindasvið HÍ og Skóla- og frístundarsvið Reykjavíkurborgar fara með framkvæmd samningsins. Stofnunni er ætlað að styðja við nýsköpun á sviði menntunar, þróun hugmynda og aðferða sem tengjast formlegu og óformlegu námsumhverfi, hæfniþróun, nýjum leiðum í námi og kennslu, stafrænu námsumhverfi og menntun til framtíðar. Markmið nýsköpunarstofunnar er að leiða saman krafta frumkvöðla úr menntakerfinu, fræðasamfélaginu og fyrirtækjum landsins og skapa fjölbreyttan vettvang til að móta og þróa nýjar aðferðir á sviði náms og menntunar.

Nýsköpunarkeppni grunnskólanna

Nýsköpunarkeppni grunnskólanna (NKG) er hugmyndasamkeppni fyrir nemendur í 5.–7. bekk. Undirbúningur fer fram samhliða skólaárinu þar sem nemendur fá kennslu við að þróa verkefni á sínu áhugasviði, allt frá hugmyndum til veruleika. Þetta ferli virkjar sköpunarkraft nemenda í lausnamiðuðum hugsunarhætti og eykur sjálfs-traust þeirra og frumkvæði. Mikilvægt er að hugmyndir tengist samfélagslegum áskorunum og er sérstök áhersla lögð heimsmarkmið 1, 2, 3, 4, 5, 7, 11 og 12. NKG lýkur með vinnusmiðju þar sem þátttakendur í úrslitum fá tækifæri til að útfæra hugmyndir sínar frekar með aðstoð leiðbeinenda frá HÍ og annara samstarfsaðila. Í kjölfarið er haldið lokahóf þar sem forseti Íslands afhendir aðalverðlaun og viðurkenningarskjöl.

Snjallræði styður við verkefni sem takast á við samfélagslegar áskoranir

„Snjallræði er nýsköpunarvaxtarrými sem er haldið af Háskóla Íslands í samstarfi við Háskólann í Reykjavík, Háskólann á Akureyri og MIT designX,“ segir Oddur Sturluson, verkefnisstjóri

hjá Nýsköpunarstofu menntunar. Hann segir verkefnið stutt af öflugum bakhjörllum eins og Reykjavíkurborg, Marel og Landsvirkjun. „Í Snjallræði er hönnunarhugsun og sjálfbær nýsköpun sameinuð til að styðja við verkefni sem mæta samfélagslegum áskorunum.“

Snjallræði er frábært fyrsta skref fyrir teymi sem vilja hafa jákvæð áhrif á samfélagið

Oddur segir Snjallræði vera opið öllum öflugum teyimum sem vinna að nýsköpunar- eða frumkvöðlaverkefnum þar sem markmiðið er að hafa jákvæð áhrif á samfélagið. Hann nefnir

nokkur teymi sem hafa komið út úr Snjallræði sem hafa nú þegar haft jákvæð áhrif á samfélagið. „Mörg verkefni, þar á meðal t.d. í heilbrigðisþjónustu, jafnréttismálum og sjálfbærri nýsköpun, hafa tekið þátt í Snjallræði. Bara til að nefna nokkur dæmi hafa Bergið Headspace og HEIMA tekið þátt, en hægt er að finna útlitun á fyrrum þátttakendum á heimasíðu verkefnisins; snjallraedi.is.“

Einstakur vettvangur til að stuðla að nýsköpun

Oddur segir eitt af markmiðum Snjallræðis vera að gefa teyimum og verkefnum stuðning sem þau fengju annars ekki. „Mörg þeirra stuðningsverkefna sem eru til fyrir nýsköpun og frumkvöðlastarf meta umsækjendur og sníða fyrirkomulagið í kringum það að skapa fyrirtæki sem henta vel fyrir vísisfjárfestingu. Slík nálgun útilokar þó auðvitað mikið af samfélagslegri nýsköpun sem passar ekki inn í það form. Snjallræði er þannig einstakur vettvangur til að nýta nýsköpun á sviðum þar sem gróði er ekki aðal markmiðið.“

Fjöldi sprotafyrirtækja innan HÍ: 20

Nýsköpunarhraðlar og HÍ

HÍ starfar náið með og tekur þátt í ólíkum nýsköpunarhröðlum sem styðja við frumkvöðla í að þróa hugmynd sína.

» Academy for Women Entrepreneurs (AWE)

HÍ og Bandaríska sendiráðið á Íslandi standa fyrir AWE nýsköpunarhraðlinum, en markmið hans er að styðja konur í að þróa áfram viðskiptahugmyndir sínar og fyrirtæki og auka hlut innan frumkvöðla- og nýsköpunargeirans. Til verður náms- og þekkingarsamfélag þar sem þátttakendur njóta handleiðslu reyndra kvenna í nýsköpun og frumkvöðlastarfsemi við uppbyggingu fyrirtækja, mynda ný tengsl og efla starfsþróun og starfshæfni. Í lok hraðalsins eru veitt verðlaun fyrir bestu viðskiptaáætlunina, bæði einstaklinga og liða. Aðrir samstarfsaðilar eru Félag kvenna í atvinnulífinu (FKA) og Samtök kvenna af erlendum uppruna (W.O.M.E.N).

» Snjallræði

Snjallræði er 16 vikna vaxtarrými sem styður við öflug teymi sem brenna fyrir lausnum á áskorunum samtímans og styðja við heimsmarkmið Sp. Vaxtarrýmið er í samstarfi við MITdesignX og er þungamiðja þess vinnustofur þar sem sérfræðingar frá MIT koma til landsins og deila þekkingu sinni. Markmið vaxtarrýmisins er að ýta undir nýsköpun þar sem tekist er á við áskoranir samtímans og áhersla er á að ýta undir sjálfbærni í nýsköpun og byggja upp sprota sem styðja með beinum hætti við eitt eða fleiri af heimsmarkmiðum Sp allt frá fyrstu skrefum. HÍ er einn af samstarfsaðilum Snjallræðis.

» Gulleggið

Gulleggið er frumkvöðlakeppni á hugmyndastigi og er haldið af **KLAK – Icelandic Startups**. Gulleggið hefst með opinni vinnustofu, þar sem markmiðið er að þróa hugmynd og búa til kynningu sem gerir teyimum kleift að taka næstu skref. Tíu teymi eru

svo valin í lokakeppni Gulleggsins. Lögð er rík áhersla á að þetta sé hugmyndakeppni og mega keppendur ekki hafa tekið inn fjármagn umfram ákveðna upphæð eða haft tekjur af hugmyndinni. HÍ er einn af bakhjörllum keppinnar, auk þess sem nemendur á vegum nýsköpunar og frumkvöðlanefnda HÍ, Háskólans í Reykjavík og Háskólans í Akureyri skipa verkefnastjórn keppinnar.

Sprotamýri

Sprotamýri er frumkvöðlasetur HÍ í Grósku þar sem nemendur og starfsfólk geta fengið aðstoðu í Mýrinni – nýsköpunarsetri Vísindagarða HÍ og aðstoð frá KLAK – Icelandic Startups auk Nýsköpunarstofu menntunar við að vinna að framgangi nýsköpunarverkefna sinna, þeim að kostnaðarlausu.

Nýsköpunar- og frumkvöðlanefnd SHÍ

Nýsköpunar- og frumkvöðlanefnd SHÍ hefur það hlutverk að efla nýsköpunar- og frumkvöðlastarf meðal nemenda HÍ. Nefndir vinnur náið með KLAK – Icelandic Startups og kemur verkefnum þeirra á framfæri meðal háskólanema. Nefndin hefur m.a. tekið að sér verkefni innan Gulleggsins, stærstu frumkvöðlakeppni Íslands, og Student Talks (Ted Talk).

10 AUKINN
JÖFNUÐUR

EFNAHAGUR

Draga úr ójöfnuði innan og á milli landa

RANNSÓKNIR

195 Fjöldi ritrýndra greina frá 2018–2022 með tengingu við heimsmarkmið 10

1451 Fjöldi tilvitnana frá 2018–2022

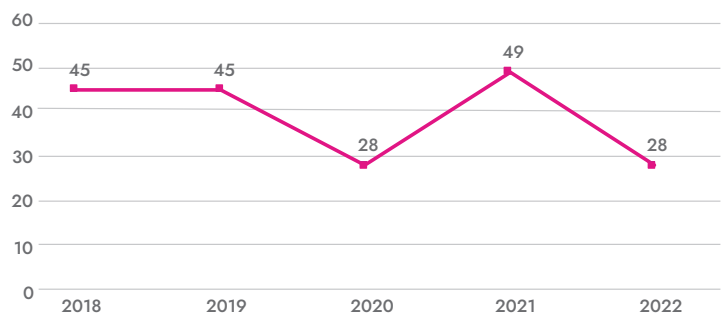
1,61 Áhrifastuðull vigtaður eftir rannsóknarsviði (FWCI) fyrir 2018–2022

NIÐURSTÖÐUR THE Impact Ranking

201–300 af **901** í heiminum

80,5 af **100** stigum fyrir rannsóknir

Fjöldi ritrýndra greina með tengingu við heimsmarkmið 10

Þáttaskil leik- og grunnskóla

Þáttaskil í leik- og grunnskóla eru talin einn af lykilviðburðum lífsins og líkleg til að hafa áhrif á námsárangur, þroska og vellíðan langt fram eftir ævi. Markmið doktorsrannsóknar Björns Rúnars Egilssonar var að kanna reynslu foreldra barna sem hafa fjölbreyttan tungumála- og menningarbakgrunn af flutningi barnanna úr leikskóla í grunnskóla. Niðurstöður rannsóknarinnar gefa bæði til kynna skörun og sundurleitni í reynslu og viðhorfum foreldra til þáttaskila leik- og grunnskóla. Við rannsóknina kom í ljós mikilvægi þess til að öðlast skilning á ólíkum sjónarhornum foreldra og að þörf sé á frekari rannsóknum til að styðja við jákvæð þáttaskil fyrir öll börn.

Starfstengt diplómanám fyrir fólk með þroskahömlun

Á Menntavísindasviði er í boði tveggja ára námsleið fyrir fólk með þroskahömlun. Tilgangur námsins er að veita fólk með þroskahömlun möguleika til fullgildrar samfélagsþátttöku og er sérsniðin að nemendum til að hljóta góðan undirbúning fyrir ýmis störf. Árið 2022 opnuðu nemendur sýninguna #Égvilvinna og buðu einnig til ráðstefnu með yfirskriftinni *Við viljum mennta okkur!* þar sem markmiðið var að upplýsa samfélagið um menntun og upplifun nemendanna af háskólanámi.

Orðaheimurinn á Íslandi

Mörg börn sem búa á heimilum þar sem íslenska er ekki eina tungumálið geta átt í erfiðleikum með að tjá sig á íslensku í leikskóla og jafnvel eftir að í grunnskóla er komið. Erfiðleikar með íslensku í leikskóla geta hafa neikvæðar afleiðingar til lengri tíma lítið einkum er varðar málfærni, læsi, nám, tilfinninga- og félagslega aðlögun, auk menntunarmöguleika í framtíðinni. Sem dæmi má nefna að helmingur allra nemenda, sem eiga foreldra sem tala ekki íslensku, lýkur ekki framhaldsskólanámi. Þessi rannsókn er klasaslembuð samanburðarrannsókn (e. cluster randomized controlled trial) þar sem kennaramiðað íhlutun er í fyrirrúmi en markmiðið er að auka færni leikskólabarna í íslensku máli með sérstakri áherslu á fjöltyngd börn. Verkefnið er leitt af Kathryn Margaret Crowe, aðjúnt í talmeinafræði á Heilbrigðisvísindasviði.

Fjölbreytni og inngilding í skipulagsheildum

Í námskeiðinu sem kennt er í Viðskiptafræðideild, fá nemendur tækifæri til að bera kennsl á þörfina á að þróa vinnuumhverfi sem byggir á jafnréttishugsun og inngildingunni ólíkra hópa þar sem fjölbreytt framlag er velkomið. Markmið námskeiðsins er m.a. að nemendur hafi þekkingu á að skoða á gagnrýnan hátt þau mál og ágreining tengd stjórnun fjölbreytileika í nútímaskipulagsheildum í kjölfar síaukinnar hnattvæðingar og skilji þær áskoranir sem leiðtogar og sérfræðingar takast á við í innleiðingu, þjálfun og stjórnun fjölbreytileika.

Fólk með þroskahömlun þarf að eiga möguleika á að stunda nám á háskólastigi

Nína Margrét Ingimarsdóttir, fyrrum nemi í starfstengdu námi fyrir fólk með þroskahömlun, segir námið hafa hjálpað henni að komast út úr

þægingdarammanum. „Við vorum í tíma með ófötludum og hefur það hjálpað mér líka að vera ekki feimin að spjalla við þau. Ég er búin að kynnast mörgum bæði úr diplómanáminu og í tímum sem ég hef verið í með ófötludum.“ Hún segir námið hafa vakið áhuga hennar þegar hún var að útskrifast af starfsbraut í Fjölbreyttaskólanum í Breiðholti. „Ég fór í þetta nám vegna þess að það var áhugavert, skemmtilegt, fróðlegt og þau höfðu svo mikið af skemmtilegu námi að bjóða. Því miður komust bara fáir inn því þau hleyptu bara inn annað hvert ár á þeim tíma en taka núna á hverju ári sem ég er ánægð með.“

Eykur framtíðarmöguleikana

Nína Margrét bendir á að þetta nám sé mikilvægt vegna þess að það vekur athygli á því að fólk með þroskahömlun getur gert marga hluti eins og ófatlaðir. „Líka til að sýna kennurum úr öðrum námslínunum að við getum alveg tekið sömu tíma og aðrir, gert sömu verkefni þó að sum af þeim séu erfið og við þurfum kannski stundum hjálp. Það er líka mikilvægt að geta stundað nám í háskólanum. Það eykur sjálfstraustið, hjálpar við að fara út úr þægingdarammanum og opnar tækifæri fyrir framtíðina.“

Námið veitir tól til að takast á við fjölbreytt verkefni

Nína Margrét segir: „Námið hefur veitt mér fullt af tækifærum. Eins og í sumar þá fórum við til Austurríkis í útskriftarferð að hitta fólk í svipuðu námi og við. Við fengum að kynnast þeirra námi og þau okkar sem var mjög skemmtilegt. Við höldum líka fullt af fyrirlestrum bæði á íslensku og ensku sem var smá krefjandi en skemmtilegt.“ Nína Margrét lítur björtum augum á framtíðina þegar hún talar um markmið sín og áhugamál: „Í framtíðinni langar mig að vinna með börnum og dýrum. Mér finnst líka gaman að taka myndir með myndavél og geri það í frítíma mínum.“

Jafnréttismál innan HÍ

HÍ vinnur jafnt og þétt að jafnréttismálum á öllum sviðum og er stöðugt unnið að úrbótum í jafnréttismálum.

» Jafnréttisáætlun

Fyrsta jafnréttisáætlun HÍ var samþykkt af Háskólaráði árið 2000 og er núverandi áætlun fyrir 2021-23. Mismunur á grundvelli kyns, kyngervis, uppruna, litarháttar, fötlunar, kynhneigðar, kynvitundar, kynþáttar, holdafars, aldurs, heilsufars, trúarbragða, skoðana, búsetu, efnahags, þjóðernis eða menningar er óheimil innan HÍ. Ábyrgð á jafnrétti í HÍ er dreifð og sameiginleg, en endanleg ábyrgð liggur hjá yfirstjórn, þ.e. háskólaráði og rektor. Jafnréttisáætlun nær til alls starfsfólks og nemenda.

» Jafnréttisfulltrúi

Jafnréttisfulltrúi hefur á vegum stjórnarsýslu HÍ yfirumsjón með jafnréttismálum í samvinnu við Jafnréttisnefnd og Ráð um málefni fatlaðs fólks. Hlutverk jafnréttisfulltrúa er m.a. að vinna að stefnumótun og áætlunum sem tengjast jafnréttisáætlun, fylgja eftir jafnréttisstefnu skólans, sinna fræðslu og ráðgjöf um jafnréttismál, ásamt því að stuðla að því að jafnréttismál séu sjálfsagður þáttur í starfi HÍ.

» Jafnréttisnefnd HÍ

Starfssvið Jafnréttisnefndar nær til jafnréttismála í víðum skilningi fyrir hönd rektors og Háskólaráðs. Í nefndinni eiga sæti fulltrúar jafnréttisnefnda fræðasviða, jafnréttisnefndar sameiginlegrar stjórnarsýslu, einn fulltrúi stúdenta tilnefndur af Stúdentaráði og formaður sem rektor skipar. Jafnréttisfulltrúi situr jafnframt fundi nefndar.

» Fagråd um viðbrögð við kynbundinni og kynferðislegri áreitni og kynbundnu og kynferðislegu ofbeldi

Háskólaráð skipar fagråd um viðbrögð við kynbundinni og kynferðislegri áreitni og kynbundnu og kynferðislegu ofbeldi samkvæmt **verklagsreglu um viðbrögð**. Á Uglu, innra vefsvæði

starfsfólks og nemenda, er hægt að tilkynna um kynbundna og kynferðislega áreitni og ofbeldi og hins vegar um einelti og annað ofbeldi.

» Ráð um málefni fatlaðs fólks

Rektor skipar ráð um málefni fatlaðs fólks sbr. 12. gr. **reglna um sértæk úrræði í námi við HÍ nr. 481/2010**. Hlutverk ráðsins er meðal annars að hafa yfirumsjón með málefnum fatlaðs fólks í HÍ og nemendum með sértæka námsörðuleika, gangast fyrir reglubundinni endurskoðun á stefnu HÍ í málefnum fatlaðra og undirbúa og fylgja eftir jafnréttisáætlun um framkvæmd á stefnu HÍ í málefnum fatlaðra.

Jafnréttismiðuð samtök stúdenta

» Q – félag hinsegin stúdenta

Markmið Q-félagsins er að gefa hinsegin nemendum tækifæri til að eiga samskipti í öruggu umhverfi, veita stuðning og hvetja til samheldni. Q-félagið vill vera sýnilegt afl innan HÍ og í forsvari þegar málefni hinsegin einstaklinga ber á góma, berjast fyrir jafnrétti og virðingu, sérstaklega varðandi kyn/kynferði, kynvitund, og kynhneigð, auk þess að fræða nemendur og kennara um þessi málefni.

» Félag asískra háskólanema á Íslandi

Félagið er sameiginlegur samfélagsvettvangur fyrir stúdenta af asískum uppruna við HÍ. Félagið heldur marga viðburði, eins og tengslakvöld, og setur færslur á samfélagsmiðla um viðburði og er frábær vettvangur fyrir stúdenta að deila reynslu og stuðningi.

SAMFÉLAG

Gera borgir og íbúðasvæði öllum mönnum auðnotuð, örugg, viðnámsþolin og sjálfbær

RANNSÓKNIR

210 Fjöldi ritrýndra greina frá 2018–2022 með tengingu við heimsmarkmið 11

2868 Fjöldi tilvitnana frá 2018–2022

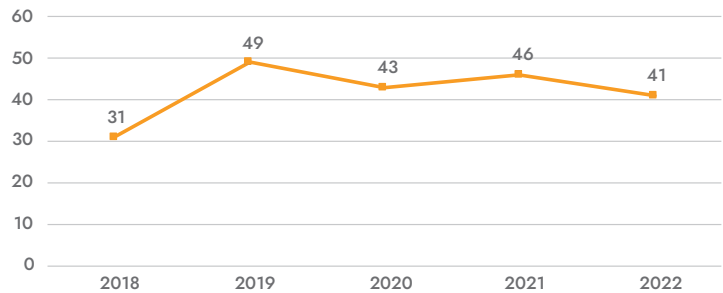
1,63 Áhrifastuðull vigtaður eftir rannsóknarsviði (FWCI) fyrir 2018–2022

NIÐURSTÖÐUR THE Impact Ranking

201–300 af **860** í heiminum

79,6 af **100** stigum fyrir rannsóknir

Fjöldi ritrýndra greina með tengingu við heimsmarkmið 11

Heima og að heiman: Áhrif húsnæðis í Reykjavík á athafnarými og umhverfisáhrif þess

Borgir gegna mikilvægu hlutverki við að skapa sjálfbæra framtíð, og þéttbýli mun brátt verða heimili 66% jarðarbúa. Talið er að 75% af orkutengdri losun CO₂ í heiminum sé í borgum. Tilgangur rannsóknarinnar er að nota athafnarými sem aðferð til að skilja hvernig fólk hefur samskipti innan borgarumhverfis í Reykjavík. Rannsókninni er ætlað að skoða hvernig húsnæði og stærð og lögun hverfa tengist velferð íbúa og losun gróðurhúsalofttegunda. Markmiðið er að skapa borgarumhverfi sem lágmarkar losun gróðurhúsalofttegunda en mætir á sama tíma þörfum og vellíðan borgarbúa. Jukka Heinonen, prófessor í Umhverfis- og bygginga-verkfræðideild hefur umsjón með rannsókninni.

Árnastofnun

Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum er háskólastofnun og er hlutverk hennar að vinna að rannsóknum í íslenskum fræðum og skyldum fræðagreinum, einkum á sviði íslenskrar tungu og bókmennta, miðla þekkingu á þeim fræðum og varðveita og efla þau söfn sem stofnuninni eru falin eða hún á, sem er í samræmi við undirmarkmið 11.4. Hluti starfseminnar gengur út á að tryggja varðveislu mikilvægra menningarverðmæta sem stofnuninni hefur verið falið að gæta, m.a. íslensku handritunum sem voru flutt aftur til Íslands á árunum 1971–1997. Handritin eru varðveitt við bestu mögulegu aðstæður og lögð er rík áhersla á skráningu, viðhald, fjölgun og auknið aðgengi að handritunum. Á stofnuninni er varðveitt þjóðfræðisafn en í því er hljóðritað efni sem safnað er úr munnlegri geymd. Áhersla er lögð á varðveislu, viðhald, flokkun og skráningu safnsins til að auka aðgengi að efninu.

Menningararfur nýttur sem innblástur til nýsköpunar í anda hringrásarhagkerfis

CENTRINNO er H2020-verkefni sem hófst árið 2021 og lýkur 2024 segir Þorgerður Jennýjardóttir Einarsdóttir, prófessor í kynjafræði við Stjórn málafræðideild, sem leiðir verkefnið fyrir hönd HÍ. „Í verkefninu er menningararfur nýttur sem innblástur til nýsköpunar í anda hringrásarhagkerfis. Þátttakendur eru níu borgir og menningarsögulega mikilvæg svæði í Evrópu. Í París, Kaupmannahöfn og Tallinn er matarmenning í brennidepli, handverk og hönnun í

Barcelona, Genf og Zagreb, og textíll í Mílanó, Amsterdam og á Blönduósi. Kynjafræðin í HÍ tekur þátt í verkefninu ásamt Textílmíðstöð Íslands.“

Textíll áhugaverður í sjálfbærnisamhengi

Þorgerður segir textíl vera grundvallarþátt í daglegu lífi fólks og sé mjög mikilvægur í heimshagkerfinu. „Konur eru 70% þeirra sem starfa við textílframleiðslu, mest í fátækari löndum þar sem laun eru lág og regluverk veikt. Í ríkari löndum heims höfum við hraðtísku og ágengan markað sem nærast á staðalmyndum og óraunhæfum útlitskröfum.“ Þorgerður bætir við að síðan árið 2000 hafi framleiðsla á fötum nær tvöfaldast á sama tíma og þau enda sífellt hraðar í ruslinu. „Textíll er fjórði stærsti álagspáttur umhverfismála vegna einkaneyslu og talið er að um 8–10% af heildarlosun gróðurhúsalofttegunda í heiminum megi rekja til textíliðnaðarins.“

Ábyrgð þeirra sem eru við völd mikil

Nýsköpun og endurnýting textíls í anda hringrásarhagkerfis er einfaldlega óhjákvæmileg segir Þorgerður en hún bætir við að ábyrgðin liggja ekki einungis hjá einstaklingum. „Slíkt er ekki bara á ábyrgð neytenda. Það er ekki síður ábyrgð þeirra sem stjórna ferðinni, stjórnvalda, framleiðenda, hönnuða, markaðs- og dreifingaraðila.“

Umhverfisskipulag

Í námskeiðinu, sem kennt er í Umhverfis- og byggingarverkfræðideild, fá nemendur yfirsýn yfir umhverfismál í heiminum með áherslu á helstu umhverfisáhrif vegna uppbyggingar þjóðfélaga og nýtingar á auðlindum. Nemendur læra að meta og bera saman mismunandi byggðamynstur og skipulagsmarkmið með tilliti til umhverfisáhrifa þeirra. Áhersla er á greiningu og mat á áhrifum mismunandi landnotkunar á umhverfið. Námskeiðið gefur yfirsýn á umhverfisvandamál bæði í nærumhverfi og í heiminum og hvernig sjálfbær þróun hefur áhrif á skipulag.

Listasafn HÍ

Listasafn Háskóla Íslands gegnir mikilvægu hlutverki við söfnun íslenskrar samtímalistar og sinnir margbættri listmiðlun innan og utan háskólasamfélagsins. Á þennan hátt stuðlar safnið markvisst að því að gera Háskóla Íslands að virkum þátttakanda í íslensku menningarlífi. Safneign Listasafns HÍ prýðir byggingar skólans og gerir þannig verk helstu listamanna þjóðarinnar sýnileg starfsfólki, nemendum og almenningi, samanber undirmarkmiði 11.4.

Náttúrumiðaðar lausnir í þéttbýli

Sérstakt málþing á lýðræðishátíðinni Fundi fólksins um náttúrumiðaðar lausnir í þéttbýli sem var hluti að viðburðaröðinni, *Í líði með náttúrunni: Náttúrumiðaðar lausnir og áhrif þeirra í víðara samhengi*. Meðal annars var farið yfir hvernig hægt er að draga úr

neikvæðum áhrifum og skapa borgarrými sem vinnur með náttúrunni en ekki á móti henni en ljóst er að náttúrumiðaðar lausnir eru lykilatriði í því að draga úr og aðlagast loftslagsbreytingum. Málþingið og viðburðaröðin var haldið af Sjálfbærnistofnun HÍ í samstarfi við Norræna húsið.

Hjólað í Háskóla Íslands

HÍ vill stuðla að því að stúdentar og starfsfólk noti vistvæna samgöngumáta, bæði fyrir umhverfið og af lýðheilsulegum ástæðum. Eitt af því er að styðja og styrkja hjólamenningu við HÍ. HÍ hefur tekið þátt í átakinu *Hjólað í vinnuna* þar sem meginmarkmið átaksins er að vekja athygli á virkum ferðamáta sem hagkvæmum, heilsusamlegum og umhverfisvænum samgöngumáta. Íþrótt- og Ólympíusamband Íslands stendur fyrir átakinu og er keppni milli allra vinnustaða landsins en kílómetrafjöldi virkra ferðamáta er skráður á meðan á átakinu stendur. HÍ hefur einnig boðið starfsfólki til að nýta fría þjónustu frá Dr. Bæk sem kemur árlega á háskólasvæðið í tengslum við hjólaátakið með farandskoðunarstöð sína, pumpu, olíu og nokkra skiptilykla og ástandsskoðar hjól starfsfólks. Stúdentar við HÍ láta ekki sitt eftir liggja og hefur Stúdentaráð SHÍ ásamt umhverfis- og samgöngunefnd SHÍ í samstarfi við ÍSÍ efnt til sambærilegrar keppni milli stúdenta, Hjólað í skólann, sem fer fram á haustmánuðum.

EFNAHAGUR

Sjálfbær neyslu- og framleiðslumynstur verði tryggð

RANNSÓKNIR

165 Fjöldi ritrýndra greina frá 2018–2022 með tengingu við heimsmarkmið 12

2571 Fjöldi tilvitnana frá 2018–2022

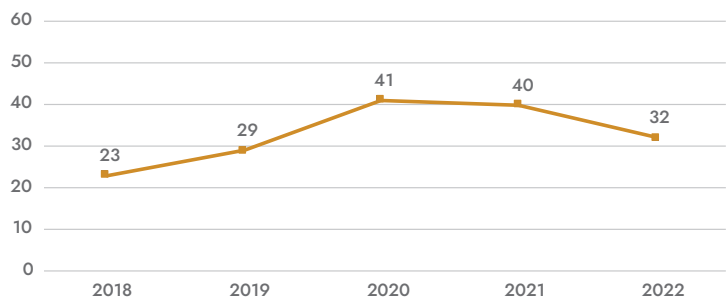
2,04 Áhrifastuðull vigtaður eftir rannsóknarsviði (FWCI) fyrir 2018–2022

NIÐURSTÖÐUR THE Impact Ranking

101–200 af **674** í heiminum

64,4 af **100** stigum fyrir rannsóknir

Fjöldi ritrýndra greina með tengingu við heimsmarkmið 12

Áhrif vinnslu um borð í ferskfisktogurum á gæði bolfisks

Í doktorsverkefni Sæmundar Elíassonar er viðfangsefnið vinnsla um borð í ferskfisktogurum, með áherslu á að greina mismunandi aðferðafræði við meðhöndlun, blæðingu og kælingu bolfisks við vinnslu um borð og áhrif þessara þátta á gæði og geymsluþol afurða. Niðurstöður verkefnisins sýna að ekki er ráðlegt að geyma heilan óslægðan þorsk lengur en 24 klukkustundir í RSW-sjókælingu um borð. Niðurstöður verkefnisins geta nýst framleiðendum sem hönnunarforsendur fyrir tæknilausnir sem taka mið af því að hámarka gæði og geymsluþol hráefnis sem ferskfisktogarar skila í land til áframhaldandi vinnslu.

Íslenskt orðasafn fyrir fatagerð

Rannsóknarverkefnið Íslenskt orðasafn um fatagerð hefur það að markmiði að útskýra í orðum yfirgripsmikið fræðasvið fatagerðar. Orðasafnið sýnir fram á flókið ferli fatagerðar frá hugmynd að fullvinnslu og eykur þannig þekkingu, skilning og virðingu fyrir fatagerð. Þær áherslur eru tengdar við heimsmarkmiðin, með áherslu á ábyrga neyslu og framleiðslu á fatnaði, eins og að velja vel þegar versla á fatnað, nota hann lengur og endurnýta. Íslenskt orðasafn og samræmd orðanotkun um fatagerð nýtist sem mikilvæg undirstaða fyrir þróun og menntun í faggreininni.

AliCE-WHY

AliCE -WHY er rannsóknarverkefni sem miðar að því að nýta ál-úrgang til að framleiða vetni til orkunotkunar. Í verkefninu er unnið að því að þróa tæknilausn til að gera þetta mögulegt, sem og að koma fram með frumgerð. Þetta mun auka skilvirkni á nýtingu álúrgangs, þar sem útkoman er vetni til orkunotkunar og frekari framleiðsla á álvörum með lítið kolefnisfótspor. Rannsóknin er samstarfsverkefni Háskóla Íslands, Háskólans í Lettlandi, Orkustofnunar Litáen og íslenska fyrirtækisins Tækniseturs. Verkefnið er styrkt af Uppbyggingarsjóði EES.

Stjórnun sjálfbærra aðfangakeðja

Í námskeiðinu, sem er í boði fyrir framhaldsnemendur í Iðnaðarverkfræði-, vélaverkfræði- og tölvunarfræðideild, er lögð áhersla á að nemendur öðlist þekkingu í sjálfbærri stjórnun aðfangakeðja. Farið er yfir mismunandi þætti út frá sjónarhóli sjálfbærni, allt frá vali á birgjum, innkaupum, birgðastjórnun, flutningum og dreifingu auk áhrifa hringrásarhagkerfisins á sjálfbærni. Lögð er áhersla á nýsköpun þekkingar á afmörkuðu sviði vörustjórnunar með vali á verkefni sem unnið er að og ræðst af áhuga nemenda sem er gert kleift að vinna hópverkefni sem tengjast völdu sviði.

Rannsóknir

Nám og kennsla

Samfélagsleg áhrif og samvinna

Rekstur og stjórnun

Framtak stúdenta

Pekking er tól gegn ofneyslu og mengun í textíliðnaðinum

„Í námskeiðinu *Sjálfbærni í textíl og hönnun* við Menntavísindsvið fá nemar að kynnast stórveldi tískunnar sem einnar af mikilvægustu tekjulindum ríkustu þjóða

heims,” segir Ásdís Jóelsdóttir, lektor í textíl og hönnun við Deild faggreinakennslu. „Í gegnum verkefnavinnuna, sem snýr m.a. að endurnýtingu og nýsköpun, upplifa þeir einnig hvernig flókin fataframleiðsla, langt frá heimaslóðum, er unnin af láglaunuðu vinnuafli við heilsuspillandi aðstæður vegna umhverfismengandi eiturefna sem notuð eru t.d. við bómullarrækt, vinnslu gerviefna og vefnaðar- og fataframleiðslu.“

Við þurfum að tala um framleiðslu og neyslu samhliða

Ásdís talar um að ábyrgðin liggja hjá fyrirtækjunum sjálfum

sem þurfi að finna leiðir til að gera framleiðsluna umhverfisvænni og bæta starfsmeninguna og framleiða vörur sem við þurfum virkilega á að halda. „Siðræn neysla er síðan á ábyrgð neytenda, því þeir geta umbunað þeim fyrirtækjum sem axla samfélagslega ábyrgð með því að eiga við þau viðskipti, en refsað hinum sem standa sig illa með því að sniðganga þau.“

Sjálfbær lífsstíll getur komið í veg fyrir fatasóun sem textílfaramleiðsla veldur

Ásdís er skýr þegar kemur að sjálfbærum lífsstíl. „Áhrifari-kasta leiðin að sjálfbærum lífsstíl er að nýta lengur sinn eigin fatnað og skapa nýtt úr notuðum fatnaði og öðrum textílafurðum og viðhalda þannig stöðugri hringrás innan heimilanna. Enda er það einfaldasta leiðin til að koma í veg fyrir fatasóun og aðrar neikvæðar afleiðingar af völdum textílfaramleiðslu. Grunnþekking í textílfraeðum og textílaðferðum er mikilvæg leið til að virkja þá hugsun í verki.“

Sýningin Veröld ný og góð

Sýningin Veröld ný og góð (e. Brave New World), sem var til sýnis í Norræna húsinu, var afrakstur sameiginlegs námskeiðs meistaranema í hönnun við Listaháskóla Íslands og nemenda í umhverfis- og auðlindafræði, heilbrigðisvísindum og fornleifafræði við HÍ. Sýningin var niðurstaða samtals milli lista og vísinda. Markmið þess var að leiða saman vísindi og listir til þess að varpa ljósi á ýmis samfélagsleg, umhverfisleg og heimspekileg viðfangsefni með myndrænum hætti í samstarfi við vísindamenn við Háskóla Íslands.

Græn skref í HÍ

Í HÍ er verið að innleiða svokölluð **Græn skref í ríkisrekstri**, en samkvæmt loftslagsstefnu Stjórnarráðs Íslands ber öllum ríkisstofnunum að innleiða Grænu skrefin í sína starfsemi. Verkefnið er með það markmið að draga úr neikvæðum áhrifum af starfsemi sinni og efla umhverfisvitund starfsmanna. Í Grænu skrefunum er unnið með sjö flokka með það að markmiði að draga úr óæskilegum umhverfisáhrifum, og eru flokkarnir m.a. innkaup, flokkun og minni sóun, rafmagn, húshitun og samgöngur.

Sjálfbærni í daglegum rekstri

HÍ hefur gegnum árin breytt ýmsu í rekstri sínum til að draga markvisst úr umhverfisáhrifum og auka sjálfbærni skólans. Hér að neðan eru nokkur dæmi:

» Pappírslaut prófhald

Innleiðing á stafrænu prófhaldi í HÍ hófst árið 2019. Með stafrænu prófhaldi er dregið mjög úr pappírnotkun, ljósritun og ferðum kennara til að nálgast prófúlausnir. Sem dæmi má nefna að þegar inntökupróf í læknisfræðideild var síðast haldið á pappír árið 2021 fylltu prófagögn 40 kassa af stærð A4. Verkefnum og prófum sem var skilað inn í Inspira, sem er prófakerfi þar sem hægt er að taka próf í lokuðu umhverfi, fór úr 33.500 verkefnum/prófum árið 2019–20 í 75.000 árið 2021–2022.

» Tölvur starfsfólks

Upplýsingatækisvið HÍ (UTS) sér um að útvega starfsfólki HÍ vinnutölvu. Tölvur eru keyptar undir rammisamningi Ríkiskaupa, en þar eru gerðar kröfur um umhverfisvottun þegar við á. UTS hugar einnig að því að gamlar tölvur fái framhaldslíf og endi ekki í urðun, t.d. með því að bjóða starfsfólki að kaupa gamlar fartölvur gegn vægu gjaldi og senda gamlar en nothæfar fartölvur til Rauða krossins.

» Umhverfisvottun ræstingaaðila

HÍ gerir kröfu í útboði til ræstinga að ræstingaaðilinn hafi svansvottun. Með því að óska eftir svansvottun hjá ræstingaaðila er hægt að tryggja að fyrirtækið vinni markvisst að því að draga úr umhverfisáhrifum, t.d. með því að bjóða upp á umhverfisvottuð efni og aðferðir í ræstingum.

Miðvegandagar í Hámu

Umhverfis- og samgöngunefnd SHÍ, sem leiða Grænfánaverkefni HÍ, stóðu fyrir grænkeraráttaki (*vegan*) í Hámu hausti 2022. Á hverjum degi er í boði úrval tveggja heitra rétta, þar sem annar er ávallt grænkeraréttur. Nefndin fékk í gegn að á miðvikudögum væri aðeins boðið upp á heitan grænkerarétt og hlaut átakið nafnið Miðvegandagar. Átakið stóð yfir í 8 vikur og var liður í því að auka enn vægi grænkeramataræðis innan HÍ.

Grænir dagar

Grænir dagar eru árleg viðburðaröð sem nemendafélagið Gaia, félag meistaranema í umhverfis- og auðlindafræði, skipuleggur. Á Grænum dögum er boðið upp á fjölbreytta dagskrá fyrirlestra, vinnustofa og kynninga sem veita innsýn inn í og lausnir á mikilvægum umhverfismálum. Markmið Grænu daga er að auka meðvitund um umhverfi og sjálfbærnismál, bæði innan HÍ og utan. Þema Grænu daga 2022 var Neysla og sóun: Hugsum hringlaga. Meðal viðfangsefna þessa árs var kleinuhringjahagfræði, moltugerð, sporum matarsóunar, sjálfbærar fjárfestingar og loftslagskvíði.

NÁTTÚRA

Grípa til bráðra aðgerða gegn loftslagsbreytingum og áhrifum þeirra

RANNSÓKNIR

234 Fjöldi ritrýndra greina frá 2018–2022 með tengingu við heimsmarkmið 13

4243 Fjöldi tilvitnana frá 2018–2022

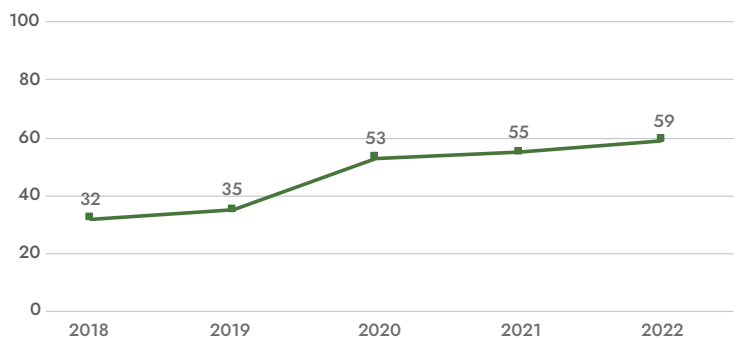
1,85 Áhrifastuðull vigtaður eftir rannsóknarsviði (FWCI) fyrir 2018–2022

NIÐURSTÖÐUR THE Impact Ranking

101–200 af **735** í heiminum

73,5 af **100** stigum fyrir rannsóknir

Fjöldi ritrýndra greina með tengingu við heimsmarkmið 13

Stjórnun á fordæmalausri áhættu: Óstöðugar fjallshlíðar á Íslandi og Grænlandi

Í doktorsritgerð Stephanie Matti var markmiðið að auka skilning á því hvernig viðbragðsáætlanir og aðgerðir eru framkvæmdar þegar um er að ræða óþekktar loftslagstengdar hættur. Rannsóknir felst í því að kanna hinar ýmsu félagslegu hliðar þeirrar vár sem stafar af sprungunni í Svínafellsheiði, m.a. út frá staðbundinni þekkingu á nýjum hættum af þessu tagi, kanna áhrif viðbragðsáætlana á sálfélagslega líðan, skoða þau samskipti um vána sem eiga sér stað milli ólíkra hópa og að varpa ljósi á áætlanir um brottflutning fólks af hættusvæðinu. Ein af lykilniðurstöðunum er að hlutverk yfirvalda ætti frekar að snúist um að efla íbúana sem virkan geranda í viðbrögðum og aðgerðum en einblína eingöngu á viðbragðsáætlanir og brottflutning.

PHEONIX

PHOENIX er rannsóknarverkefni sem tengir saman þverfaglegan hóp 15 samstarfsaðila víðs vegar að úr Evrópu. Markmiðið er að rannsaka, auðga og prófa þátttöku- og rökræðuaðferðir til að ryðja braut Græna sáttmála Evrópusambandsins (e. European Green Deal) og byggja upp betri, grænni framtíð fyrir alla, þar sem vistfræðileg umskipti geta aðeins tekist ef þau eru framkvæmd á sanngjarnan og inngildandi hátt í gegnum þátttöku, skuldbindingu og virkt framlag borgaranna. Hlutverk HÍ í verkefninu er að gera forkönnun með tveggja þrepa nálgun. Fyrsta skref er að skilja betur

áhyggjur og sjónarmið samfélaga þegar kemur að vistfræðilegri endurheimt á svæðisbundnum vettvangi. Hér fær heimafólk tækifæri til að greina frá sínum sjónarmiðum og áhyggjum, sem og tækifæri til að sjá fyrir sér sínar tillögur um grænni framtíð. Seinna skrefið er að koma á borgarafundi með það að markmiði að virkja íbúa við að móta stefnutillögur um vistvæna endurheimt á landsvísu.

Íslensk jöklavefsjá

Árið 2022 var opnuð ný íslensk jöklavefsjá, samstarfsverkefni HÍ, Veðurstofu Íslands, Jarðvísindastofnunar HÍ, Landsvirkjunar, Jökla-rannsóknafélags Íslands, Landmælinga Íslands og Náttúrustofu Suðausturlands. Jöklavefsjain birtir mælingar og yfirlit um rannsóknir og breytingar á íslenskum jöklum, þar á meðal sporðamælingar og gögn um útbreiðslu og afkomu jöklanna. Með þessu er miðlað upplýsingum um jökla og jöklabreytingar til almennings og áhugafólks um náttúruvísindi og áhrif loftslagsbreytinga á náttúru Íslands. Einnig er að finna á jöklavefsjain ljósmyndir frá mismunandi tíma og sýna samanburðarljósmyndir af sama stað með sama sjónarhorni skýrt þær breytingar sem íslenskir jöklar verða fyrir með sívaxandi hraða.

Guðfræði hefur margt fram á að færa á sviði loftslagsmála

Arnfríður Guðmundsdóttir, prófessor í samstæðilegri guðfræði með áherslu á kvennaguðfræði, segir að það sé í eðli guðfræðinnar að láta sig varða um allt sem tengist daglegu lífi okkar og samfélaginu sem við búum í. „Kristín trú játar trú á Guð, sem er skapari himins og jarðar. Þess vegna er gengið út frá því að sköpunin sé góð og okkar verkefni að standa vörð um hana. Ástandið í heiminum vegna hlýnandi loftslags ber þess merki að við höfum ekki staðið okkur.“

Guðfræðin þarf að bregðast við þeirri stöðu sem komin er upp og spyrja guðfræðilegra spurninga um framtíð lífs á jörðinni.“ Arnfríður segir að í rannsóknnum sínum hafi hún lagt mikla áherslu á hlutverk guðfræðinnar í samtímanum, „vegna þess hve loftslagsvandinn er aðkallandi lá beint við að spyrja hvað guðfræðin hefur fram að færa á þessum vettvangi“.

Loftslagsmál í guðfræðilegu samhengi

Arnfríður segir nemendur í guðfræði áhugasama um að ræða loftslagsmál í tímum. „Eins og við flest hafa þau áhyggjur af því sem er að gerast og áhrif þess á komandi kynslóðir. Ég tel brýnt að við hjálpum nemendum okkar til að setja loftslagsmálin í guðfræðilegt samhengi og gefum þeim tæki og tól til að fjalla um þau á ábyrgan hátt þegar þeir hafa lokið námi.“

Áhrif loftslagsbreytinga á konur

„Kynjasjónarhornið er alltaf til staðar í öllum mínum rannsóknum,“ segir Arnfríður. „Ég hef m.a. verið að fjalla um áhrif loftslagskrísunnar á líf kvenna sem búa við fátækt og valdalsey í sínum samfélögum. Umræðan um loftslagsréttlætið hefur hjálpað okkur að skilja að þetta snýst ekki bara um tæknilegar úrlausnir heldur líka um grundvallarmannréttindi.“

Eco Digital

EcoDigital er Erasmus+ KA2 verkefni sem grípur til aðgerða til að draga úr umhverfisáhrifum stafrænnar væðingar. Markmiðið er að hvetja fólk til að átta sig á mikilvægi vandans sem felst í stafrænum úrgangi og þróa jákvæðar breytingar á hegðun ungs fólks með það að markmiði að breiða slíka jákvæða hegðun enn frekar út í samfélaginu. Rannveig Björk Þorkeldsdóttir dósent og Jóna Guðrún Jónsdóttir aðjúnkt við Deild faggreinakennslu leiða þetta alþjóðlega verkefni.

Hnatrænar loftslagsbreytingar

Loftslagsbreytingar eru hnatrænt vandamál og eitt af mest krefjandi umhverfisvandamálum líðandi stundar og verður áfram í nánustu framtíð. Námskeiðið Hnatrænar loftslagsbreytingar er aðgengilegt fyrir bæði grunn- og framhaldsnema af ólíkum sviðum skólans og eru nemendur námskeiðsins almennt með mismunandi bakgrunn og er því námskeiðið kjörið tækifæri til að læra um loftslagsbreytingar frá mismunandi sjónarhornum. Í námskeiðinu er farið yfir helstu gögn og vísindi er tengjast loftslagsbreytingum og líkönum af framtíðarbreytingum. Einnig er fjallað um áhrif, varnarleysi og viðleiðni til að draga úr áhrifum og aðlagast loftslagsbreytingum. Einnig er fjallað um málefni eins og loftslagsflóttamenn og mismunandi áhrif loftslagsbreytinga eftir kyni og samningaviðræður.

Verklef þjálfun í notkun landfræðilegrar tækni við rannsókn og í viðbrögðum við náttúruhamförum

Í þessu vettvangsnámskeiði fengu nemendur reynslu af notkun landfræðilegrar tækni (e. geospatial technologies), sem er að öðlast aukið mikilvægi fyrir rannsóknir og við gerð hagnýtra viðbragðsáætlaða á svæðum sem eru í hættu vegna náttúruhamfara. Áhersla var lögð á tvær aðferðafræðilegar nýjungar, önnur til að skilja þá efnislegu ferla sem stuðla að skriðuhættu, og hin til að gera íbúum kleift að taka þátt í rannsóknum og viðbrögðum við náttúruhamförum. Námskeiðið fór fram á Seyðisfirði, samfélagi sem þekkir bæði ögn vegna snjóflóða og skriðufalla, og var það byggt á virkri þátttöku nemenda þar sem þeir öðlast reynslu af þvermenningarlegri teymisvinnu og þekkingu á heimsmarkmiðunum. Námskeiðið var aðgengilegt öllum nemendum í Aurora-samstarfinu.

Grænfáninn

Árið 2022 hlaut SHÍ og Umhverfis- og samgöngunefnd SHÍ Grænfánann í þriðja sinn. Grænfánaverkefnið er alþjóðlegt umhverfismenntaverkefni sem rekið er af Landvernd á Íslandi með það að markmiði að innleiða breytingar í átt að sjálfbærni í skólastarfi. Eitt af verkefnum ársins var Grænn nýnemadagur, þar sem lögð var áhersla á að bjóða uppá grænkeramat í Hámu, samstarf við rafskútufyrirtækið Hopp þar sem stúdentar og starfsfólk gátu hoppað frítt og gróðursetning trjáa á háskólalóðinni. Hápunkti Græna nýnemadagsins var náð þegar Grænfáninn var dreginn að húni við formlega athöfn fyrir framan Aðalbyggingu skólans.

Rannsóknir

Nám og kennsla

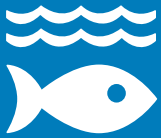
Samfélagsleg áhrif og samvinna

Rekstur og stjórnun

Framtak stúdenta

NÁTTÚRA

Vernda og nýta hafið og auðlindir þess á sjálfbæran hátt í því skyni að stuðla að sjálfbærri þróun

Alec Burslem/SS-project

RANNSÓKNIR

169 Fjöldi ritrýndra greina frá 2018–2022 með tengingu við heimsmarkmið 14

1700 Fjöldi tilvitnana frá 2018–2022

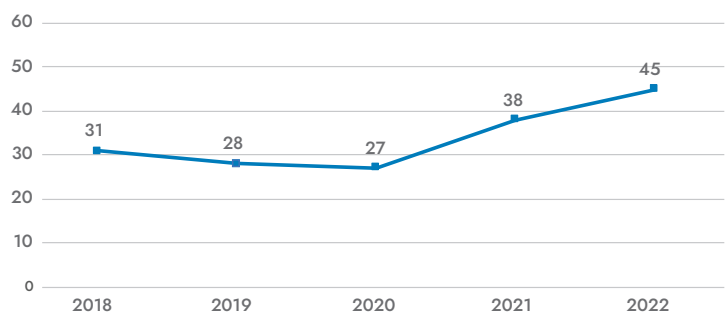
1,19 Áhrifastuðull vigtaður eftir rannsóknarviði (FWCI) fyrir 2018–2022

NIÐURSTÖÐUR THE Impact Ranking

101–200 af **504** í heiminum

73,1 af **100** stigum fyrir rannsóknir

Fjöldi ritrýndra greina með tengingu við heimsmarkmið 14

Rannsóknasetrið á Suðurnesjum

Rannsóknir setursins á Suðurnesjum tengist einkum lífríki sjávar, með megináherslu á vistfræði og áhrif mengandi efna á sjávarlífverur. Helstu verkefni setursins árið 2022 voru áframhaldandi rannsóknir á kröbbum og kræklingi, þar sem lögð var áhersla á vöktun, eiturefnavistfræði og líffræðilega mælikvarða í dýrunum í tengslum við mengun. Til viðbótar hófst viðamikil verkefni í samstarfi við Umhverfisstofnun sem snýr að mengunarálagi í höfnum. Auk þess sér setrið um mengunarröktun og rannsóknir fyrir Isavia vegna fráveitu skólps frá Keflavíkurflugvelli.

Rannsóknarsetur um haf, loftslag og samfélag

ROCS (Rannsóknarsetur Margrétar II Danadrottingar og Vigdísar Finnbogadóttur um haf, loftslag og samfélag) er rekið í samstarfi Háskóla Íslands og Kaupmannahafnarháskóla. Markmið setursins er að auka skilning á samspili loftslagsbreytinga og vistkerfa hafsins og mikilvægi þeirra fyrir íslenskt samfélag og menningu. Þverfræðilegur hópur vísindafólks fór í rannsóknarleiðangur um borð í Árna Friðriksson, skip Hafrannsóknastofnunar, þar sem aðalmarkmiðið var að safna sýnum úr setlögum á sjávarbotni. Kjarnasýnin sem safnað var í leiðangrinum voru greind og leitað var eftir leifum af fornu DNA sem mun gera ROCS kleift að lýsa því hvernig lífríki hafsins hefur breyst í samhengi við loftslag árbúndur aftur í tímann.

Við þurfum fleiri rannsóknir um andarnefjur

Aðspurður hvernig sérhæfing hans kom til segir Paul Wensveen, rannsóknarsérfræðingur við Líf- og umhverfisvísindadeild, að það hafi gerst fyrir tilviljun. „Ég var að læra að verða hljóðfræðingur (e. audiologist) í Hollandi árið 2007 þegar ég tók fyrir tilviljun þátt í rannsókn á heyrn sjávarspendýra og hvernig manngerð hljóð hafa áhrif á hegðun þeirra. Síðan þá hef ég sérhæft mig í hegðun hvala og viðbrögðum þeirra við manngerðum hljóðum í sjó.“

Íslensk úthöf mikilvæg búsvæði fyrir andarnefjur

„Andarnefjur eru tannhvalir sem kafa á miklu dýpi og eru þekktar fyrir að vera viðkvæmar fyrir hljóðbylgjum frá hljóðsjám sem m.a. eru notaðar í sjóhernaði,“ segir Paul og bætir því við að ekki sé mikið vitað um þessi dýr. „Þær geta kafað niður á tveggja kílómetra dýpi og verið í kafi í tvær klukkustundir. Rannsóknir okkar sýna að hafsvæðið í kringum Ísland er mikilvægt búsvæði fyrir þessa hvali. Við höfum uppgötvað árstíðarbundna farhegðun með því að nota djúpsjárvarupptökutæki og komumst meðal annars að því að tegundin ferðast langar leiðir á miklum hraða, alla leið til Asíeyja og til baka. Okkar tilgáta er að þetta sé vegna hamskipta. Meðan á þessu ferðalagi stendur ferðast hvalirnir í gegnum hættusvæði þar sem eiga sér stað hernaðarlegar hljóðsjáræfingar og olíuleit þar sem notast er við háværan hljóðbúnað.“

Mörgum spurningum ósvarað um áhrif hljóðs á atferli hvala

Paul segir að til þess að vernda höfin þurfum við upplýsingar um þær tegundir sem lifa í þeim en mörgum grunnspurningum um andarnefjur er ósvarað. „Enn eru úthöfin að miklu leyti eftirlitlaus. Mögulegar framtíðaráskoranir sjávardýra stafa af djúpsjávargreftri eftir sjaldgæfum jarðefnum og hávaðatengdum vandamálum vegna siglinga á norðurslóðum og opnun hafnar í Finnafirði.“

HYPMO

HYPMO er rannsóknarverkefni um farhegðun andarnefju, *Hyporoodon ampullatus*, og áhrif vaxandi hávaða í hafinu á tegundina. Andarnefjur eru mjög næmar fyrir hávaða úr öflugum hljóðgjöfum líkt og hljóðsjám, sem meðal annars eru notaðar í sjóhernaði, og hljóðbúnaðar sem notaður er við olíuleit á hafsborni (e. seismic airgun arrays). HYPMO-verkefnið er ætlað til að rannsaka þann skort á þekkingu þegar kemur að farhegðun andarnefja og viðkvæmni þeirra fyrir manngerðu hljóði. HYPMO-verkefnið er styrkt af Rannís og rannsóknin er unnin í samstarfi við Hafrannsóknastofnun og samstarfsaðila erlendis.

Fiskavistfræði

Í Líf- og umhverfisvísindadeild er boðið upp á námskeiðið Fiskavistfræði, en þar fá nemendur yfirlit yfir breytileika fisktegunda, aðlögun þeirra og áhrif vistkerfa á stofnstærð þeirra. Í námskeiðinu er meðal annars farið yfir líffærafræði fiska, lykilaðlögun að lífi í sjó og vatni

Fjöruferð í Gróttu

HÍ, í samstarfi við Náttúruuminjasafns Íslands og Ferðafélags Íslands, býður árlega til fjöruferðar við Gróttu sem er hluti af verkefninu með Fróðleik í fararnestinu. Ætlunin með fjörugöngunni er að skoða ýmsar lífverur fjörunnar, enda fjölbreytt dýra-, fugla- og plöntulíf við Gróttu. Þúsundir Íslendinga á öllum aldri hafa notið þess að halda í göngur í þessari röð. Þátttaka er ókeypis og öllum velkomin.

NÁTTÚRA

Vernda, endurheimta og stuðla að sjálfbærri nýtingu vistkerfa á landi, sjálfbærri stjórnun skógarauðlindarinnar, berjast gegn eyðimerkurmyndun, stöðva jarðvegseyðingu og endurheimta landgæði og sporna við hnignun líffræðilegrar fjölbreytni

RANNSÓKNIR

108 Fjöldi ritrýndra greina frá 2018–2022 með tengingu við heimsmarkmið 15

1291 Fjöldi tilvitnana frá 2018–2022

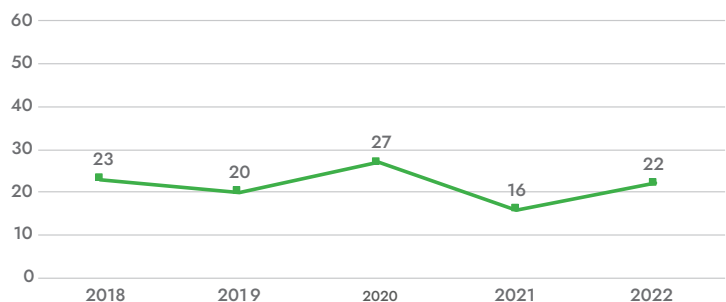
1,46 Áhrifastuðull vigtaður eftir rannsóknarviði (FWCI) fyrir 2018–2022

NIÐURSTÖÐUR THE Impact Ranking

201–300 af **586** í heiminum

68,4 af **100** stigum fyrir rannsóknir

Fjöldi ritrýndra greina með tengingu við heimsmarkmið 15

Áhrif breytinga á landnotkun á norðurslóðum á þéttleika vaðfugla

Í doktorsverkefni Aldísar Ernu Pálsdóttur var markmiðið að kanna hvort og hvernig fjórar gerðir nývirkja (vegir, sumarhús, raflínur og ræktaðir skógar) hefðu áhrif á þéttleika og tegundasamsetningu mófugla í nánasta umhverfi. Niðurstöður benda til þess að á meðan skógarþröstum fjölga og hrossagaukar sýna engar breytingar, fari öllum hinum tegundunum, þúfutittlingum, jaðrakönum, heiðlóum, tjöldum, spóum og stelkum, fækkandi. Í rannsókninni kemur fram að staðsetningu og umfangi nývirkja á láglendi Íslands þurfi að skipuleggja með það í huga að lágmarka þessi áhrif á mófugla.

Rannsókn á neðanjarðar örverusamfélögum í basalti á eldfjallaeyjunni Surtsey við Ísland

Surtsey er eldfjallaeyja suðaustan við Ísland sem myndaðist í röð neðansjávangosa á árunum 1963–67. Surtsey er friðuð og hefur þá sérstöðu að þar hefur verið mögulegt að rannsaka landnám lífvera og framvindu vistkerfa frá upphafi. Doktorsverkefni Pauline Anne Charlotte Bergsten snerist að örverusamfélögum í eyinni, í umhverfi þar sem nýmyndað basalt mætir jarðhita og sjó en þar er að finna breytilegt hitastig sem nálgast efri mörk þess sem er talið lífvænlegt. Um er að ræða fyrstu heildstæðu rannsóknina á örverusamfélögum neðanjarðar í Surtsey. Niðurstöður rannsóknarinnar í heild benda til mikils landnáms örvera í Surtsey frá goslokum og að örverur gætu hafa dreift frá nálægum vistkerfum og aðlagast umhverfinu í hrauninu. Niðurstöður leggja grunn að framtíðarrannsóknnum á örverusamfélögum neðanjarðar í Surtsey og framvindu samfara breyttum aðstæðum eins og lækkanði jarðhita.

Við þurfum betri skilning á vistkerfum Jarðar

„Vistkerfi jarðar eru undirstaða alls lífs á Jörðinni, líka mannkyns og maðurinn er hluti af lífkerfi Jarðar. Lífverur jarðar knýja þau ferli sem gera Jörðina byggilega“, segir Þóra Ellen Þórhallsdóttir, prófessor í grasfræði við Líf- og umhverfisvísindadeild. „Líffræðileg fjölbreytni, þar með talin erfðafræðileg fjölbreytni, er nauðsynleg til þess að líf viðhaldist, nái sér eftir áföll og geti brugðist við breyttum aðstæðum. Fjölbreytnin er hráefni áframhaldandi þróunar lífs. Lífheimur jarðar er með flóknustu, fjölbreyttustu og margþættustu fyrirbærum sem við þekkjum. Við erum að hrófla við grundvallarferlum sem hafa áhrif á andrúmsloft, jarðveg og hringrásir vatns og næringarefna. Ef við ætlum að lifa af verðum við að fá betri skilning á þessum fyrirbærum, kerfum og ferlum.“

Rannsóknir á birki og burnirót

Þóra Ellen vinnur að þónokkrum rannsóknarverkefnum, þar á meðal að verkefninu *BirkiVist* sem fjallar um stórfellda endur-

heimt birkivistkerfa á 21. öld. „*BirkiVist* er margþætt verkefni,“ segir Þóra Ellen, „fyrsti hluti verkefnisins er að greina hvað hvetur eða letur náttúrulega endurheimt birkivistkerfa og hvar á landinu eru skilyrði fyrir náttúrulega nýliðun birkis. Þá skoðum við einnig mögulegan ávinning birkivistkerfa fyrir kolefnisbindingu í jarðvegi og gera úttekt á líffræðilegri fjölbreytni í birkiskógum, ofan- og neðanjarðar. Verkefnið er einnig tengt inn í menningarlega, fagurfræðilega og upplifunartengda þætti.“ Annað viðamikið verkefni sem Þóra Ellen tekur þátt í er *Burnirót: Val og ræktun burnirótar sem hágæðavöru á markaði*. Verkefnið miðar að sjálfbærri ræktun burnirótar á Íslandi og er hugsað sem möguleg aukabúgrein fyrir íslenska bændur. „Burnirót er líklega verðmætasta lækningaplantan í íslensku flórinni,“ segir Þóra Ellen og bætir við: „Yfir 40 fyrirtæki selja hana á alþjóðamarkaði, virðið árið 2015 var áætlað 3,5 milljarðar ISK.“ Fyrir á þessu ári var burnirót sett á CITES-listann (Samningur um alþjóðaverslun með tegundir dýra og plantna í útrýmingarhættu). „Með þessu verkefni erum við að reyna að skapa grundvöll fyrir sjálfbæra framleiðslu á þessu náttúruylfi, aflétta þar með söfnun á villtum stofnum og skapa grundvöll fyrir fjölbreytni í íslenskum landbúnaði með vistvænni framleiðslu.“

Umhverfisfræði á langa sögu í HÍ

Að lokum nefnir Þóra Ellen námskeiðið *Umhverfisfræði* og mikilvægi þess að það sé kennt við Háskóla Íslands. „Ég hef verið með námskeið í umhverfisfræði frá árinu 1986 sem hefur aldrei fallið niður. Í námskeiðinu er fjallað meðal annars um líffræðilega fjölbreytni, jarðvegsauðlindina og sjálfbæra þróun. Ég held að þetta sé það valnámskeið innan deildarinnar sem hvað flestir hafa tekið, að minnsta kosti ef maður tekur síðustu 15–20 árin. Það er mikilvægt að svona námskeið sé kennt við Háskóla Íslands.“

MÓI – landnotkun og líffræðileg fjölbreytni

Á síðustu árum hefur verið unnið að ýmsum rannsóknum á tengslum landnotkunar og líffræðilegrar fjölbreytni við Rannsóknasetur HÍ á Suðurlandi. Rannsóknasetrið heldur úti vefsíðinni moi.hi.is þar sem tilgangurinn er að veita aðgengilegar upplýsingar þeirra sem vilja taka þátt í að vernda mófugla og vita meira um mófugla. Tengsl mófugla, fólks og lands eru einstök og stafa m.a. að því að sumar tegundir mófugla eru hvergi í veröldinni algengari en á Íslandi. Um 85% allra mófugla verpa á láglendi og landnotkun þar ræður framtíð mófuglastofna. Vísbendingar eru um að íslenskum mófuglum sé að fækka þar sem umsvif mannsins hafa aukist hvað mest á láglendi á síðustu áratugum. Miðað við yfirstandandi og fyrirsjáanlegar breytingar á landnotkun og náttúrufari á Íslandi mun líklega þrengja verulega að mófuglastofnum í náninni framtíð. Með því að taka saman upplýsingar um vernd og líffræði mófugla mætti nýta þær til að stuðla að náttúruvernd.

Umhverfis- og auðlindafræði, stjórnun náttúruauðlinda

Meistaránám í umhverfis- og auðlindafræði er þverfræðilegt, rannsóknartengt nám sem veitir menntun á sviðum sem tengjast umhverfismálum og sjálfbærri nýtingu náttúruauðlinda. Nemendur hafa úr fimm kjörsviðum að velja og er eitt kjörsvið stjórnun náttúru-

auðlinda. Fjallað er um stjórnun náttúruauðlinda (þ.m.t. verndun) í fjölbreyttu samhengi þar sem umfjöllun er bæði fræðileg og hagnýt í samhengi eðlis og orsaka hnignunar auðlinda sem og lausna. Sértek viðfangsefni eru t.d. skógrækt, jarðvegsauðlindir, landnotkun, villt dýr, líffræðilegur fjölbreytileiki, víðerni og vernduð svæði, vatn, vistkerfisþjónusta og fjölbreytt kerfi stjórnunar.

Með fróðleik í fararnestinu

Gönguferðir undir heitinu *Með fróðleik í fararnesti* eru samstarfsverkefni HÍ og Ferðafélags Íslands (FÍ) og hefur farið fram síðan árið 2011. Markmiðið með gönguferðunum er að vekja áhuga almennings á fræðslu, líffræðilegri fjölbreytni og hollri útivist og um leið vekja áhuga á fjölbreyttri starfsemi HÍ og FÍ. Árið 2022 var m.a. farið í skordýraskoðun í Elliðaárdal og sveppaferð í Heiðmörk. Þátttaka er ókeypis og öll velkomin.

SAMFÉLAG

Stuðla að friðsælum og sjálfbærum samfélögum fyrir alla menn, tryggja öllum jafnan aðgang að réttarkerfi og byggja upp skilvirkar og ábyrgar stofnanir fyrir alla menn á öllum sviðum

RANNSÓKNIR

146 Fjöldi ritrýndra greina frá 2018–2022 með tengingu við heimsmarkmið 16

1082 Fjöldi tilvitnana frá 2018–2022

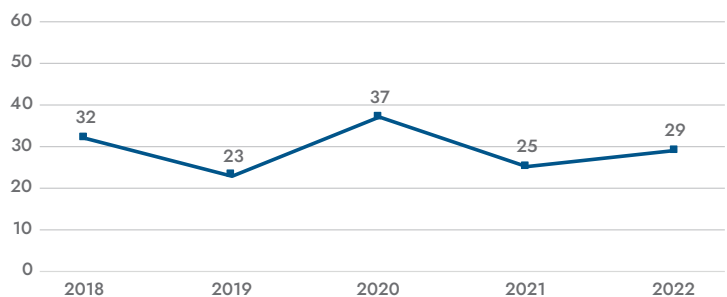
1,34 Áhrifastuðull vigtaður eftir rannsóknarsviði (FWCI) fyrir 2018–2022

NIÐURSTÖÐUR THE Impact Ranking

201–300 af **910** í heiminum

72,2 af **100** stigum fyrir rannsóknir

Fjöldi ritrýndra greina með tengingu við heimsmarkmið 16

RECLAIM rannsóknarverkefnið

Rannsóknarverkefnið *Reclaiming Liberal Democracy in Europe (RECLAIM)* hlaut þriggja milljóna evra styrk árið 2022, jafnvirði nærri 420 milljóna króna, úr Horizon Europe-áætlun Evrópusambandsins. Styrkurinn er til þriggja ára og er markmið verkefnisins að rannsaka áhrif upplýsingaóreiðu á lýðræði í Evrópu. Alþjóðamálastofnun HÍ heldur utan um verkefnið en Maximilian Conrad, prófessor við Stjórn málafræðideild, leiðir það.

Ótti, samsæriskenningar og vantraust í stjórn málum

Námskeiðið er kennt í grunnnámi við Stjórn málafræðideild, en eins er það í boði sem valnámskeið fyrir sálfræðinema. Í námskeiðinu eru ótti, samsæriskenningar og vantraust könnuð út frá þverfaglegu sjónarhorni stjórn málafræðis. Skilningur á rót þessara mála er mikilvægur til að stuðla að aðgengi almennings að óháðum upplýsingum og tryggja aðgengi alls almennings að ákvarðanatöku.

Friðarráðstefnan the Imagine Forum

Imagine Forum er árleg friðarráðstefna Höfða friðarseturs, Reykjavíkurborgar og HÍ í samstarfi við utanríkisráðuneytið og Nordic Women Mediators. Áhersla ráðstefnunnar 2022 var að skoða þær áskoranir sem heimurinn stendur frammi fyrir þegar kemur að friðaruppbyggingu í breyttu öryggisumhverfi og hvernig er hægt að stuðla að skilvirkari friðarferlum og friðaruppbyggingu þar sem allar raddir fá að heyrast.

Stjórnun og stjórnarhættir innan HÍ

» Ársreikningar HÍ

HÍ birtir árlega ársreikninga sína á vef skólans. Ársreikningarnir eru öllum aðgengilegir.

» Háskólaráð

Háskólaráð HÍ er skipað skv. lögum um opinbera háskóla nr. 85/2008. Háskólaráð er skipað rektor HÍ, kjörnum fulltrúum háskólasamfélagsins, fulltrúum nemenda, fulltrúum tilnefndum af háskóla-, iðnaðar- og nýsköpunarráðherra og fulltrúum tilnefndum af háskólaráði.

» Lög og reglur

HÍ, sem opinber háskólastofnun, heyrir undir háskóla-, iðnaðar og nýsköpunarráðuneyti. Tveir lagabálkar eiga sérstaklega við um HÍ, *Lög um háskóla, nr. 63/2006* og *Lög um opinbera háskóla, nr. 85/2008*.

» Siðareglur

Siðareglur HÍ fela í sér helstu siðferðislegu gildi og með skráningu þeirra eru fangaðir í orð helstu þættir þeirra siðferðilegu gilda og ábyrgðar sem eru samofnir störfum og námi við HÍ, í þeim tilgangi að hvetja og aðstoða starfsfólk hans og nemendur við að sinna verkefnum sínum á vandaðan og uppbyggilegan hátt, innan sem utan háskólans. Siðareglur eru settar fram með vísan til grunngilda HÍ, sem eru fagmennska, jafnrétti og akademískt frelsi, auk sjónarmiða um samvinnu, heilindi og sjálfbærni.

Úkraínuverkefni HÍ býr til tengingar við íslenskt samfélag

Jón Ólafsson, prófessor við Íslensku- og menningardeild, segir að Úkraínuverkefnið sem síðar varð að Úkraínusetrinu, hafi byrjað sem viðbrögð við innrás Rússa í Úkraínu í febrúar 2022. „Í byrjun var lögð áhersla á viðburði sem eru bæði fræðandi fyrir íslenska gesti um það sem er að gerast í Úkraínu, stríðið, en líka ýmislegt er varðar menningu og stjórnmál Úkraínu. Þetta hefur verið gert með því að vera með minni ráðstefnur og pallborð en einnig hefur verið lögð áhersla á að sýna kvikmyndir. Auk þess hefur verkefnið það að markmiði að reyna að tengjast betur úkraínska samfélaginu hér sem hefur gengið með ágætum.“

Þörf á fræðslu og upplýsingum um Úkraínu

„Við höfum verið með hlaðvarp sem hefur haldið uppi ákveðinni samræðu og samtali,“ segir Jón og kveður það vera hluta af fræðslu- og miðlunarhlutverki verkefnisins.

„Í sumar vorum við með átta nemendur á styrk frá Nýsköpunarsjóði námsmanna sem unnu verkefni sem tengdust Úkraínu, stríðinu og sögunni, og skrifuðu reglulega inn á vef Úkraínuverkefnisins. Þegar Jón er spurður um hvernig verkefninu hefur verið tekið segir hann: „Við höfum fengið gott „feedback“ á þetta verkefni og okkur hefur tekist að byggja upp starfsemi sem ég held að fólk sjái að er bara trúverðug og gerð af heilindum og alvöru.“

Úkraínusetrið skapar tækifæri fyrir rannsóknarsamstarf

Verkefnið hefur skapað þekkingu og reynslu innan svæðatengdra fræða innan Mála- og menningardeildar þar sem áhersla er lögð á Úkraínu og að byggja upp rannsóknarsamstarf við Úkraínu og löndin í kring. „Við höfum fengið skýrar vísbendingar um að það sé mikill áhugi á íslenskri miðaldasögu í Úkraínu en það eru ákveðin tengsl milli Norðurlanda og Úkraínu á víkingatímanum. Við sjáum því fram á meira samstarf á þessu sviði í framtíðinni.“

Þekkingarmiðlun er framtíð Úkraínusetursins

Jón sér mörg tækifæri fólgin í áframhaldandi starfsemi Úkraínusetursins. „Ég myndi vilja sjá svona setur geta haft ákveðið hlutverk í að miðla sérþekkingu til stofnana, bæði til stjórnkerfisins og atvinnulífsins, með því að vera með sérhæfðari vettvang fyrir fólk sem er að fókusa á ákveðin atriði í Úkraínu og þar í kring. Í framtíðinni gæti það verið í grundvallaratriðum rannsóknarstofa sem getur komið að því að styðja við kennslu en líka verið með innan sinna vébanda rannsóknarverkefni og síðan haldið uppi áhugaverðri dagskrá fyrir háskólanemendur og almenning.“

HÍ í samstöðu með Úkraínu

Háskóli Íslands fordæmdi innrás Rússa í Úkraínu og lýsti yfir samstöðu með nemendum og starfsfólki úkraínskra háskóla sem og öllum íbúum landsins. Háskólinn bauð Útlendingastofnun að nýta að kostnaðarlausu 75 herbergi á Sögu sem voru fullnýtt fyrir flóttamenn frá Úkraínu. HÍ bauð nemendum og starfsfólki frá Úkraínu og Rússlandi upp á sálfræðistuðning. Nemendum við úkraínska háskóla var boðinn aðgangur að aðstöðu á HÍ, þar á meðal net- og lærdómsaðstöðu. Ókeypis enskusumarnámskeið var fyrir flóttamenn sem höfðu hug á að sækja háskólanám á Íslandi. Sérstök upplýsingasíða var sett í loftið, bæði á íslensku og ensku, fyrir fólk sem hafði flúið Úkraínu. Síðan inniheldur upplýsingar um stöðu háskólans og þær aðgerðir sem gripið hefur verið til. Auk þess var [spurt og svarað síða](#) sett upp á ensku fyrir úkraínska stúdenta. Allt samstarf við háskóla og stofnanir í Rússlandi var sett á ís.

Viðburðir í tengslum við Úkraínu

Fjöldi viðburða var haldinn í tengslum við innrásina í Úkraínu. Sem dæmi má nefna að Alþjóðamálastofnun og Stofnun stjórnslu og stjórnmála í samstarfi við Félag Stjórnmálafræðinga héldu viðburði um afleiðingar innrásarinnar fyrir öryggi í Evrópu og hvert mikilvægi alþjóðasamstarfs er á stríðstímum, auk þess hélt Alþjóðamálastofnun opið málþing um óstöðugleikann í alþjóðakerfinu í kjölfar innrásar Rússlands í Úkraínu.

Úkraínuverkefni HÍ hefur haldið viðburði á borð fyrir kvikmyndasýningar og fyrirlestra, en markmið verkefnisins er að auka þekkingu og skilning á Úkraínu í íslensku samfélagi. Sérstök áhersla er lögð á menningarlíf, sögu, fjölmiðla og stjórnmál. Verkefnið heyrir undir rannsóknarsetri EDDU við Háskóla Íslands og mun starfa með Vigdísarstofnun og Alþjóðamálastofnun. Umsjón með því hafa Jón Ólafsson prófessor og Helga Brekkan verkefnisstjóri.

Blása lífi í alþjóðlegt samstarf um sjálfbæra þróun og grípa til aðgerða

RANNSÓKNIR

3232 Fjöldi ritrýndra greina frá 2018–2022 með tengingu við heimsmarkmið 1–16

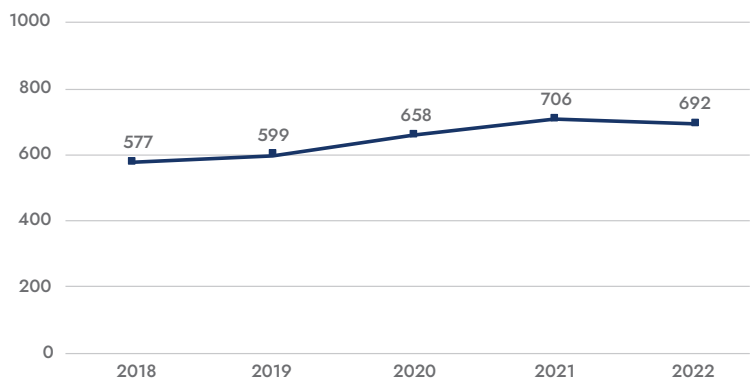
52852 Fjöldi tilvitnana frá 2018–2022

NIÐURSTÖÐUR THE Impact Ranking

101–200 af **1625** í heiminum

73,5 af **100** stigum fyrir rannsóknir

Fjöldi ritrýndra greina með tengingu við heimsmarkmið 1–16

Heimsmarkmiðamælaborð Aurora

Aurora er samstarfsnet öflugra evrópska rannsóknaháskóla. Í forgangi er að stuðla að nýsköpun í kennslu og námi og hámarka samfélagsleg áhrif rannsókna, en Aurora-samstarfið fléttar heimsmarkmið Sam-einuðu þjóðanna í allt starf sitt. Eitt af þeim verkefnum er rannsóknamælaborð með tengingu við heimsmarkmiðin. Mælaborðið gerir aðilum kleift að sjá vísindagreinar sem tengjast heimsmarkmiðunum, aðgengi að þeim greinum í samfélaginu og áhrif greinanna í stefnumótun stjórnvalda og óopinberra stofnana. Hitt verkefnið er textagreinar sem greinir tengingar við heimsmarkmiðin. Gervigreindin er þjálfuð til að kortleggja vísindagreinar við heimsmarkmiðin.

IRIS varpar nýju ljósi á rannsóknir HÍ og áhrif þeirra

Nýtt upplýsingakerfi um rannsóknastarf íslenskra háskóla og stofnana hefur verið opnað en með því skapast fjölmargir nýir möguleikar til þess að varpa ljósi á þær fjölbreyttu rannsóknir sem unnar eru innan HÍ og samfélagsleg áhrif þeirra. Kerfið nefnist IRIS (e. Icelandic Research Information System) en það heldur utan um rannsóknarvirki og samfélagsleg áhrif rannsóknarþekkingar sem verður til á Íslandi. Þar verður líka að finna yfirlit yfir rannsóknarvirki rannsakennda, stofnana og fræðigreina og alþjóðlegt samstarf vísinda- og fræðafólks á Íslandi.

Samfélagsleg ábyrgð

Yfirskrift stefnu HÍ er Betri háskóli – betra samfélag og í henni er lögð mikil áhersla á að starf skólans styðji við og hafi áhrif á framþróun samfélagsins með bæði öflugri námi og fjölbreyttri þekkingarsköpun í rannsóknum. Nýtt vefsvæði (sar.hi.is) helgað samfélagslegum áhrifum vísindafóks HÍ hefur verið opnað en á heimasíðunni er fjallað um þá þætti sem geta aukið samfélagsleg gildi rannsókna og hvernig rannsóknir almennt hafa áhrif á mismunandi þætti samfélags og umhverfis. Verkefnið eru snerta öll heimsmarkmiðin á einn eða annan hátt.

ARCADE – leiðtoganámskeið tengt áskorunum á norðurslóðum

ARCADE, *The Arctic Academy for Social and Environmental Leadership*, er 10 mánaða þverfaglegt námskeið fyrir meistara- og doktorsnema sem fjallar um áskoranir sem steðja að norðurslóðum. Námskeiðið fjallar um loftslagsbreytingar, leiðtogahæfni, sjálfbærni, öryggismál, stjórnsmál og nýsköpun á norðurslóðum. Nemendur vinna að verkefnum undir leiðsögn sérfræðinga og kynna að lokum niðurstöður sínar á Hringborði norðurslóða, Arctic Circle. Námskeið er leitt af Rannsóknasetri um norðurslóðir og Sjálfbærni-stofnunar HÍ í samstarfi við Ilisimatusarfik – Grænlandsháskóla, UiT

Nemendur í matvæla- og næringarfræði vilja að heimsmarkmiðin séu hluti af náminu

Ólafur Ögmundarson, dósent við Matvæla- og næringarfræðideild, segir að í kjölfar niðurstaðna sjálfsmatskýrslu deildarinnar hafi komið fram skýr ósk nemenda og erlendra matsmanna um að sjálfbærni yrði hluti af DNA hennar.

Sjálfbærni sem kjarni námskeiða

„Öll kjarnanámskeið hafa í dag skilgreind heimsmarkmið sem hvert námskeið leggur áherslu á auk þess sem grunnhæfnipættir sjálfbærni hafa verið skilgreindir fyrir sömu námskeið,“ segir Ólafur. „Til viðbótar hafa tvö ný námskeið verið búin til þar sem megináherslan er á tengingu fagsviða deildar og sjálfbærni þar sem nemendur fá að kynna þvi hversu flókið það getur verið að mæta kröfum um að ná öllum hliðum sjálfbærni auk þess að átta sig á smitáhrifum milli mismunandi heimsmarkmiða þegar kemur að mat og næringu.“

Heimsmarkmiðin skapa tækifæri

Ólafur er á því að ávinningurinn af því að innleiða heimsmarkmiðin í DNA deildarinnar sé mikill. „Ávinningurinn af þessu hefur verið aukinn skilningur nemenda á sjálfbærni í viðum skilningi hennar, en öll heimsmarkmiðin snerta mat og næringu. Að hafa sjálfbærni sem hluta af DNA deildar hefur einnig skapað mikil tækifæri í sókn um bæði innlenda og erlenda styrki.“

Norges arktiske universitet í Tromsø, The Arctic Initiative við Kennedy-skólann við Harvard-háskóla og Hringborð norðurslóða, Arctic Circle.

Þróun lykilmála í gegnum tölvuleiki

Í þessu námskeiði á framhaldsstigi í Deild menntunar og margbreytileika læra nemendur um hvernig megi styrkja þrjár gerðir eigin lykilmála, en þær eru lykilmál að hvernig hægt sé að uppfylla skilyrði heimsmarkmiðanna. Sú fyrsta er sveigjanlegur skilningur, sem er skilgreind sú færni að geta greint mynstur í viðfangsefnum og ólík sjónarmið til leysa úr vandamálum. Sveigjanlegur skilningur er mikilvægur þáttur í því að nálgast ný eða óvænt vandamál. Önnur er liðsstjórnun, þ.e. færni til að hvetja, styrkja og um leið leiðbeina fólki í vinnu sinni og geta valið besta fólkið fyrir hvert verkefni. Þessi færni felur í sér vinnu með ágreiningsefni og tilfinninga hópsins hverju sinni og að horft sé til hnattræns árangurs. Sú þriðja er ákvörðunarfærni, þ.e. að geta vegið og metið líklegar afleiðingar ákvarðana og velja í kjölfarið bestu mögulegu leiðina. Þessi færni felur í sér eins konar yfirfærni sem felur í sér margs konar aðra færni eins og gagnrýna hugsun, lausnaleyti, umsjón með hvers konar björgum og stjórnun. Námskeiðið er aðgengilegt öllum doktorsnemum í Aurora-samstarfinu.

Eyjar og sjálfbærni – samstarf um nýtt meistaranám

Eyjar hafa mikla sérstöðu þegar litið er til sjálfbærrar þróunar. Innan hins alþjóðavædda samfélags nútímans standa eyjasamfélög í mörgum tilfellum frammi fyrir efnahagslegri, félagslegri, pólitískri og menningarlegri jaðarsetningu nema þau vinna saman. Samstarfs er þörf í rannsóknum og fræðslu um leiðir til að stjórna slíkum samfélögum og stuðla að uppbyggingu þeirra. Erasmus+ Mundus-meistaránamið í eyjum og sjálfbærni (ISLANDS) sameinar haldgóða almenna þjálfun í vísindarannsóknum og efnistengda sérhæfingu á sviði eyja og sjálfbærni. Það veitir einnig margþætta hæfni til rannsókna á sviði félagsvísinda og umhverfisfræða. ISLANDS-meistaránamið er samstarf Háskóla Íslands, Háskólans í Groningen í Hollandi, Háskóla Eyjahafs í Grikklandi og Háskólans í Las Palmas de Gran Canaria á Spáni bjóða saman upp á nýtt sameiginlega. Samstarfið hefur hlotið styrk að upphæð 3,6 milljónir evra frá Evrópusambandinu undir Erasmus+ áætluninni.

Rannsóknir

Nám og kennsla

Samfélagsleg áhrif og samvinna

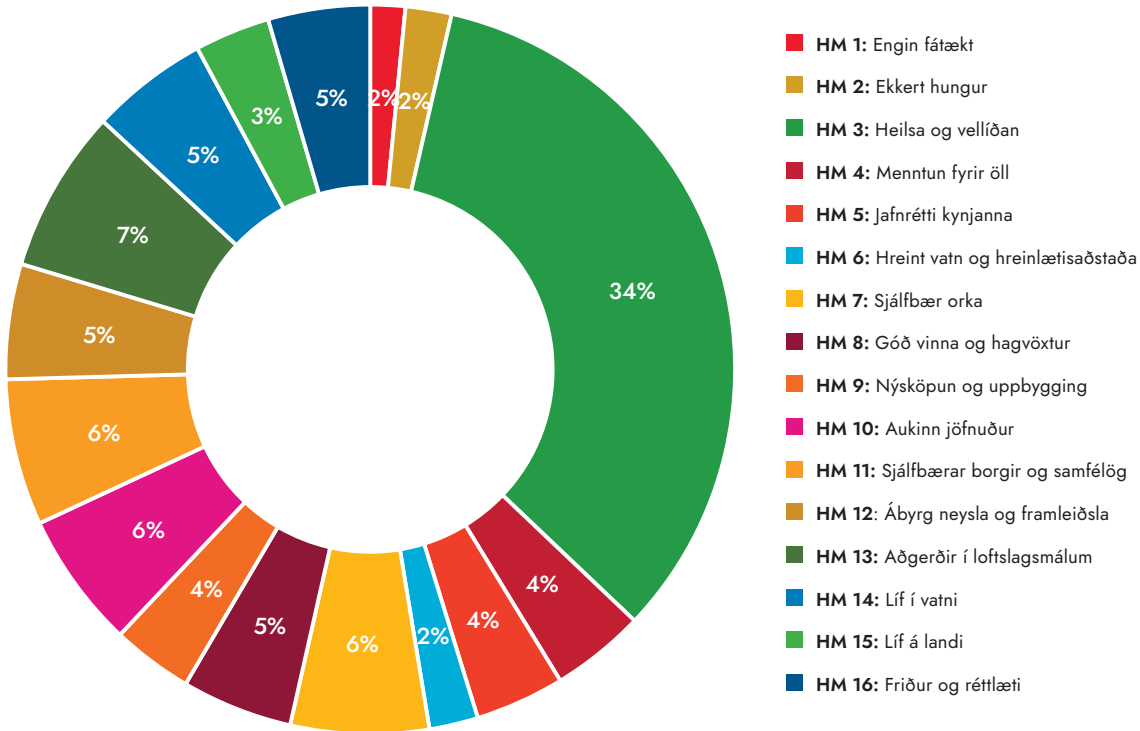
Rekstur og stjórnun

Framtak stúdenta

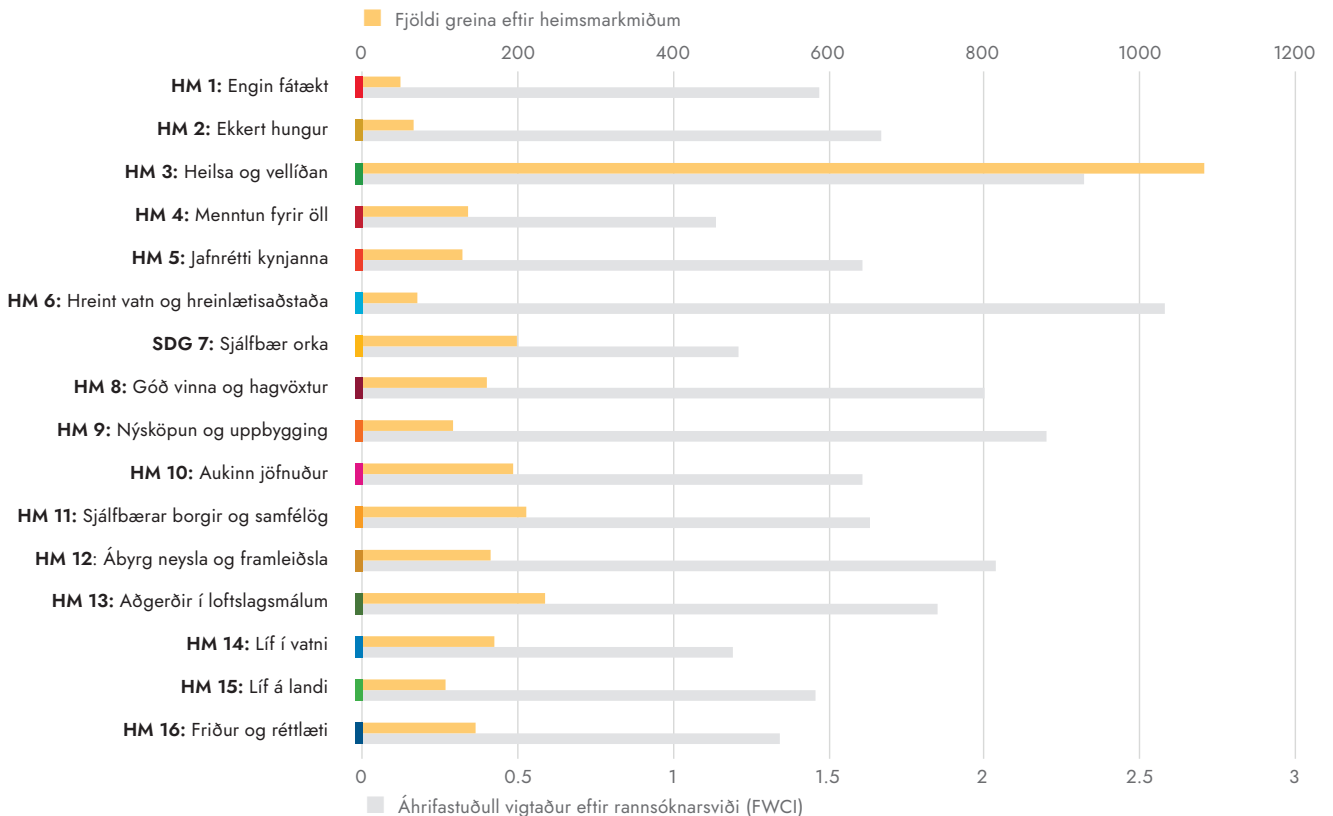
Heimsmarkmiðin í tölum

Hlutfall ritrýndra greina með tengingu við heimsmarkmið 1–16 (2018–2022)

Ritrýndar greinar innan HÍ ná til allra heimsmarkmiða Sameinuðu þjóðanna. Heimsmarkmið 17 er ekki talið með í gagnagrunni Scopus þar sem erfitt er að bera kennsl á leitarstrengi fyrir það heimsmarkmið.

Ritrýndar greinar eftir heimsmarkmiðum (2018–2022)

Áhrifastuðull vigtaður eftir rannsóknarsviði (e. field-weighted citation impact) er hlutfall tilvitnana fyrir allar ritrýndar greinar og fjöldi tilvitnana sem búið er við miðað við meðaltal í heiminum fyrir það fræðasvið. Gildi hærra en 1 gefur til kynna meiri áhrif en að meðaltali. Ritryndar greinar innan HÍ hafa meiri áhrif en meðaltalið á öllum sviðum heimsmarkmiðanna.

Niðurstöður THE Impact Ranking

Heimsmarkmið	Röðun 2022	Röðun 2023	■ Jákvæð þróun ■ Stendur í stað ■ Neikvæð þróun
HM 1: Engin fátækt	401–600	601–800	■
HM 2: Ekkert hungur	201–301	201–300	■
HM 3: Heilsa og vellíðan	201–300	201–300	■
HM 4: Menntun fyrir öll	601–800	601–800	■
HM 5: Jafnrétti kynjanna	201–300	201–300	■
HM 6: Hreint vatn og hreinlætisaðstaða	401–600	401–600	■
HM 7: Sjálfbær orka	401–600	301–400	■
HM 8: Góð vinna og hagnætur	301–400	301–400	■
HM 9: Nýsköpun og uppbygging	101–200	100	■
HM 10: Aukinn jöfnuður	301–400	201–300	■
HM 11: Sjálfbærar borgir og samfélög	201–300	201–300	■
HM: Ábyrg neysla og framleiðsla	201–300	101–200	■
HM 13: Aðgerðir í loftslagsmálum	101–200	101–200	■
HM 14: Líf í vatni	201–300	101–200	■
HM 15: Líf á landi	201–300	201–300	■
HM 16: Friður og réttlæti	301–400	201–300	■
HM 17: Samvinna um markmiðin	601–800	101–200	■
Heildarröðun	401–600 af 1406	301–400 af 1591	■

Times Highed Education (THE) Impact Ranking metur háskóla um allan heim út frá hvernig þeir standa sig gagnvart heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna. Röðun HÍ árið 2022 og 2023 er sýnd í töflunni. Árið 2023 var HÍ í sæti 301–400 af 1591 háskólum um allan heim varðandi skuldbingar um sjálfbærni og að hafa jákvæð áhrif út í samfélagið með rannsóknum, kennslu og námi, rekstri, samfélagslegum áhrifum og samvinnu.

Tækifæri til úrbóta

Tillögur um tækifæri til úrbóta sem hér eru settar fram byggja á markmiðum úr stefnu Háskóla Íslands fyrir 2021–2026 (HÍ26) og verkefnisstofni um sjálfbærniáherslur í kennslu, rannsóknum og rekstri skólans. Tillögurnar voru settar fram í fyrstu sjálfbærnisráðgjafu HÍ fyrir árið 2021.

Hér eru tillögur um tækifæri til úrbóta settar fram út frá fjórum áhersluatriðum verkefnastofns HÍ26. Tillögurnar eru flokkaðar sem aðkallandi, mjög mikilvægar og mikilvægar. Greint er frá núverandi stöðu hversrar tillögu og sett er fram stutt samantekt um hvað hefur gerst á sviði hvers áhersluatriðis síðan tillögurnar voru lagðar fram. Óskað var eftir álit Stúdentaráðs HÍ á tillögunum og er sjónarmið þeirra tekið fram þar sem við á.

Tillaga:

- Aðstoðarrektor og/eða stjórnandi í sameiginlegri stjórnýsly verði gerður ábyrgur fyrir málefnum sem tengjast sjálfbærni (og heimsmarkmiðunum) innan HÍ. Þetta hlutverk yrði stutt af sjálfbærnisnefnd HÍ og Sjálfbærnistofnun HÍ.

Innan HÍ er eins og stendur enginn einstaklingur né eining, svo sem aðstoðarrektor og/eða stjórnandi í sameiginlegri stjórnýsly, ábyrgur fyrir málefnum sem tengjast sjálfbærni. Þar af leiðandi er óljóst hver ber ábyrgð á að tillögurnar sem hér eru settar fram nái fram að ganga. Stúdentaráð HÍ hefur einnig bent á þetta og lýst yfir stuðningi og vilja til að innan HÍ sé aðili og/eða eining sem ber ábyrgð á málaflöknum.

Áhersluatriði 1: Auka meðvitund og skilning á sjálfbærni með kynningum, vinnustofum og mælaborðum fyrir sjálfbærni-áherslur í rannsóknum og kennslu.

Aðkallandi:

- Kynning um sjálfbærni og heimsmarkmið verði haldin árið 2023 fyrir starfsfólk HÍ.
- Opnir fundir og málstofur um niðurstöður sjálfbærnisráðgjafu HÍ verði haldnir snemma árs 2023.
- Sjálfbærnisráðgjafa HÍ verði gerð árlega og að ritstjórn verði gefinn meiri tími og meiri stuðningur við vinnslu skýrslunnar.

Mjög mikilvægt:

- Vinnustofur um sjálfbærni og heimsmarkmið verði aðgengilegar starfsfólki HÍ.
- Vinnu, sem tengist Aurora-heimsmarkmiðamælaborðum kennslu og rannsókna hjá Aurora, verði haldið áfram og kynnt árið 2023.

Mikilvægt:

- Árið 2023 skal endurvakin viðburðaröð HÍ um heimsmarkmiðin. Viðburðaröðin var í gangi 2019-2020 en féll niður vegna Covid-19.
- Árið 2023 verði tákni heimsmarkmiðanna gerð sýnileg á öllum viðburðum og fréttum á HÍ vefsíðu og Uglunni. Þetta gerir kortlagningu viðburða og rannsókna tengdum heimsmarkmiðunum aðgengilegri, auðveldari og sýnilegri.

Árið 2023 var enginn opinn kynningarfundur haldinn fyrir starfsfólk HÍ um sjálfbærni. Hins vegar fóru fram innihaldsríkar umræður um sjálfbærni á fundum með fræðasviðum HÍ sem gáfu innsýn í þau fjölmörgu tækifæri og áskoranir sem þau standa frammi fyrir. Sjálfbærnisráðgjafa HÍ og niðurstöður hennar voru jafnframt kynntar tvisvar sinnum á Háskólaþingi. Stúdentaráð HÍ hefur lagt mikla áherslu á að HÍ sé leiðandi á sviði sjálfbærni, bæði hvað varðar þekkingarsköpun og miðlun, en einnig þegar kemur að skuldbindingu skólans til sjálfbærni. Árið 2023 var viðburðaröðin HÍ og heimsmarkmiðin ekki endurvakin, en áform eru um að endurvekja hana árið 2024. Unnið er að því að gera tákni heimsmarkmiðanna sýnileg á vefsíðu HÍ en ekki hefur verið sett fram skýr tímalína um hvenær þeirri vinnu lýkur.

Áhersluatriði 2: Áhersla á sjálfbærni í námi með fjölgun námskeiða og stuðningi við kennara. Námsleiðir og námskeið tengd sjálfbærni verði í boði fyrir nemendur á öllum fræðasviðum.

Aðkallandi:

- Þverfræðilegt námskeið um sjálfbærni og heimsmarkmiðin verði þróað og gert aðgengilegt fyrir nemendur frá öllum sviðum skólaárið 2023.

Mjög mikilvægt:

- HÍ tilnefni sérfræðing um heimsmarkmiðin sem veiti kennurum stuðning við innleiðingu á sjálfbærni/heimsmarkmiðunum í námskeiðum. Þetta ætti að vera gert í samstarfi við Kennslusvið, sameiginlega stjórnarsýslu og fræðasvið HÍ.

Mikilvægt:

- Áframhaldandi kortlagning á kennsluskrá HÍ í tengslum við sjálfbærni og heimsmarkmiðin, svipað og unnið var 2019/2020. Námskeið ættu að hafa skýra tengingu við heimsmarkmið í kennsluskrá með sýnilegum táknum. Gert aðgengilegt árið 2023.

Enn á eftir að þróa þverfaglegt námskeið um sjálfbærni og heimsmarkmiðin sem aðgengilegt er fyrir nemendur frá öllum sviðum HÍ. Frekari umræður eru nauðsynlegar til að tryggja forsæla innleiðingu á slíku námskeiði og þörf er á viðtæku samráði milli fræðasviðanna. Innan HÍ hefur ekki verið tilnefndur sérfræðingur um heimsmarkmiðin með það hlutverk að veita kennurum stuðning við innleiðingu þeirra í kennslu, en unnið er að ýmsum öðrum leiðum til að efla þann stuðning. Má til dæmis nefna að vinna er í gangi við að samræma kennsluskrá HÍ við heimsmarkmiðin, en stefnt er á að þeirri innleiðingu ljúki skólaárið 2024/25.

Áhersluatriði 3: Unnið að kolefnishlutleysi skólans með kortlagningu losunar og mótvægisáðgerðum.

Aðkallandi:

- HÍ kortleggi á ítarlegri hátt losun úr rekstri m.v. núverandi kortlagningu, til dæmis með því að kortleggja samgöngumáta starfsfólks og nemenda, innkaup og nýbyggingar o.s.frv.
- HÍ setji sér loftslags/umhverfisstefnu í rekstri með mælanlegum markmiðum og áðgerðaáætlun til að draga úr losun. Meta þarf þá kosti sem eru í boði við að kolefnisjafna eftirstandandi losun af rekstri HÍ.

Mjög mikilvægt:

- HÍ setji sér metnaðarfull markmið og tímaáætlun í samgöngumálum sem auðveldar starfsmönnum og nemendum að nota vistvæna samgöngumáta og innleiða hvata til að draga úr bílferðum.
- Núverandi samgöngusamningur verði endurskoðaður.
- Innviðaupbygging fyrir hjólréiðar styrkt, t.d. læst yfirbyggð hjólaskýli.
- Áframhaldandi mat um hvort útvíkka eigi gjaldskyldu á háskólasvæðinu.

Mikilvægt:

- Starfsfólk HÍ verði hvatt til og umbunað fyrir að fljúga minna og þar með draga úr losun gróðurhúsalofttegunda. Byrjað verður að skoða þetta árið 2023.
- Sérstök fjárveiting eða styrkir verði aðgengilegir fyrir starfsfólk sem fara á ráðstefnur á netinu. Koma ætti upp betri aðstöðu til fjarfunda.

Árið 2023 mun HÍ kortleggja losun af völdum reksturs á ítarlegri hátt, m.a. með kortlagningu á samgöngumáta starfsfólks og stúdenta. Sterkar vísbendingar eru um að samgöngur leiki stórt hlutverk í losun HÍ þegar kemur að óbeinni losun. Umhverfisstefna HÍ í rekstri var samþykkt í desember 2022. Stefnan mun þróast eftir því sem skilningur og kortlagning á losun skólans eykst. Þegar

kemur að kolefnisjöfnun á eftirstandandi losun hefur engin ákvörðun verið tekin. HÍ hefur sett aukinn þunga í uppbyggingu á innviðum fyrir vistvæna samgöngumáta. Árið 2023–24 mun HÍ reisa þrjú læst og yfirbyggð hjólaskýli á háskólasvæðinu. Að auki hefur Háskólaráð samþykkt innleiðingu á gjaldskyldu á bílastæðum háskólans. Samhliða þeirri innleiðingu verður unnið að bættum samgöngusamningi starfsfólks og að stúdentar geti keypt árskort í Strætó á niðurgreiddu verði. Stúdentaráð hefur lagt ríka áherslu á að stúdentar HÍ fái niðurgreiðslu á árskort í Strætó. Lítil sem engin áhersla hefur verið lögð á að lágmarka flugferðir starfsfólks né á að innleiða hvata til að draga úr flugferðum.

Áhersluatriði 4: Metið hvort auka megi áherslu á sjálfbærni og þverfagleika við úthlutun úr samkeppnissjóðum skólans.

- Matsferli skal hefjast fyrir vorið 2023 og væri leitt af Vísindanefnd HÍ. Matinu verði lokið fyrir lok 2023.

Matsferli um hvort auka megi áherslu á sjálfbærni og þverfagleika við úthlutun úr samkeppnissjóðum skólans er enn ekki hafið.

Lokaorð

Sjálfbærni og fjölbreytileiki er ein grunnstoð stefnu HÍ fyrir 2021–2026 (HÍ26). Útgáfa fyrstu sjálfbærnisýrslu HÍ árið 2022 markaði mikilvæg tímamót, en skýrslan var fyrsta sjálfbærnisýrsla íslensks háskóla. Háskóli Íslands stefnir á að verða leiðandi á sviði sjálfbærni í rannsóknum, kennslu, rekstri, stjórnun og samfélagsábyrgð.

Frá útgáfu fyrstu sjálfbærnisýrslu háskólans á seinasta ári hefur HÍ náð töluverðum árangri í vegferð sinni í átt að kolefnishlutleysi. Meðal áðgerða sem farið hefur verið í innan HÍ er ítarleg mæling og vöktun á losun gróðurhúsalofttegunda og innleiðing mótvægisáðgerða. Það er þó mikilvægt að nýta þennan meðbyr til að setja fram skýra og tímasetta áðgerðaáætlun til að ná kolefnishlutleysi.

Síðastliðið ár hefur aukin áhersla verið lögð á að efla sjálfbærni. Þó er þörf að efla hana enn frekar og að þá komi fleiri aðilar innan háskólans að borðinu. Nauðsynlegt er að styðja kennara við innleiðingu sjálfbærni í kennslu og efla þverfagleg tengsl. Þetta er hægt að gera með því að leggja áherslu á sjálfbærni í námi og bjóða starfsfólki upp á faglegan stuðning.

Nauðsynlegt er fyrir háskólann að gera ráðstafanir til að tryggja að námsbrautir og námskeið sem leggja áherslu á sjálfbærni séu aðgengileg nemendum frá öllum fræðasviðum. Með þessum hætti er hægt að stuðla að þróun heildstæðrar nálgunar í sjálfbærnimenntun sem aðgengileg er öllum. Mikilvægi samstarfs og samvinnu verður seint ofmetið og eru lykillinn í vitundarvakningu um mikilvægi og dýpri skilning á sjálfbærni, bæði innan og utan HÍ. Til að viðhalda forystu sinni á sviði sjálfbærni verður Háskóli Íslands að halda áfram sinni góðu vinnu og stefna enn hærra. Nauðsynlegt er að flétta sjálfbærni við alla starfsemi skólans, svo sem rannsóknir, kennslu og rekstur.

**HÁSKÓLI
ÍSLANDS**